

Arne Bjarte Lid

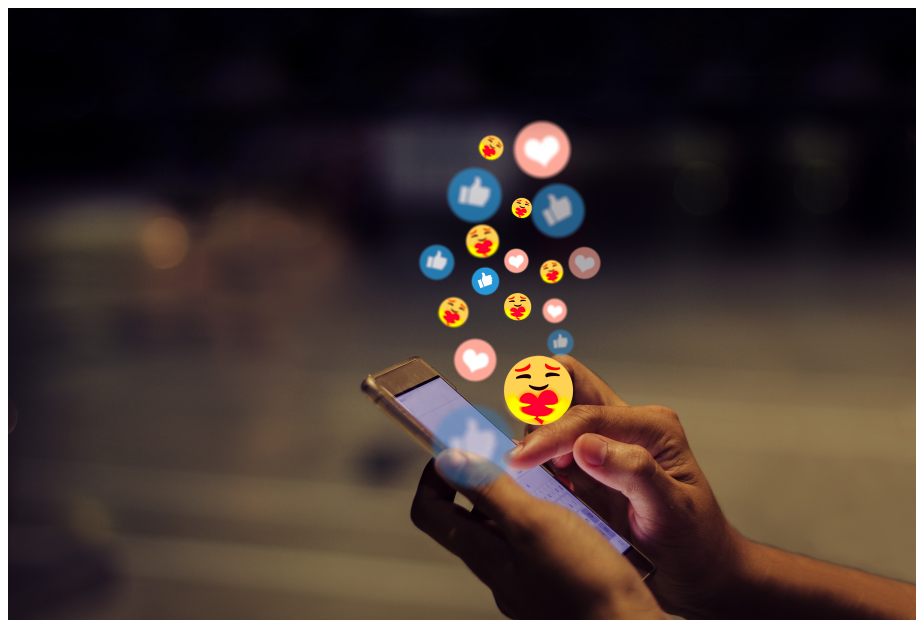
Emojiers pragmatiske funksjoner i ungdommers digitale kommunikasjon

Masteroppgave i Norskdidaktikk

Veileder: Heidi Brøseth

Juni 2022

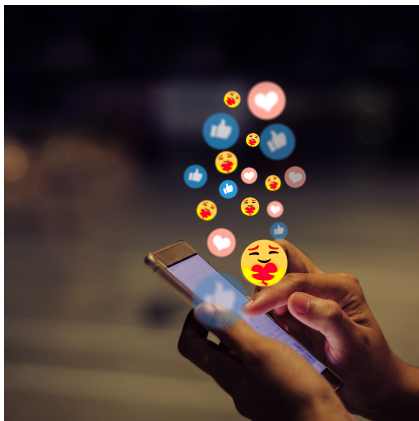
NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Urupong

Arne Bjarte Lid

Emojiers pragmatiske funksjoner i ungdommers digitale kommunikasjon

Masteroppgave i Norskdidaktikk
Veileder: Heidi Brøseth
Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I 2017 avslørte Facebook at det hver eneste dag sendes over 5 milliarder emoji'er gjennom chattetjenesten deres Messenger. Disse overveldende brukstallene kan fortelle oss noe om hvilken plass emoji'er har fått i den digitale kommunikasjonen til mennesker verden over. I løpet av de siste årene har en rekke forskere fra ulike land forsøkt å kartlegge hvilke ulike funksjoner disse *bildeordene* kan ha i menneskers digitale kommunikasjon, og mange ulike funksjoner har blitt avdekket. Også her til lands har emoji'er for alvor gjort sitt inntog, men på tross av høy bruk er det svært få studier som har tatt for seg emoji'er generelt, og deres funksjoner spesielt. I denne oppgaven har jeg derfor valgt å undersøke en problemstilling som kan bidra til en bedre forståelse av dette fenomenet, nemlig: *“hvilke pragmatiske funksjoner er mest fremtredende i emoji-bruken til et utvalg norske ungdommer på videregående?”*.

For å finne et relevant svar på denne problemstillingen har jeg valgt å gjennomføre en todelt datainnsamling. Først og fremst har jeg med et utvalg bestående av to videregåendeklasser samlet inn en rekke skjermbilder av emoji-relaterte kommunikasjonssituasjoner i Messenger. Med tilgangen til slike autentiske brukseksempler har jeg deretter, innenfor et relevansteorisk rammeverk analysert emoji-tilfellene i materialet og sortert emoji-ene funksjoner inn i syv kategorier basert på hvilken rolle de spiller i den gitte kommunikasjonssituasjonen. For å nyansere datamaterialet ytterligere har jeg i tillegg utført en spørreundersøkelse som har kartlagt respondentenes tanker, vaner og holdninger knyttet til egen emoji-bruk.

Analysen av datamaterialet viser at den klart mest fremtredende funksjonen i skjermbildematerialet var emoji-funksjonen *“å signalisere avsenders holdning eller følelser”*. Med utgangspunkt i relevansteorien kan man si at emoji-ene bidrar til høyere ordens eksplikaturer, altså at de kommuniserer avsenders underliggende holdning. Selv om det også ble funnet eksempler på de resterende seks funksjonene, viste det seg at også disse i mange tilfeller kunne ha den funksjonen at de kommuniserte avsenders holdning eller følelser. Én funksjon skilte seg imidlertid ut ved at emoji-ene her ofte bare hadde som oppgave å visualisere noe som allerede var skrevet i teksten, og gjerne på en dekorativ måte. De overordnede funnene i denne studien viser at emoji-ene *har* en stor evne til å formidle avsenders holdning, følelser og kroppsspråk på en relevant og effektiv måte. Gjennom sin tilstedeværelse bidrar de ofte til positive kognitive effekter og en rikere kontekst som leder mottakeren av meldingen i retning av den optimalt relevante tolkningen.

Abstract

In 2017, Facebook revealed that every single day over 5 billion emojis are sent through their chat service Messenger. These overwhelming usage figures can tell us something about that role emojis play in digital communication of people all around the world. In recent years, a number of researchers from different countries have tried to map out what different functions these image words can have in people's digital communication, and many different functions have been uncovered. These emojis have also made their entrance here in Norway, but despite the common use, there are very few studies that have dealt with emojis in general, and their functions in particular. In this thesis, I have therefore chosen to investigate a problem that can contribute to a better understanding of this phenomenon, namely: "which pragmatic functions are most prominent in the emoji use of a selection of Norwegian youngsters in high school?".

To find a relevant answer to this problem, I have chosen to conduct a two-part data collection. First and foremost, with a selection of two high school classes, I have collected a series of screenshots of emoji-related communication situations in Messenger. With access to such authentic usage examples, I have then, within a relevance theoretical framework, analyzed the emoji cases in the material and sorted the emoji's functions into seven categories based on the role they play in the given communication situation. In order to further nuance the data material, I have also conducted a survey that has mapped the respondents' thoughts, habits and attitudes related to their own emoji use.

The analysis of the data material shows that by far the most prominent function in the screenshot material was the emoji function "to signal the sender's attitude or feelings". Based on the relevance theory, it can be said that the emojis contribute to higher-order explicatures, ie that they communicate the sender's underlying attitude. Although examples of the remaining six functions were also found, it turned out that these six functions also in many cases could have the function of communicating the sender's attitude og feelings. One function, however, stood out in that the emojis here often only had the task of visualizing something that had already been written in the text, and often in a decorative way. The overall findings of this study show that emojis have a great ability to convey the sender's attitude, emotions and body language in a relevant and effective way. Through their presence, they often contribute to positive cognitive effects and a richer context that guides the recipient of the message in the direction of the optimally relevant interpretation.

Forord

I det jeg åpner opp Messengerchatten på mobilen min dukker det opp et hav av gule emoji'er som dag ut og dag inn bare ligger der, helt stille, og venter på sine 15 sekunder i rampelyset. Jeg har talt over, og 91 av disse emoji'ene er smileys som med sine svært varierte ansiktsuttrykk visualiserer en rekke ulike menneskelige følelser og sinnsstemninger. I skrivende stund mistenker jeg at jeg i løpet av det siste året har vært innom de aller fleste av disse følelsene på min vei mot en ferdigstilt masteroppgave(:

Den følelsen som tar aller mest plass nå, er imidlertid takknemlighet.

I dette forordet vil jeg derfor gjerne, som seg hør og bør, utbringe en takk. En takk til alle de som på så ulike måter har vært en del av reisen min dette året, og som har støttet og oppmuntret og veiledet meg gjennom bølgedalene. På tross av muligheten til å skrive om et tema som fascinerer meg, nemlig emoji'er og deres viktige rolle i kommunikasjonen oss mennesker imellom, er det alltid en prosess å skulle skrive frem noe så stort som en masteroppgave, og det har det vært også denne gangen.

Den første takken går til min kjære veileder på masteren, som er over gjennomsnittet trivelig, artig som få, og som klarer å se det humoristiske i det meste. Når man får utdelt en veileder med så mye glimt i øyet og en så positiv innstilling, er det vanskelig å unngå å plutselig en dag sitte her med en ferdigskrevet masteroppgave. De rolige 35 000 ordene hadde ikke funnet veien til disse arkene her om det ikke var for din rettleiding og din tro på oppgaven. Her vil jeg også takke Nicholas for velvillig korrekturlesing i sluttspurten.

Den andre takken min går til gjengen på lesesalen, som i uke etter uke og måned etter måned har stått opp tidlig hver dag, gått opp alle trappene til tredje etasje, og brukt dagene til å bøye hodet under de akkurat litt for lavhengende takbjelkene på Sukkerhuset. Det å ha et inkluderende og skrivende fellesskap å høre til gjennom denne prosessen har vært en nøkkelingrediens for å kunne nå helt frem, og det å ha en gjeng å kaste den svarte og gule stressballen med i friminuttene har mang en gang satt nytt mot i en sliten kriger. Et smil, et nikk, og et klisjéaktig «Åssen går'e?» er noen ganger alt som trengs. Og så hjelper det jo også på med en is i vårsola eller en fellesutflukt til Petters Pizza.

En spesiell takk går ut til dere som ble igjen da alle de andre dro. Dere vet hvem dere er. Det som kunne blitt to uker overtid med stress og kav og nerver, har takket være dere blitt to av de absolutt bedre ukene denne våren. Det som er fint med å være flere er at vi kan bytte på å holde motet oppe når motbakkene kommer brått på. Når jeg forlater campus for sommeren vil det være med en god dose minner om en fin gjeng som stod sammen om å gjøre noe vi ikke kunne, men som vi likevel gjorde, og som vi nå har sett at vi kan.

Jeg vil også formulere en stor takk til trofaste venner og nær familie som har vært med i forbønn for prosjektet gjennom året. Det å kjenne på mer og mer ro etter hvert som leveringsdatoen nærmer seg er ingen selvfølge, men denne gangen har det føltes litt slik.

Til slutt vil jeg også gi en stor oppmerksomhet til gutta mine i Njords veg 14A. De siste ukene før levering har jeg vel strengt tatt bodd mer på skolen enn med dere, men jeg vil presisere at det ikke er dere som er problemet. Det har rett og slett bare vært litt mye å gjøre med den masteroppgaven. Jeg lover 😊

Arne Bjarte Lid, Trondheim, 08.06.2022

Innhold

Figurer	x
Skjermbilder	x
Tabeller	x
1 Innledning	11
1.1 Introduksjon	11
1.2 Problemstilling, metode og datainnsamling	11
1.3 Teoretisk forankring	12
1.4 Oppgavens struktur	12
2 Tidligere forskning	13
2.1 Introduksjon	13
2.2 Norske studier innenfor feltet	13
2.3 Internasjonale studier om emojier og emotikoner	16
2.4 Avsluttende ord	18
3 Teori	19
3.1 Introduksjon	19
3.1.1 Historisk tilbakeblikk	19
3.1.2 Grices tanker om kommunikasjon	20
3.2 Relevansteorien:	20
3.2.1 Det kognitive relevansprinsippet	21
3.2.2 Det kommunikative relevansprinsippet	22
3.2.3 Den relevansteoretiske fortolkningsprosedyren	23
3.2.4 Kontekstens rolle i fortolkningsprosessen	23
3.2.5 Høyere ordens eksplikatur	25
3.3 Andre forskeres forslag til kategorier	26
4 Metode	28
4.1 Fremgangsmåte, utvalg og datainnsamling	28
4.2 Del 1: Autentiske skjermbilder	30
4.2.1 Mottatt materiale og avgrensninger	30
4.2.2 Mine kategorier	31
4.2.3 Høyere ordens eksplikatur som fellesnevner	33
4.2.4 Mulige utfordringer ved fremgangsmåten	34
4.3 Del 2: Spørreundersøkelsen	35
4.3.1 Spørsmålstyper i undersøkelsen	35
4.3.2 Utforming av svaralternativer	36
4.3.3 Analyse av svarene fra spørreundersøkelsen	38

4.3.4	Utfordringer og oppsummering	39
5	Analyse	40
5.1	Del 1: Spørreundersøkelsen	40
5.1.1	Respondentenes emojibruk	41
5.1.2	Respondentenes tanker om underliggende emojifunksjoner	42
5.2	Del 2: Skjermbildene	45
5.2.1.1	Innledende oversikt over emojifunksjoner	45
5.2.1.2	Emojier med overlappende funksjoner	47
5.2.1.3	Usikkerhet ved tolkning	49
5.2.2	Realiseringer av holdnings- og følelsesfunksjonen	50
5.2.2.1	Å fylle tomrommet etter kroppsspråket	50
5.2.2.2	Formidling av underliggende holdning	51
5.2.2.3	Forsterkere som også signaliserer holdning	54
5.2.2.4	Å skape tolkningskontekst	56
5.2.2.5	Emojienes rolle som resonansmarkører	57
5.2.2.6	Emojier som humor- og holdningssignal	58
5.2.3	Visualiserende markører som skiller seg ut	60
5.2.3.1	Unntaket i visualiseringsmarkørene	61
5.3	Oppsummering	62
6	Drøfting	63
6.1	Introduksjon	63
6.2	Del 1: Emojier med flere funksjoner	63
6.2.1	Signalisering av humor	64
6.2.2	Visualiseringsmarkører	65
6.2.3	Overlappende bruk og alternativ kategorisering	65
6.3	Del 2: Emojier som høyere ordens eksplikaturer	66
6.3.1	Kroppsspråk og høyere ordens eksplikatur	68
6.3.2	Kontekstuelle hint	70
6.3.3	Kortere vei til optimal relevans	71
6.4	Didaktiske refleksjoner	73
7	Konklusjon	75
	Referanseliste	78
	Vedlegg	81

Figurer

Figur 1	40
Figur 2	41
Figur 3	41
Figur 4	41
Figur 5	42
Figur 6	43
Figur 7	43
Figur 8	44
Figur 9	45

Skjermbilder

Skjermbilde 1	47
Skjermbilde 2	49
Skjermbilde 3	49
Skjermbilde 4	50
Skjermbilde 5	50
Skjermbilde 6	51
Skjermbilde 7	52
Skjermbilde 8	53
Skjermbilde 9	54
Skjermbilde 10	54
Skjermbilde 11	55
Skjermbilde 12	56
Skjermbilde 13	57
Skjermbilde 14	58
Skjermbilde 15	58
Skjermbilde 16	59
Skjermbilde 17	60
Skjermbilde 18	60
Skjermbilde 19	61
Skjermbilde 20	61
Skjermbilde 21	61

Tabeller

Tabell 1: Analysekategorier	32
-----------------------------------	----

1 Innledning

1.1 Introduksjon

Ordet "emoji" er ifølge Danesi (2017) en adaptasjon av det japanske ordet 絵文字, hvor 絵 kan oversettes til "bilde", og 文字 kan oversettes til "bokstav", "tegn" eller "ord" (s. 2). En emoji kan dermed forstås som et "bildeord" (Danesi, 2017, s. 2). Under "World Emoji Day" i 2017 avslørte Facebook at det hver dag sendes over 5 milliarder slike bildeord gjennom deres chattetjeneste Messenger (Burge, 2017). Med utgangspunkt i de overveldende brukstallene Facebook kan vise til, kan det slås fast at emojiene for alvor har gjort sitt inntog i digital kommunikasjon verden over. Selv om emojiene i utgangspunktet skiller seg ganske mye fra vanlige ord, ble emojien "*smilende fjes med gledestårer*" i 2015 kontroversielt nok kåret til "årets ord" av Oxford English Dictionary (Danesi, 2017, s. VI). Også denne kjensgjerningen vitner om at emojiene har fått en etablert rolle i det digitale skriftspråket vårt. Der tekst kan sies å ha en stor styrke i evnene til å utbrodere og presist skildre tanker, følelser og idéer i det uendelige, har tegnene og emojiene på sin side en åpenbar styrke i evne til å formidle konsepter, idéer, følelser og kroppsspråk på en svært lettvinnt måte. I møte med en moderne og digitalisert hverdag hvor effektiv og enkel digital kommunikasjon kan se ut til å ha blitt et ideal både blant yngre og eldre, kan emojiens evne til effektiv formidling være en stor ressurs. På en digital arena hvor den yngre generasjon lenge har gått foran, har emojibruken etter hvert nå også begynt å spre seg til de mer voksne generasjonene, og stadig flere godt voksne mennesker ser ut til å oppdage emojienes muligheter. En artikkel av Vestly (2021) viser til enkelte ungdommer på rundt 16 år, som mener at det å bruke emoji nå er blitt kleint, og enkelte av disse mener også at emojibruken er mest aktuell i kommunikasjon med godt voksne folk. Hvordan denne utviklingen kommer til å gå, gjenstår å se. Men, hvilken rolle spiller emojiene i de nettbaserte samtalene til den yngre generasjonen i dag, og hvilke konkrete språklige funksjoner har egentlig disse små, gule ansiktene i den digitale kommunikasjonen?

1.2 Problemstilling, metode og datainnsamling

I denne studien ønsker jeg å se nærmere på nettopp hvilken rolle emoji har i den digitale kommunikasjonen til vanlige mennesker, og hvilke funksjoner som er fremtredende i unge menneskers emojibruk. Forskningsspørsmålet og problemstillingen lyder derfor som følger: "hvilke pragmatiske funksjoner er mest fremtredende i emojibruken til et utvalg norske ungdommer på videregående?". Formålet med undersøkelsene mine er å få en dypere innsikt i hvordan norsk ungdom i dag bruker emoji, og hvilke språklige funksjoner som i størst grad preger denne bruken, og for å finne svar på denne problemstillingen har jeg valgt å gjennomføre en todelt datainnsamling. Den første delen av datainnsamlingen vil være i form av en spørreundersøkelse om de unges brukervaner knyttet til emojiene, dere oppfattelse av hvilke funksjoner som er mest fremtredende i deres egen bruk, samt deres tanker rundt emojiens språkpåvirkning og fremtid. I denne delen av kartleggingen vil respondentene også få muligheten til å uttrykke og sette ord på egne tanker gjennom enkelte åpne spørsmål. Den andre delen av datainnsamlingen, hvor studiens hovedtyngde vil ligge, vil være skjermbilder fra respondentenes egne autentiske Messengerchatter med

reelle eksempler på hvordan de har brukt emoji'er i kommunikasjon med sine egne venner. Gjennom en slik todelt undersøkelse håper jeg å både kunne kartlegge elevgruppens egne tanker om emoji-bruk, samtidig som jeg også samler inn eksempler på deres faktiske bruk, som i ettertid kan analyseres og kategoriseres og omarbeides til funn.

1.3 Teoretisk forankring

De innsamlede skjermbildene og emoji-bruken i disse vil analyseres ut ifra et relevanstereoretisk rammeverk. Relevanstereorien kan ses på som en undergren av den mer overordnede pragmatikken, som grovt sett kan beskrives som "studier av språk i bruk" (Falkum og Kjøl, 2014, s. 173). Verschueren (2012, s. 2) viser i sin forklaring til Morris (1938, ref. i Verschueren, 2012, s. 2) sin grunnleggende tanke om pragmatikken som studie av forholdet mellom tegn og deres fortolkere. Ifølge Verschueren (2012, s. 15) kan pragmatikken sies å ta for seg kompleksiteten i de kognitive, sosiale og kulturelle funksjonene språk kan ha i menneskers liv. Til sammenligning kan relevanstereorien ifølge Wilson og Sperber (2006, s. 607) ses på som et forsøk på en mer detaljert utarbeidelse av Grice (1989, ref. i Wilson & Sperber, 2006, s. 607) sin påstand om at det å gi uttrykk for og det å gjenkjenne intensjoner er essensielle funksjoner i det meste av menneskelig kommunikasjon. Det mest sentrale i relevanstereorien er påstanden om at de forventningene til relevans som en ytring på egen hånd bærer i seg, er presise og forutsigbare nok til å lede tilhøreren i retning av talerens mening (Wilson & Sperber, 2006, s. 607). I møte med mitt datamateriale vil sentrale perspektiver fra denne teorien tas i bruk for å få en klarere innsikt i emojienes funksjoner som formidlere av mening i digital kommunikasjon.

1.4 Oppgavens struktur

Etter denne innledende delen følger en oversikt over tidligere og relevant forskning innenfor feltet (2), før det i teori-kapittelet (3) gjøres rede for det teoretiske rammeverket denne studien bygges på. Etter dette følger en gjennomgang og vurdering av metodiske valg (4) som har blitt tatt for å øke troverdigheten i dette prosjektet. I det påfølgende analysekapittelet (5) vil de sentrale resultatene fra de ulike undersøkelsene presenteres, og videre analyseres med utgangspunkt i teorien. De ulike funnene som avdekkes her, vil så drøftes i et eget drøftingskapittel (6), hvor også didaktiske refleksjoner trekkes inn. Oppgaven avsluttes med en oppsummerende konklusjon (7) basert på studiens hovedanliggender og funn, hvor blikket også rettes fremover mot videre forskning.

2 Tidligere forskning

2.1 Introduksjon

Ifølge Sampietro (2019) har emojifenomenet fått relativt lite oppmerksomhet som forskningsobjekt innenfor pragmatikken (s. 1). Over de siste årene har det likevel vært en tendens til at stadig flere forskere på det internasjonale planet retter søkelyset mot emojier og deres ulike roller ut fra et pragmatisk perspektiv. Før de fargerike emojiene vi kjenner til i dag ble vanlige var det de tegnbaserte emotikonene¹ som stod i fokus, med sine enkle representasjoner av følelser gjennom for eksempel smilefjes eller trist fjes. Ettersom en del av forskningen fokuserer på disse vil jeg også inkludere enkelte studier som har emotikoner som sitt grunnlag. Mens noen forskere har forsøkt å kartlegge brukernes egne kategorisering av emojibruken (Cramer et al., 2016; Herring & Dainas, 2020; Dainas & Herring, 2021; Konrad et al., 2020), har andre studier sett på emojienes eller også emotikonenes funksjoner i kommunikasjon på ulike plattformer (Al Rashdi, 2018; Dresner & Herring, 2010; Ge-Stadnyk, 2021; Herring & Dainas 2017; Li & Yang, 2018; Roele et al., 2020; Yus, 2014). Fra det internasjonale feltet er det i hovedsak denne siste gruppen av studier jeg vil bygge videre på nå som jeg søker å kartlegge hvilke funksjoner emojiene har i Messengerbruken til norske ungdommer, og analysekategoriene til både Yus (2014) og Li og Yang (2018) vil ha innflytelse på hvilke kategorier jeg selv vil bruke i min analyse av ungdommens emojibruk. Ettersom deler av forskningen bruker

Her til lands er det enda utført relativt lite forskning på emojier og deres pragmatiske funksjoner, på tross av at emojier er helt vanlig i manges daglige kommunikasjon. Det finnes likevel enkelte master- og bacheloroppgaver som tar opp tematikken, og både Smalås (2021) og Morland (2020) skriver om emojiens funksjoner i et relevanstereoretisk lys. Også Ottosen (2018), Mikkelsen (2021) og Kristoffersen (2021) har forsket på ulike sider ved emojibruk og hvordan de kan påvirke språket, og i de følgende avsnittene vil jeg gå nærmere inn på hva de ulike studiene både her til lands, og deretter internasjonalt, har funnet.

2.2 Norske studier innenfor feltet

Den første studien jeg ønsker å trekke frem her er Morlands (2020) masterstudie, hvor han tar for seg kodeveksling, emojier og emotikoner i norske Messengersamtaler. I denne todelte studien ser han i hovedsak nærmere på bruken av engelsk i Messenger-samtaler og funksjonene kodevekslingen her kan ha, i tillegg til hvilke funksjoner emojiene og emotikonene har i de samme samtalene. Datagrunnlaget hans består av 11 samtaler hentet fra til sammen 21 respondenter, og det er i hovedsak emojirelaterte delen av studien hans som er relevant for min oppgave. I likhet med min oppgave har Morland valgt å utføre emojianalysen sin innenfor et relevanstereoretisk rammeverk, og de kategoriene

¹ Jeg har valgt å bruke den norske skrivemåten av det engelske ordet emoticons

han henter fra Li og Yang (2018) vil også være relevante for min analyseprosess. Li og Yang (2018) sine kategorier har i sin tur blitt utarbeidet på bakgrunn av Yus (2014) sine kategorier, og i delkapittel 3.3 vil jeg kommet tilbake til hvordan disse måtene å utforme kategorier på har relevans for mitt prosjekt. I studien fant Morland (2020) at hele 92,3% av emojiene og emotikonene i hans materiale hadde funksjonen holdnings-/følelsesmarkør eller -forsterker som primærfunksjon, og at materialet hadde en klar overvekt av funksjonen holdnings- eller følelsesmarkør. Han fremholder likevel viktigheten av å anerkjenne at emoji på en og samme tid kan ha flere funksjoner enn kun de to overnevnte (Morland, 2020, s. 90).

En annen undersøkelse som også bør trekkes frem her, er Smalås (2021) sin bacheloroppgave fra i fjor. I denne oppgaven er hovedfokuset i enda større grad enn hos Morland (2020) rettet mot emojiers pragmatiske funksjon. Det relevante teoretiske rammeverket som brukes her vil også være relevant for store deler av min egen oppgave. Smalås (2021) ser i sin oppgave nærmere på emojiers funksjon i egenkonstruerte ytringer, samt "i hvilken grad språkbrukere har en sammenfallende oppfatning av emojiers iboende betydning" (Smalås, 2021, s. 3). I sin studie tar Smalås (2021) for seg fire ulike emoji og utfører en relevanteoretisk analyse ved bruk av høyere ordens eksplikatur, altså taler eller avsenders holdning, for å avdekke de underliggende intensjonene i de konstruerte eksemplene (s. 3ff.). Pragmatiske markører sammenlignes, og Smalås (2021) konkluderer på bakgrunn av sine undersøkelser med at emoji *har* en pragmatisk funksjon, og at denne funksjonen "dreier seg om hvordan taleren kan tillegge deres følelsesmessige eller epistemiske holdning til ytringen" (s. 27). Smalås (2021) finner også at emoji kan fungere som kommenterende pragmatiske markører (s. 27). I tillegg til analysen av emoji-funksjonen i de konstruerte ytringene, utførte Smalås (2021) også en spørreundersøkelse med 34 respondenter. På grunn av varierende resultater har Smalås (2021) ikke lyktes med å få klarhet i hvorvidt respondentene har sammenfallende oppfattelse av emojiens iboende betydning, og hun etterlyser mer forskning på emoji generelt og deres pragmatiske funksjon spesielt (s. 26f.). Der Smalås (2021) har sett på konstruerte tilfeller, vil jeg undersøke autentiske digitale samtaler, og med det forhåpentligvis kunne bidra til forskningen på emojiers pragmatiske funksjoner.

Videre er Kristoffersens (2021) studie av "hvordan emojis påvirker vår oppfatning av høflighet i ytringer" en annen masteroppgave som også tar utgangspunkt i pragmatikken. Her ser Kristoffersen nærmere på hvordan et utvalg emoji påvirker måten høflighetsytringer blir oppfattet, og svarene informantene gir, utgjør utgangspunktet for analyse og diskusjon. Hovedfokuset i oppgaven skiller seg derfor fra min tilnærming ved at den er knyttet konkret opp mot emojibrukens konsekvenser for oppfattelsen av høflighet i utvalgte ytringer, men ettersom det blir brukt konkrete emoji i kartleggingen av hvordan emojiene påvirker høfligheten i ulike ytringer, og deler av aldersgruppen er overlappende, er det enkelte aspekter ved denne studien som vil være relevant for min oppgave. Resultatene fra denne studien avdekker nemlig at emojiene faktisk kan ha en klar påvirkning på ytringer, ved å enten gjøre de høfligere, mer uhøflig, eller ved å påvirke i en mer utydelig retning (Kristoffersen, 2021). Videre åpner Kristoffersen (2021) også opp for at emojiene også kan inneholde andre semiotiske egenskaper, og at de også kan ha andre funksjoner enn bærere av høflighet i ytringer, og dette er noe jeg selv vil utforske videre i min studie.

Ut over dette har Mikkelsen (2021) utført en sosiolingvistisk studie om temaet "bruk og tolkning av emoji'er i to ulike aldersgrupper" (s. 2). Ved hjelp av en spørreundersøkelse samler hun inn data om hvordan to respondentgrupper i ulike aldre bruker og tolker emoji'er generelt, i tillegg til deres tanker knyttet til fem utvalgte emoji'er. Selv om hovedfokuset i studien ikke emojiernes pragmatiske funksjoner, er studien likevel interessant. For det første er den ene av de to aldersgruppene hennes norsk ungdom i alderen 18-25 år, noe som overlapper med mitt eget utvalg. Videre har hun også valgt å bruke spørreundersøkelser i datainnsamlingen, og hennes erfaringer med ulempen ved å ikke inkludere åpne spørsmål, har bidratt til at jeg selv har valgt å inkludere noen åpne spørsmål i min spørreundersøkelse, for å også få innsikt i *hvorfor* respondentene svarer som de svarer. I den første analysedelen hennes av respondentenes generelle emojibruk kommer hun frem til at emojiene er populære innenfor både den yngre og den eldre aldersgruppen, at det er ulikheter i hvordan de to aldersgruppene tolker emoji'er, samt at den aller mest rapporterte grunnen til å bruke emoji'er kunne samles inn under samlebetegnelsen ekspressivitet, som hun bruker om det å uttrykke følelser, kroppsspråk og stemning (Mikkelsen, 2021, s. 30ff.). Videre var Mikkelsens (2021, s. 30) kategorien "Understreke/tydeliggjøre/forsterke" den nest mest valgte grunnen for emojibruk i utvalget. Mikkelsen (2021), som har kartlagt respondentenes rapporterte språkbruk, holdt også i sin avslutning frem muligheten for å innhente tidligere meldinger fra respondentene for å i tillegg undersøke registrert språkbruk (s. 65). Dette er forslag jeg har tatt til følge i min egen studie, hvor jeg ønsker å se på både rapportert og registrert emojibruk.

I 2018 skrev Trine Ottosen (2018) en masteroppgave med tittelen "Hvorfor bruker du *den* emoji'en der!? 😊", og dette er den siste norske studien jeg vil trekke frem her. Her ser hun nærmere på hvordan emoji'er kan påvirke språk og kontekst i det hun kaller skriftlig-muntlige digitale kommunikasjonsformer, som epost, nettpat og SMS (Ottosen, 2018, s. 1). Ved hjelp av en spørreundersøkelse og et teoretisk rammeverk innen sosialsemiotikk, språkhandlingsteori og multimodalitetsteori har hun kunnet utføre en tredelt analyse, og på bakgrunn av denne analysen argumentere hun for at emojiernes funksjon i stor grad er å være et tillegg til verbalteksten i disse digitale kommunikasjonsformene (Ottosen, 2018, s. 91). Videre spiller emojiene ifølge henne en rolle i avklaringen av konteksten i denne kommunikasjonen, og hun argumentere for at verbaltekst og emoji som ulike modaliteter utfyller hverandre (Ottosen, 2018, s. 91). Likevel fremholdes faren for at denne typen multimodalitet også kan føre til misforståelser og forvirring, både på grunn av varierende emoji-design mellom ulike operativsystem, men også på grunn av at ulike sosiale og kulturelle erfaringer påvirker emoji-bruken og måten folk forstår den på (Ottosen, 2018, s. 90f.). Under sitt delkapittel *Videre forskning* påpeker Ottosen (2018) hvordan sosiale aspekter som sinnsstemning, kroppsspråk og toneleie er viktige for å få klarhet i intensjonene bak språkhandlingen, og hun foreslår et forskningsprosjekt hvor man tar i bruk et datamateriale av chatsamtaler og gjennomfører tekstanalyser (Ottosen, 2018, s. 92). I min studie vil innsamlingen og analysen av emoji-relaterte chatsamtaler kunne kaste mer lys over hvilken rolle emoji'en kan spille i avklaringen av avsenders intensjon bak språkhandlingen, og hvordan emojiene i noen tilfeller kan bøte på mangelen på mellommenneskelige hint.

Et annet av de temaene som altså står sentralt i Ottosen (2018) sin studie er emojiens påvirkning og menneskers bruk og forståelse av emoji'er i digitale kommunikasjonsformer, og i etterkant av denne studien etterlyser hun mer forskning på feltet (s. 92). Å se nærmere på emojiens funksjon som kontekstualiseringssignal og formidler av språkhandlingens intensjon er temaer hun spesielt holder frem som relevant, sammen med et forslag om å ta i bruk og analysere et autentisk datamateriale av digitale chatsamtaler (Ottosen, 2018). Også Smalås (2021) påpeker at det fortsatt er mye rundt emoji-bruk som bør forskes mer på, og da spesielt emojienes pragmatiske funksjon (s. 28). Etersom emoji-funksjoner er noe store deler av den norske befolkningen benytter seg av i sin digitale kommunikasjon på en daglig basis, er dette også et fenomen som etter min mening burde ha et større fokus også innenfor norsk språkforskning. I de kommende årene vil det være et behov for norsklærere som har inngående kunnskap om dagens digitale språkpraksiser blant ungdom, og denne studien kan muligens være en bidragsyter til en slik innsikt. Med utgangspunkt i underskuddet på relevant forskning omkring dette temaet her til lands, samt temaets dagsaktualitet, vil jeg i denne studien ta deler av Ottosen (2018) og Smalås (2021) sine oppfordringer til følge og forsøke å bringe på banen noe nye perspektiver rundt emojiens funksjoner i det norske språket.

2.3 Internasjonale studier om emoji'er og emotikoner

Det å skulle formidle avsenders følelser gjennom digital, skriftlig kommunikasjon når alt av kroppsspråk er utilgjengelig, er nemlig ikke nødvendigvis en veldig enkel oppgave. Samtidig kan tegn og symboler som emotikoner og emoji'er være med å påvirke muligheten til å gjøre nettopp dette, og om man tar steget ut over de norske landegrensene finner man at det gjennom årenes løp har blitt utført flere store studier rundt emoji'er og emotikoner og deres iboende evner til å formidle følelser og fylle ulike pragmatiske funksjoner. Derks et al. (2008) har i sitt review tatt for seg en rekke studier som på ulike måter har sett på vanskelighetsgraden av å uttrykke følelser gjennom datamediert kommunikasjon, som for eksempel ved hjelp av emotikoner, sammenlignet med ansikt til ansikt, og deres konklusjon i dette reviewet er at det slett ikke er en selvfølge at datamediert kommunikasjon mellom to elektroniske enheter er mindre rik på følelser og mindre personlig involverende enn klassisk ansikt-til-ansikt-kommunikasjon (Derks et al., 2008). En studie av Fischer og Herbert (2021) som direkte ønsket å måle hvordan mennesker reagerte ulikt på ansiktsuttrykk, emoji'er og emotikoner, fant imidlertid at emoji'er og ansiktsuttrykk scorer høyere på tydelig formidlingen av følelser, sammenlignet med de mer tvetydige og mindre effektive emotikonene som var vanligere før (s. 13). Både emoji'er og ansiktsuttrykk klarte i stor grad å formidle den tilknyttede følelsen, og enkelte følelser ble faktisk også tydeligere formidlet gjennom emojiene enn gjennom de tilsvarende ansiktsuttrykkene (Fischer & Herbert, 2021, s. 13). Det kan derfor sies at studien på denne måten underbygger tanken om at emoji'er i stor grad har potensiale i seg til å formidle en konkret følelse med relativt høy treffsikkerhet, og med enda større treffsikkerhet enn emotikoner.

Samtidig handler ikke nødvendigvis emoji- og emotikonbruken bare om deres evne til å formidle følelser. Allerede i 2010 gjennomførte Dresner og Herring (2010) en studie knyttet til emojienes forgjengere, emotikoner. I denne studien så Dresner og Herring (2010) nærmere på emotikoner innenfor et rammeverk av Searles (1969, ref. i Dresner & Herring, 2010, s. 253) talehandlingsteori, og de argumenterer for at disse emotikonene har flere

funksjoner enn bare den å vise en følelse (s. 253). I studien argumenteres det for at emotikoner også har en iboende evne til å indikere meldingens illokusjonære kraft, eller altså å indikere den intensjonen som senderen av meldingen har lagt i meldingen (Dresner & Herring, 2010, s. 250). I studien blir tre grunnleggende funksjoner identifisert og foreslått, nemlig emotikonenes evne til å være "illocutionary force indicators", som altså kan forstås som illokusjonære kraftindikatorer som modererer innholdet i meldingen i retning avsenders intensjon, evnen til å formidle ikke-følelsesrelatert mening (som for eksempel et blunkefjes for å indikere humor), i tillegg til evnen til å formidle følelser (som glad eller trist) (Dresner & Herring, 2010 s. 263). Hvilke av funksjonene som eventuelt er dominerende er noe Dresner og Herring (2010) overlater til fremtidig forskning, og i min studie har jeg funnet at emojiene kan ha flere enn tre funksjoner, men at det likevel er en funksjon som fremstår som mer overordnet enn de andre, nemlig funksjonen hvor emojiene sier noe om talerens holdning eller følelser (se delkapittel 6.3).

Det finnes også studier som har kartlagt hvilke ulike emoji-funksjoner som finnes i emoji-bruk på ulike digitale plattformer, og flere av disse studiene underbygger Dresner og Herring (2010) påstand om at emojiene ikke bare er indikatorer av brukerens følelser, men at de også innehar flere andre og mer varierte kommunikative funksjoner (Al Rashdi, 2018, Roele et al., 2020). Al Rashdi (2018, s. 117) viser for eksempel til emojienes funksjoner som kontekstuelle hint, samtaleåpnere, og til bruk som tilbakemelding på andres meldinger, mens Roele et al. (2020) finner at emoji-er kan bidra til å klassifisere og modellere tweeter, samt tillegge livlighet, i tillegg til hovedfunksjonen å uttrykke følelser. Ge-Stadnyk (2021) går enda lengre og tar for seg både emoji-funksjoner og talehandlinger (speech acts) på både Twitter og på den kinesiske mikrobloggsiden Weibo, og analysen av Twittermeldingene viste at kombinasjonen å uttrykke følelse og holdning, og å uttrykke en form for handling eller aktivitet, var den kombinasjonen av emoji-funksjoner som oftest ble brukt på Twitter (s. 377). I Weibo-materialet ble emoji-er ifølge Ge-Stadnyk (2021, s. 377) derimot oftest brukt til å konseptualisere ting som yrke, mat, hobbyer eller steder. Ge-Stadnyk (2021) fant også at emoji-er kan fungerer som estetiske og dekorative enheter for å gi meldinger en mer følelsesladet og poetisk kraft (s. 377).

Dainas og Herring (2021) har også utført en digital spørreundersøkelse hvor vanlige mennesker selv fikk krysse av for hvordan de oppfattet ulike emoji-ers funksjoner. Et av de mest sentrale funnene fra denne undersøkelsen viser at justering av den underliggende tonen i meldingen (tone modification) i stor grad dominerte brukernes tanker om hvilke funksjoner emoji-er har (Dainas & Herring, 2021). Dette funnet om brukernes egen oppfattelse av "justering av tonen" som en av emoji-ernes viktigste funksjoner, er også et funn som går igjen i flere andre studier som har forsket på temaet (Cramer et al., 2016; Herring & Dainas, 2020; Hu et al., 2017; Konrad et al., 2020). Den funksjonen brukerne her ser på som justering av tonen i meldingen, har trolig visse likhetstrekk med den ellers tilsynelatende dominerende funksjonen "å vise avsenders underliggende følelse eller holdning", ettersom man ved å justere tonen i meldingen man sender, trolig også kan oppnå nettopp det å tydeligere kommunisere hva man føler.

På tross av at disse tegnene og symbolene ser ut til både å kunne formidle følelser, samt å fylle ulike pragmatiske funksjoner, påpeker Danesi (2017) i sin bok om emojispråkets

fremvekst at det som kan se ut til å utvikle seg i retning av et universelt og globalt språk, trolig i liten grad vil kunne slå an som et eget språk bestående kun av emoji'er. Dette begrunnes med at et slikt rent språk ville medføre en for omfattende og utfordrende tolkningsprosess for leseren (Danesi, 2017, s. 157ff.). Danesi (2017) argumenterer i sin bok for at en av emoji'ens viktigste funksjoner er å tillegge meldinger en følelsesmessig tone (s. 100). På tross av denne evnen til å formidle følelser på en treffende måte, hevder han altså likevel at de som et selvstendig og tekstløst språk kunne komme til kort, nettopp fordi hver enkelt emoji kan tolkes på ulike måter ut fra hvordan og hvor den brukes (Danesi, 2017, s. 182). Ettersom det ikke finnes en fullstendig enighet om akkurat hva som ligger i bruken av den enkelte emoji'en, kan avsender og mottaker av en melding dermed risikere at de har to helt forskjellige tolkninger av den samme emoji'en, og dette kan ifølge Veytia-Bucheli et al. (2020) øke faren for misforståelser i kommunikasjonen (s. 13). I slike tilfeller kan konteksten emoji'en brukes i, trolig være til hjelp, og Danesi (2017) skriver selv at "context is the guide to interpretation" i sin omtale av et skjermbilde av en emoji'ing melding fra digital kommunikasjon (s. 41). Her fremholder han kontekstualisering som en viktig egenskap ved emoji-koden (Danesi, 2017, s. 41). I denne typen digitale kommunikasjonstilfeller hvor den ytre konteksten vi er vant med fra ansikt-til-ansikt-samtaler ikke er tilgjengelig, vil den interne konteksten og referansene som skapes innad i den multimodale meldingen bli desto viktigere.

2.4 Avsluttende ord

Oppsummerende kan man si at mange av de nevnte studiene viser til funn som indikerer at emoji'er ofte spiller en viktig rolle i formidlingen av avsenders følelser og holdninger i en digital kontekst hvor kroppsspråk og andre mellommenneskelige hint ikke er tilgjengelige. Likevel er det flere studier som også gjør det klart at emoji'enes potensiale strekker seg lengre enn dette, og en rekke ulike funksjoner ut over formidlingen av holdninger og følelser tilskrives disse små figurene. Det er imidlertid også enkelte studier som på ulike måter holder frem det poenget at emoji'er med alle sine tolkningsmuligheter også kan medføre en risiko for flere misforståelser i den digitale kommunikasjonen (Danesi, 2017; Ottosen, 2018; Veytia-Bucheli et al., 2020).

I tillegg til de nevnte studier var også Yus (2014) tidlig ute med å forsøke å kategorisere emotikonenes pragmatiske funksjoner i digital kommunikasjon, og med det relevanteoretiske rammeverket han legger til grunn for sine forslag, er dette en artikkel som har vist seg svært relevant for min studie. Li og Yang (2018) bygger i ettertid videre på disse kategoriene i sin egen studie, og kategorier fra både Yus (2014) og Li og Yang (2018) vil som tidligere nevnt ha innflytelse på den kategoriseringen jeg selv utfører i mitt materiale. Ettersom disse to artiklene på ulike måter vil ha relevans både som tidligere forskning, som teori, og i metodekapittelet mitt, og dermed kan høre hjemme flere steder, har jeg tatt et valg om å la presentasjonen av innholdet i disse artiklene skje først i teorikapittelet mitt, etter en gjennomgang av relevanteorien. I møte med mitt eget datamateriale vil jeg kartlegge hvilke funksjoner som er mest fremtredende, og sammenligne disse funnene opp mot de ulike studiene som allerede har blitt utført både her til lands og internasjonalt. Hvilke funksjonskategorier det vil være relevant å se materialet i lys av vil presenteres nærmere mot slutten av metodedelene.

3 Teori

3.1 Introduksjon

Relevansteorien hører til under pragmatikken, som fokuserer på språket i bruk. Mens pragmatikken som felt strekker seg relativt vidt, med muligheter for å se på både sosiale, kognitive og kulturelle sider ved kommunikasjon, har relevansteorien sin tilhørighet innenfor den kognitive pragmatikken, hvor fokuset i større grad er rettet mot å forstå hvordan menneskets språklige og kognitive evner muliggjør kommunikasjon (Falkum & Kjøll, 2014, s. 173). For å sette relevansteorien inn i en større kontekst vil jeg begynne med å gi en kort innføring i noen av de tankene og kommunikasjonsteoriene som kom forut for denne teorien, før jeg presenterer relevansteorien og noen av dens hovedtrekk. Denne korte historiske gjennomgangen og de tilhørende eksemplene tas med for å tydeliggjøre hvordan relevansteorien skiller seg fra andre teorier innenfor pragmatikken. Underveis vil jeg også poengtere hvordan noen av de relevansteoretiske begrepene vil være relevante for min analyse av emojier og deres pragmatiske funksjoner i unges kommunikasjon på nett.

3.1.1 Historisk tilbakeblikk

Utover 1900-tallet var de aller fleste kommunikasjonsrelaterte teorier bygget rundt kodemodellen (Falkum & Kjøll, 2014, s. 175). Denne relativt enkle måten å beskrive kommunikasjon på kan illustreres med hvordan sendingen av morsesignaler før i tiden foregikk: en avsender koder sin tanke og sitt budskap ved hjelp av et gitt og gjensidig forståelig system (morsekoden), og mottakeren på sin side mottar og dekode det tilsendte budskapet fra avsenderen. Budskapet som mottakeren har dekodet, vil da i teorien være helt likt det budskapet som avsender sendte av gårde. Med språket som en gjensidig forståelig kode, kunne dermed avsender og mottaker kode- og dekode budskapet de ønsket å kommunisere, og ifølge Falkum og Kjøll (2014) var det mange forskere som Shannon og Weaver, Peirce, Saussure og Vygotsky støttet seg til slik tenkning rundt kommunikasjon (s. 174).

En slik måte å forklare kommunikasjon har likevel i ettertid vist seg å ha en del svakheter, og et konkret eksempel på en slik utfordring er tilfeller der mottakeren av et budskap må gå ut over selve det kodede innholdet for å forstå hva som er ment. I Falkum og Kjøll (2014) illustreres dette problemet gjennom eksempelsetningen "Hun er snart klar" (s. 175). I en hverdagssituasjon der en mor akkurat har kledd på datteren sin uteklær, før faren som vanlig skal følge henne til barnehagen, vil konteksten for utsagnet trolig være nok til at mannen i eksempelet forstår hva som er ment med utsagnet. Samtidig kunne akkurat samme utsagn i en annen kontekst hatt en helt annen mening: det kunne omhandlet en båt som om noen måneder ville være klar for sjøsetting, eller en kvinnelig skiløper som snart er klar til å delta i skirenn (Falkum & Kjøll, 2014, s. 175ff.). I møte med slike eksempler blir det svært tydelig hvilken rolle kontekst kan spille i språklig kommunikasjon, og hvordan en kodebasert kommunikasjonsmodell kommer til kort i forklaringen av hvordan et slikt hverdagslig budskap kan kommuniseres gjennom

utelukkende koding og dekoding om konteksten skulle være helt utelatt. Denne utfordringen kan også bli tydelig i skriftlige kommunikasjonssituasjoner hvor tegnene man bruker, eller for eksempel emojiene man tar i bruk, forstås ulikt av avsender og mottaker.

3.1.2 Grices tanker om kommunikasjon

På 1960-tallet kom imidlertid språkforskeren Herbert Paul Grice på banen med nye, filosofiske tanker om kommunikasjon som en slutningsbasert prosess, hvor man gjennom å "identifisere andres kommunikative hensikter" kan slutte seg til den beste forklaringen på ytringen man har fått presentert ("inference to the best explanation") (Falkum & Kjøl, 2014, s. 176). I hans eksempler vil kommunikasjonen mellom avsender og mottaker dermed være en form for samarbeid, der avsender demonstrerer hensikten og ønsket om å formidle et konkret budskap til mottakeren, og der mottakeren identifiserer denne hensikten og anvender denne kunnskapen for å forstå avsenders budskap (Falkum & Kjøl, 2014, s. 173ff.; Borthen et al., 2012, s. 7). Videre hevder Grice at ytringer i seg selv kan skape forventninger som kan lede mottakeren av ytringen i retning av avsenders mening (Wilson & Sperber, 2006, s. 607). Overordnet i hans kommunikasjonsteori står tanken om kommunikasjon som et samarbeid (Grices "co-operative principle"), og i utdypelsen av denne teorien presenterte Grice fire "konversasjonsmaksimer" som sier noe om hva enhver ytring bør være: sann, relevant, klart uttrykt og "verken mer eller mindre informativ enn det som er forventet" (Falkum & Kjøl, 2014, s. 177). Enhver deltaker i en samtale er således ifølge Grice forventet å følge både konversasjonsmaksimene og det overordnede samarbeidsprinsippet, og på bakgrunn av denne antakelsen kan man som mottaker gjøre sin tolkning av avsenders intenderte budskap (Falkum & Kjøl, 2014, s. 176ff.).

Selv om Wilson og Sperber (2006) stiller seg bak Grices påstand om at ytringer bærer i seg forventninger om relevans, setter de likevel spørsmålstegn ved for eksempel nødvendigheten ved samarbeidsprinsippet og de ulike maksimene (s. 607). Det har ellers blitt stilt spørsmål ved i hvilken grad det egentlig er nødvendig for kommunikasjonens skyld at avsender er så informativ som mulig, og om man virkelig påberoper seg å være sann når man kommuniserer noe (Falkum & Kjøl, 2014, s. 179). I tillegg har Grice også høstet kritikk for tidvis vage teoretiske termer og beskrivelser preget av kortfattethet, og i møte med unøyaktig språkbruk har teorien hans også møtt på utfordringer (Wilson & Sperber, 2006, s. 619). På tross av slike svakheter og utfordringer har Grices tanker likevel gitt grobunn for videre arbeider med kommunikasjonsteori.

3.2 Relevansteorien:

Med utgangspunkt i et ønske om å arbeide videre med Grices relevansmaksime og kommunikasjonsteori publiserte antropolog Dan Sperber og lingvist Deirdre Wilson en rekke artikler utover 70- og 80-tallet, samt boken "*Relevance: Communication and Cognition*", og i disse tekstene ble relevansteorien som kommunikasjonsteoretisk rammeverk foreslått (Falkum & Kjøl, 2014, s. 173ff.). Relevansteorien blir av Wilson og Sperber (2006) selv beskrevet som en kognitiv, psykologisk teori, som bygger videre på Grices tanke om kommunikasjonen som en slutningsbasert prosess, og som fordyper seg i tanken om formidling og anerkjennelse av intensjoner som helt sentral for all menneskelig kommunikasjon (s. 607ff.). At det først og fremst er samarbeidsprinsippet og maksimene

til Gricce som fører til denne slutningsbaserte prosessen stiller de seg likevel tvilende til (Wilson & Sperber, 2006, s. 607). De mener at forventningene til relevans som en ytring bringer med seg, i seg selv presise og forutsigbare nok til å "guide" tilhøreren i retning av senders mening, og at søken etter relevans er en grunnleggende menneskelig egenskap (Wilson & Sperber, 2006, s. 607f.). Videre fastholder de at søken etter relevans er et grunnleggende trekk ved den menneskelige kognisjon (Wilson & Sperber, 2006, s. 608). Disse går ifølge Falkum og Kjøl (2014) så langt som å påstå at "all kommunikasjon er avhengig av en evne til å trekke slutninger om en avsenders intensjon", og tankene denne teorien presenterer har hatt stor innvirkning på kommunikasjonsforskning verden over gjennom en årrekke (s. 174).

3.2.1 Det kognitive relevansprinsippet

Ifølge relevansteorisk tankegang er normalsituasjonen innen språklig kommunikasjon en stadig underspesifisering av betydningene språklige uttrykk kommuniserer (Falkum & Kjøl, 2014, s. 180). I en videreutvikling av det tidligere nevnte eksempelet fra Falkum og Kjøl (2014) kunne moren til barnehagejenta ha uttrykt seg mer spesifikt ved å si til sin mann at: "datteren din Stine er om to minutter ferdig påkledd slik at du kan følge henne til Åskammen barnehage" (min formulering). Når hun derimot bare sier "Hun er snart klar", må faren i eksempelet gjennomgå en pragmatisk slutningsprosess for å komme frem til hvilken tolkning av budskapet som er mest relevant ut ifra den aktuelle sammenhengen (Falkum & Kjøl, 2014, s. 180). Grunnlaget for at faren likevel trolig havner på den korrekte tolkningen av ytringen, kan trolig forklares ut fra "det kognitive relevansprinsippet". Det kognitive relevansprinsippet har sitt utgangspunkt i følgende tanke, nemlig at "the human cognition tends to be geared to the maximization of relevance" (Wilson & Sperber, 2006, s. 610). Med dette understrekes det tidligere nevnte poenget om at menneskers medfødte kognitive egenskaper medfører at vi på "autopilot" forsøker å maksimere relevansen av sanseinntrykkene vi får inn, og at vi tar i bruk de verktøyene vi har tilgjengelig for å forstå hva avsender har ønsket å formidle (Wilson & Sperber, 2006, s. 610). Hvilke verktøy og ressurser vi har tilgjengelig i en gitt situasjon, vil likevel variere ut fra rammene for kommunikasjonen, og for eksempel i hvilken grad det er snakk om kommunikasjon ansikt til ansikt, eller digitalt over nett.

Et annet viktig aspekt for å forstå noen av grunntankene i relevansteorien, er synet på kommunikasjonens flere lag med hensikter. I det som i relevansteorien blir kalt "ostensive-inferential communication", som litt forenklet kan forstås som tydelig villet kommunikasjon, tillegges nemlig taleren en ekstra hensikt ut over det å skulle formidle et budskap. Den allerede velkjente hensikten er a) *Den informative hensikten*, der hensikten er å informere tilhøreren om noe, mens den andre og "nye" hensikten er b) *Den kommunikativ hensikten*, der hensikten er å informere tilhøreren om den informative hensikten man har (Sperber & Wilson, 1995, s. 57ff.; Wilson & Sperber, 2006, s. 611). Med utgangspunkt i en slik situasjon vil mottakeren i en kommunikasjonssituasjon kunne ha relativt høye forventninger til utbyttet av ytringen, ettersom man allerede vet at avsender ønsker å gjøre seg forstått (Wilson & Sperber, 2006, s. 612).

3.2.2 Det kommunikative relevansprinsippet

I relevans teorien er språklige ytringer, enten det er en skriftlig ytring eller en muntlig ytring, en type kognitive inntrykk som "skaper forventning om relevans" hos den som tar imot ytringen (Falkum & Kjøl, 2014, s. 181). Det kommunikative relevansprinsippet slår også fast at: "*every ostensive stimulus conveys a presumption of its own optimal relevance*" (Wilson & Sperber, 2006, s. 612). Det innebærer at enhver tydelig villet kommunikativ handling bærer med seg og kommuniserer at den er optimalt relevant for tilhøreren, og tilhøreren kan dermed ha høyere forventninger til denne typen tydelig villete kommunikative handlinger enn til andre kommunikative handlinger (Wilson & Sperber, 2006, s. 612). Ifølge Wilson og Sperbers (2006) "*presumption of optimal relevance*" kan tilhøreren av en slik villet ytring forvente både at ytringen er relevant nok til å være verdt prosesseringen den krever, og at ytringen er optimalt relevant ut fra avsenders ferdigheter og preferanser (s. 612). Dette prinsippet vil gjøre seg like gjeldende i digital kommunikasjon på nett, og enhver emoji som er lagt til en skriftlig ytring, vil dermed også bære i seg en forventning om dens egen relevans for mottakeren av meldingen.

I hvilken grad en ytring faktisk er relevant for en mottaker, og mer spesifikt utfordringen med å kunne måle dette, er ifølge Davis (2019) en av de tingene relevans teorien har høstet kritikk for. Å måle kognitive størrelser som relevans er nemlig ingen enkel sak. Ifølge Wilson og Sperber (2006) kan relevansen til en gitt innputt, som en ytring, vurderes ut fra hvilke (positive) kognitive effekter den fører til og innsatsen som kreves for å prosessere ytringen eller innputten (s. 609). En positiv kognitiv effekt kan ifølge dem beskrives som en forandring i måten den aktuelle personen ser verden på, av en slik størrelse at umaken ved den medfølgende prosesseringsjobben blir verd det, for eksempel ved at personen får besvart et spørsmål eller en usikkerhet vedkommende hadde, får bekreftet en mistanke, eller får mer kunnskap om noe (Wilson & Sperber, 2006, s. 608). Falkum og Kjøl (2014) bruker begrepet prosesseringskostnader om de mentale anstrengelsene som kreves for å prosessere en slikt innputt (s. 181). Med utgangspunkt i Wilson og Sperbers (2006) beskrivelse av relevansen til en innputt kan man dermed konkludere med at til flere positive kognitive effekter prosesseringen av en innputt medfører, til mer relevant blir innputten, og til høyere prosesseringskostnadene blir, til lavere blir relevansen (s. 609).

Videre omtaler Wilson og Sperber (2006) kontekstuelle implikasjoner, altså konklusjoner som stammer fra både innputt og kontekst sett i sammenheng, som den viktigste typen kognitive effekter (s. 608). En hvilken som helst innputt kan dermed bli relevant for et individ om det kan knyttes sammen med informasjon man allerede vet, og føre til at man eksempelvis får besvart et spørsmål eller bekreftet en mistanke (Wilson & Sperber, 2006, s. 608). Ut fra dette kan man si at hvis emojiene i en kommunisert melding kan være med på å bekrefte, avklare eller definere avsenders holdning eller tanker bak et budskap, eller forsterke tilhøreres allerede etablerte oppfattelse av noe, kan emojiene på den måten trolig bidra til flere positive kognitive effekter. Wilson og Sperber (2006) fastholder at jo større antall positive effekter prosesseringen av en ytring fører til hos mottakeren, jo mer relevant vil ytringen være, og jo mer innsats prosesseringen krever av mottakeren, jo mindre relevant vil ytringen være (s. 609). På samme måte som emojiene trolig har makt i seg til å bidra med positive kognitive effekter, er det sannsynlig å anta at de også, på samme måte som for eksempel kompliserte setningsstrukturer, vil kunne bidra til økt kompleksitet i ytringen. Økt kompleksitet fører nemlig til økte prosesseringskostnader, og dette vil da

igjen kunne gå ut over ytringens relevans (Falkum & Kjøll, 2014, s. 181). I hvilken grad emoji'er og bruken av disse bidrar til økt relevans i en ytring, er dermed knyttet til måten de brukes på, og om de bidrar til økte eller minkede prosesseringskostnader for tilhøreren.

3.2.3 Den relevante teoretiske fortolkningsprosedyren

Med utgangspunkt i det kommunikative relevansprinsippet og forventningen om optimal relevans har man innen relevante teorien foreslått en praktisk fremgangsmåte mottakeren av en ytring kan benytte for å komme frem til avsenders intenderte mening. Wilson og Sperber (2006) presenterer i sin artikkel det de omtaler som "Relevance-theoretic comprehension procedure" med sine to prinsipper:

- a. "Follow a path of least effort in computing cognitive effects: Test interpretive hypotheses (disambiguations, reference resolutions, implicatures, etc.) in order of accessibility" (s. 613).
- b. "Stop when your expectations of relevance are satisfied (or abandoned)" (s. 613).

Denne fremgangsmåten innebærer altså at tilhører ut fra minste motstands vei tester ulike tilgjengelige hypoteser frem til det punktet hvor forventningene om ytringens iboende relevans er tilfredsstillende (Wilson & Sperber, 2006, s. 613). Det at tilhører kan si seg fornøyd og stoppe letingen etter nye tolkninger så snart relevansforventningen er oppfylt, er mulig nettopp fordi denne formen for hensiktsmessige ytringer bærer med seg en forventning om at avsender har gjort ytringen så relevant som mulig ut fra de ferdighetene og preferansene avsender har (Wilson & Sperber, 2006, s. 612ff.). I Falkum og Kjøll (2014) sitt eksempel med barnehagejenta som snart var klar til å dra, ble det poengtert at morens utsagn "Hun er snart klar" kunne tolkes på en rekke ulike måter om man kun tok hensyn til de konkrete ordene, uten å se det i lys av konteksten (s. 180). Grunnen til at det likevel er lite sannsynlig at tilhøreren i dette eksempelet vil tolke utsagnet som at barnets mor snakker om en seilbåt som vil være klar til sjøsetting om noen måneder, eller en skiløper som snart vil være klar til å gå renn, blir tydeligere om man ser det i lys av den relevante teoretiske fortolkningsprosedyren: faren følger minste motstands vei i jakten på kognitive effekter, og beriker utsagnet i lys av konteksten ytringen ble formidlet i. Ettersom det ikke er noen seilbåt eller skiløper i nærheten, og utsagnets tolkning ser ut til å gi mening om det anvendes med hans datter som subjekt, kan han si seg fornøyd med sin tolkning allerede her, og la søkingen opphøre. Inn mot min studie vil det være relevant å se nærmere på hvordan emoji'er påvirker en slik fortolkningsprosedyre, og om de med sin tilstedeværelse bidrar til flere positive eller flere negative effekter.

3.2.4 Kontekstens rolle i fortolkningsprosessen

Også kontekst er et sentralt begrep innenfor relevante teorien. Hva konkret som legges i begrepet kontekst, varierer mellom ulike sammenhenger, ettersom enkelte forstår kontekst som teksten som står før og etter en ytring, mens andre kan se både fysiske omgivelser og situasjonen rundt som en del av ytringens kontekst (Falkum & Kjøll, 2014, s. 182). Ifølge Borthen et al. (2012) er imidlertid kontekst innenfor relevante teorien ansett som en psykologisk størrelse, som kan beskrives som "den mengden med antagelser som må til for å fortolke en ytring i samsvar med den talendes intensjon" (s. 10). Dette

innebærer ifølge Falkum og Kjøl (2014) at definisjonen går enda videre ut ved at alle typer informasjon og inputter som er tilgjengelige for tilhøreren på et gitt tidspunkt, både gjennom persepsjon, hukommelse og fysiske omgivelser, kan anses som del av den kontekst tilhøreren kan anvende for å forstå avsenders budskap (s. 182). I lys av dette kan man argumentere for at emoji i digitale chatter i tillegg til å være en del av en ytring også er med på å skape den konteksten ytringen tolkes innenfor.

Det tidligere nevnte eksempelet om barnehagejenta kan tydeliggjøre kontekstens svært sentrale rolle i jakten på den optimalt relevante tolkningen. Når faren i eksempelet får klarhet i hvilken kontekst moren uttrykker sin ytring i, er også veien til riktig tolkning av den aktuelle ytringen mye kortere, fordi andre alternative tolkninger fremstår irrelevante i den aktuelle konteksten. Hadde derimot den første tolkningen ikke tilfredsstillt forventningen om relevans, måtte faren ha utvidet konteksten han søkte innenfor til nye bredder og dybder. Å forstå en talers budskap kan dermed ifølge Falkum og Kjøl (2014) ikke begrenses til å kun handle om avkodning av ordene i ytringen, men til å kunne forstå det intenderte budskapet i lys av den fortløpende konstruerte konteksten ytringen står i (s. 184). Denne tanken underbygges videre i Wilson og Sperber (2006) som poengterer at eksplisitt innhold ofte må berikes kontekstuellt for at den forventede konklusjonen skal kunne utledes (s. 617). Det å flytte samtalen over til en digital plattform, og dermed fjerne store deler av den fysiske konteksten som ytringene rammes inn av, vil følgelig få store konsekvenser for tolkningen av ytringen. Store deler av ytringens kontekst blir da å finne inne i selve samtalen, og i min studie vil jeg blant annet se nærmere på om emoji i fravær av reelle ansiktsuttrykk kan være med på å bidra til en tilstrekkelig kontekst for en tilfredsstillende fortolkning av ytringene.

En av de tingene relevansteorien søker å gjøre, er ifølge Falkum og Kjøl (2014) å forklare det samspillet som finner sted mellom den betydningen som er språklig kodet og de kontekstuelle faktorene som spiller inn i fortolkningen av innholdet i en ytring (s. 184). Eksplisitt kommuniserte antakelser kan ifølge Sperber og Wilson (1995) litt enkelt beskrives som eksplikaturer, mens de antakelser som kun kommuniseres implisitt kan beskrives som implikaturer (s. 182). I og med relevansteorien syn på språklige ytringer som jevnt over underkommuniserte, vil likevel det implisitt kommuniserte (det underforståtte) kunne spille en viktig rolle for tilhørers mulighet til å avdekke talers intensjoner (Falkum & Kjøl, 2014, s. 180). En sentral forskjell mellom en muntlig samtale ansikt til ansikt, og skriftlige digitale samtaler over nett (chat), er som nevnt mangelen på fysiske, visuelle gester, ansiktsuttrykk og intonasjon. Fra et slikt perspektiv kan det argumenteres for at digital kommunikasjon frarøver samtalen en vesentlig del av den konteksten man ellers har tilgang på når man snakker ansikt til ansikt. Samtidig er det nettopp slike tomrom emoji har til hensikt å fylle i den digitale kommunikasjonen. Der skriftspråket fjerner tilgangen til avsenders kroppsspråk som kontekstuelle hint for den intenderte og underliggende meningen, vil tilførselen av små, ansiktsmimende symboler kunne føre deler av dette aspektet tilbake i samtalen, på en slik måte at det bidrar til å styrke det avsender implisitt ønsker å kommunisere i ytringene sine. Med denne emoji-funksjonen i bakhodet kan det være relevant å trekke frem et av de relevansteorietiske begrepene som i stor grad kan beskrive en viktig funksjon ved emojiene, nemlig begrepet "høyere ordens eksplikatur".

3.2.5 Høyere ordens eksplikatur

I tillegg til implikatur og eksplikatur postulerer nemlig relevansteorien høyere ordens eksplikatur², som av Falkum og Kjøll (2014) blir beskrevet som "talerens holdning til det som sies" (s. 188). For å kunne forstå en ytring, er det også relevant å forstå holdningen som den talende har til budskapet sitt (Borthen et al., 2012, s. 19f.). Denne holdningen hevdes ifølge Falkum og Kjøll (2014, s. 188) å ofte kunne utledes gjennom talerens kroppsspråk, tonefall eller ikke-språklig sammenheng, og kan også ifølge Borthen et al. (2012, s. 19f.) ses på som en form for kommentar til de aktuelle utsagnene. Når vi nå allerede har slått fast at paralingvistisk informasjon som kroppsspråk og toneleie ikke nødvendigvis kan følge med inn i den digitale chattekommunikasjonen, blir det relevant å se nærmere på om emoji'er kan fylle denne funksjonen. Smalås (2021) konkluderer i etter sine undersøkelser med at emoji'er har en pragmatisk funksjon, og at formidlingen av talerens holdning til det som sies, eller altså høyere ordens eksplikatur, er den kategorien innen relevansteorien som i størst grad tilsvarer den funksjonen emoji'er bidrar med (s. 9). I sin studie brukte Smalås (2021) imidlertid konstruerte data, og det vil derfor være av interesse å se nærmere på det samme fenomenet i mitt autentiske datamateriale.

I Borthen et al. (2012) sin studie ble det gjort funn som viser at enkelte samtalerelaterte trekk i muntlig kommunikasjon, som "overlappende tale, latter og miniresponser", faktisk kan bli en sentral del av konteksten når man søker å forstå ytringens implikaturer (s. 42). Det poengteres videre at dette er et aspekt som i liten grad har blitt tematisert eller problematisert i relevanstoretisk litteratur (Borthen et al., 2012, s. 42). Om man overfører dette til den digitale, skriftlige kommunikasjonen, kan det hevdes at emoji'er i stor grad kan ha likhetstrekk med enkelte av disse elementene, som for eksempel latter som respons. Ved å sette inn en emoji med latteransikt etter en digital melding, kan det tenkes at man kan bidra til å endre konteksten meldingen leses i, og på den måten gi større innsikt i holdningen som ligger bak meldingen. I lys av teori om høyere orden eksplikatur og tankene om talerens underliggende holdning i en ytring, blir det også ekstra interessant å se at Wilson (2012) trekker paralleller til begrepet "tankelesing" når hun forklarer den forståelsesprosessen som skjer hos mottaker på veien mot avsenders intenderte mening (s. 157). Dette gjør hun med henblikk på mottakers tolkningen av paralingvistisk informasjon som kroppsspråk, ansiktsuttrykk og intonasjon (Wilson, 2012, s. 157). I artikkelen sin poengterer hun at slike tegn kan bidra med informasjon om avsenders humør, som igjen kan plukkes opp av mottaker og tilskrives avsenders underliggende mening (Wilson, 2012, s. 149ff.). Etter emojiens inntok i den digitale kommunikasjonen kan det sies at man likevel har fått tilbake noen av disse *ansiktsuttrykkene* i kommunikasjonen, og en rekke vitenskapelige studier og undersøkelser peker på ulike måter i retning av at emojiene spiller en viktig rolle i formidlingen av avsenders følelser og underliggende holdninger (Dresner & Herring, 2010; Fischer & Herbert, 2021; Ge-Statnyk, s. 377; Morland, 2020; Roele et al., 2020; Smalås, 2021).

² Denne fagtermen kan skrives ulikt, men jeg har valgt å bruke Falkum og Kjølls (2014) skrivemåte.

3.3 Andre forskeres forslag til kategorier

En av de forskerne som har valgt å se nærmere på denne tematikken innenfor et relevanstereoretisk rammeverk er Yus (2014), og selv om det er emojiens forløpere han har forsket på, altså emotikoner, er arbeidet og fremgangsmåten hans relevant for denne studien. I 2014 foreslo nemlig Yus (2014) 8 forskjellige pragmatiske funksjoner som emotikoner i digital kommunikasjon kan sorteres inn i, basert på de rollene de har både som bidrag til tolkninger av tekstene de er tilknyttet, samt identifisering av avsenders underliggende følelser i skriveprosessen (s. 512). I artikkelen tar han opp en rekke problemstillinger knyttet til blant annet emotikonenes påståtte overflødighet, intensjonalitet i bruken, og emotikonenes behov for tekstlig forankring, i tillegg til at han viser til en rekke andre funksjoner som forskere før ham har foreslått (Yus, 2014, s. 517ff.). De funksjonene Yus (2014) finner spesielt relevante i sin artikkel, er de funksjonene som bidrar til ytringens relevans ved å legge til rette for en mer finkornet tolkning av et budskap, med tanke på underliggende følelser, holdninger og emosjoner (s. 518). Yus (2014) foreslår følgende 8 pragmatiske funksjoner:

- 1) to signal the propositional attitude that underlies the utterance and which would be difficult to identify without the aid of the emoticon
 - 2) to communicate a higher intensity of a propositional attitude which has already been coded verbally
 - 3) to strengthen/mitigate the illocutionary force of a speech act
 - 4) to contradict the explicit content of the utterance (A) (joking)
 - 5) to contradict the explicit content of the utterance (B) (irony)
 - 6) to add a feeling or emotion toward the propositional content of the utterance (affective attitude toward the utterance)
 - 7) to add a feeling or emotion toward the communicative act as a whole (feeling or emotion in parallel to the communicative act)
 - 8) to communicate the intensity of a feeling or emotion that has been coded verbally
- (s. 518ff.).

Disse 8 grunnleggende funksjonene som Yus (2014) foreslår her, korresponderer på ulike måter med mottakerens søken etter relevans og identifisering av underliggende følelser, holdninger og intensjoner (s. 518ff.). I sin avsluttende oppsummering konkluderer Yus (2014) med at emotikoner hverken er irrelevante eller overflødige, men at de derimot kan fylle en rekke ulike roller og funksjoner som hjelp til å gjøre tekst mer relevant for mottakeren (s. 526). Her løftes det også frem at emotikonene minsker avstanden til avsenders egentlige følelser og holdninger, at de forebygger misforståelser, og at emotikonene i relevanstereoretisk lys manifesterer "a number of assumptions concerning the user's attitudes, feelings and emotions that complement, enhance, and even contradict the text to which these emoticons are attached" (Yus, 2014, s. 526f.). Disse tegnenes evne til å på ulike måter lede mottakeren i retning av den optimalt relevante tolkningen bør derfor ifølge Yus (2014) ikke undervurderes (s. 527).

I de senere år har også andre forskere forsøkt å analysere og kategorisere emojifunksjoner i et relevanteoretisk lys. Li og Yang (2018), som kategoriserte emojifunksjoner i et datamateriale av kinesiske gruppemeldinger fra tjenesten WeChat, fant at emojienes rolle som formidlere av følelser og som interaksjonsenheter var fremtredende i deres materiale (s. 8). Li og Yang (2018) fant videre Yus (2014) sin liste over funksjonskategorier å være den mest omfattende, dekkende og komplette listen av pragmatiske funksjoner, og valgte derfor å ta utgangspunkt i Yus (2014) sine kategorier når de selv skulle utarbeide sine kategorier (s. 3). De to forskerne var likevel ikke enige i alle Yus (2014) sine måter å kategorisere på, og foreslo flere endringer i sin egen studie (Li og Yang, 2018, s. 4f.). For det første valgte de å slå sammen kategorier eller funksjoner som viste seg vanskelig å skille fra hverandre (kategori 6 og 1, kategori 8 og 2, samt kategori 7 og 6). Til gjengjeld valgte de å legge til to nye kategorier, "Turn-taking/giving" og "Backchannel device", for å dekke et behov som oppstod i deres materiale fra gruppesamtaler. For brukervennlighetens skyld valgte Li og Yang (2018) også å forenkle beskrivelsen av de ulike kategoriene, fra Yus (2014) sine lange og innholdsmettede setninger til korte, beskrivende merkelapper. Li og Yang (2018) presenterte følgende syv kategorier for klassifisering av emojifunksjoner:

- 1) Attitude/emotion signal
- 2) Attitude/emotion intensity enhancer
- 3) Illocutionary force modifier
- 4) Humor
- 5) Irony
- 6) Turn-taking/giving
- 7) Backchannel device (s. 5ff.).

Selv om flertallet av disse kategoriene overlapper med kategoriene til Yus (2014), med alternativer som signalisering eller forsterkning av holdning og følelser, markering av humor og ironi, samt modifisering av illokusjonær kraft, innebærer forenklingen av kategoriene også at det blir litt mindre tydelig akkurat hvilken handling som ligger i den enkelte kategori. I min studie vil jeg følgelig ta i bruk flere av Li og Yang (2018) sine enkle betegnelser på kategoriene, samtidig som jeg lener meg på Yus (2014) for en mer utfyllende forklaring og presisering av innholdet i noen av disse funksjonene. Ettersom behovene til kategorier i mitt datamateriale ikke nødvendigvis overlapper med de behovene Li og Yang (2018) avdekket i sitt datamateriale, vil jeg gjøre mine egne tilpasninger av kategoriene, og sørge for at jeg utarbeider funksjonskategorier som dekker funksjonene jeg finner i mitt eget datamateriale. Denne prosessen vil jeg imidlertid komme mer tilbake til i delkapittel 4.2.2 i metodekapittelet. I analysedelen av denne studien (se kapittel 5) vil jeg trekke inn autentiske eksempler på digital kommunikasjon hvor emojiene brukes aktivt. Med utgangspunkt i min overordnede problemstilling sentrert rundt emojienes pragmatiske funksjoner i ungdommers kommunikasjon på nett vil det være svært relevant å undersøke nøyere i hvilken grad disse emojiene bidrar både til å gi ytringer kontekst, formidle det implisitte, forkorte eller forlenge veien til optimal tolkning, samt også å formidle "talerens holdninger til det som sies" i lys av teorien om høyere ordens eksplikatur (Falkum & Kjøll, 2014, s. 188).

4 Metode

Underveis i arbeidet med å samle inn og analysere data som kan besvare studiens problemstilling har jeg tatt en rekke bevisste valg hva angår fremgangsmåter og metode, for om mulig å legge til rette for relevans og validitet i funnene mine. I dette kapitlet ønsker jeg å gjøre rede for disse valgene gjennom åpenhet rundt metode og tydelige beskrivelser av måten jeg har gått frem på, for på den måten styrke troverdigheten til funnene jeg har avdekket i denne studien. Jeg vil starte med å kort forklare hvilke typer data jeg har valgt å samle inn, hvilket utvalg jeg har tatt utgangspunkt i, samt hvordan undersøkelsene ble gjennomført. Videre vil jeg ta for meg hver av de to valgte datainnsamlingsmetodene og reflekterer over valgene jeg har tatt i arbeidet med disse.

4.1 Fremgangsmåte, utvalg og datainnsamling

Problemstillingen jeg bygger studien min på, omhandler altså hvilke pragmatiske funksjoner som er mest fremtredende i emojibruken til et utvalg norske ungdommer på videregående. Målet for datainnsamlingen er å samle inn data som, gjennom analyse med utgangspunkt i relevanstheori, kan gi relevante svar på denne problemstillingen. For å få et mer nyansert datamateriale har jeg valgt å kombinere kvalitative og kvantitative undersøkelsesmetoder i datainnsamlingen min, fremfor å bare støtte meg til én av metodene. Det å kombinere ulike innsamlingsmetoder i én og samme studie, noe Gleiss og Sæther (2021) omtaler som metodetriangulering, har den fordelen at det kan gi et rikere datamateriale som belyser en problemstilling fra ulike kanter (s. 32). Ifølge Gleiss og Sæther (2021) er en kvalitativ forskningsmetode for eksempel godt egnet om man ønsker en utforskende tilnærming hvor det er respondentenes perspektiver som fremheves, mens en kvantitativ tilnærming kan være konstruktiv for å kartlegge og skape oversikt over trender i et større utvalg (s. 30ff.). Et viktig skille mellom disse to tilnærmingene til data er imidlertid graden av forhåndsstrukturering, hvor kvantitative undersøkelser ofte har høy grad av forhåndsstrukturering og kvalitative undersøkelser har en mer fleksible og åpen tilnærming (Gleiss og Sæther, 2021, s. 30). Den kvantitativt pregede spørreundersøkelsen min består i stor grad av forhåndsstrukturerte svaralternativer, som gir tilgang til kvantifiserbare data om respondentenes vaner. Unntaket fra denne forhåndsstruktureringen er enkelte åpne spørsmål (spørsmål 8 og 10, se vedlegg 2), som bidrar med en dypere innsikt i noen av disse respondentenes perspektiver og tanker. Fremgangsmåten min i møte med de innsamlede skjermbildene har i større grad vært preget av en åpen og fleksibel tilnærming der funksjonsfunnene i det autentiske materialet har vært med på å avgjøre hvilke kategorier som kunne vurderes relevante å bruke til analysen av tilfellene. Den sistnevnte fremgangsmåten kan derfor sies å ha et kvalitativt preg, på tross av at det etter hvert ble tydelig at mange av Li og Yangs (2018) kategorier også er relevante å bruke på mitt datamateriale (se delkapittel 4.2.2).

Informantene i undersøkelsen min er i aldersgruppen 15-19 år, de går på videregående skole, og bruker emojis. To lærer på to ulike videregående skoler sa seg villige til å gjennomføre undersøkelsen i sine klasser, og dette ble utgangspunktet for utvalget mitt.

Ettersom målet ikke først og fremst er å komme frem til en generell "sannhet" om hvordan alle norske ungdommer bruker emoji, men heller å undersøke til aktuelle og autentiske eksempler, tillot jeg meg å ta i bruk et ikke-sannsynlighetsutvalg (Gleiss og Sæther, 2021, s. 30). Dette innebærer at respondentene mine ikke er tilfeldig utvalgt, men at de heller er fremskaffet basert på forhåndsbestemte kriterier jeg som forsker har satt. De grunnleggende kriteriene jeg satte for utvalget var at respondentene skulle være i alderen 15-19 år og gå på en videregående skole. Videre hadde jeg åpenbart også et ønske om at respondentene skulle være emojibrukere, for at besvarelsene og skjermbildene deres kunne bidra til å kaste lys over problemstillingen min, men fremfor å lete bevisst etter emojibrukere valgte jeg heller å ta utgangspunkt i et par vanlige klasser, og la spørreundersøkelsen min avdekke i hvor stor grad respondentene brukte emoji i sin hverdag. Om det skulle vise seg at kun et fåtall av utvalget faktisk brukte emoji, ville dette kunne være et funn i seg selv.

På grunn av datainnsamlingen i dette prosjektet var det nødvendig å innhente en formell prosjektgodkjennelse fra Norsk Senter for forskningsData (NSD). Dette gjøres for å sikre at prosjektet er utarbeidet på en slik måte at respondentenes personvern og rettigheter blir ivaretatt gjennom hele prosessen, og søknaden min ble godkjent i januar 2022 (se vedlegg 6 og 7). For å på en tryggest og mest mulig effektiv måte samle inn relevant data til prosjektet mitt, valgte jeg videre å ta i bruk en nettressurs for datainnsamling utarbeidet av Universitetet i Oslo, nemlig Nettskjema. Denne tjenesten åpner for å kunne gjøre en rekke typer undersøkelser digitalt over nettet, innenfor personvernsmessig trygge rammer. Den digitale undersøkelsen i studien består av tre ulike skjemaer. Det første skjemaet respondentene må fylle ut, er et samtykkeskjema utformet med utgangspunkt i NSD sin mal, og tilpasset mitt prosjekt (se vedlegg 1). Det andre skjemaet er en digital spørreundersøkelse som avdekker elevenes emoji vaner, deres meninger rundt emoji bruk, samt hvilke funksjoner de mener at emoji oftest har i deres egne meldinger (se vedlegg 2). Det tredje skjemaet er et skjema hvor respondentene skal sende inn 3 skjermbilder av autentiske chattesituasjoner hvor emoji har blitt brukt (se vedlegg 3). For å legge opp til en enklest mulig gjennomføring av undersøkelsen ble det også utformet et instruksjonsskriv med en steg-for-steg-liste som respondentene kunne følge for å delta i studien, og her ble link til hver av de tre skjemaene delt sammen med instruksjoner til hvordan de ulike delene burde besvares (se vedlegg 4). I dette skrevet ble det også kommunisert hvilke kriterier som ble satt til innsendingen av skjermbilder. Dette skrevet ble sendt ut til de aktuelle lærerne sammen med en egen lærerinstruks til støtte for de praktiske sidene ved gjennomføringen (se vedlegg 5). Gjennomføringen av selve undersøkelsen med samtykkeskjema, spørreskjema og skjermbildeinnsamling gikk teknisk sett svært godt, og de ulike digitale løsningene fungerte tilfredsstillende. Det at det ble gjennomført pilotundersøkelser i forkant av datainnsamlingen, etter råd fra Mordal (1989, s. 96f.), kan trolig ha bidratt positivt til at de ulike delene av undersøkelsen fungerte som intendert. Seks testrespondenter i alderen 17-22 år besvarte både samtykkeskjema og spørreskjema og sendte inn skjermbilder. En av de større endringene som ble utført på bakgrunn av piloteringen, var at svaralternativene i spørreundersøkelsens spørsmål 7 ble forenklet og lagt tettere opp mot kategoriene til Li og Yang (2018), slik at respondentenes svar på denne oppgaven i større grad ville kunne sammenlignes med funnene til Li og Yang (2018). I tillegg ble antallet skjermbilder som ble forespurt fra hver respondent nedjustert fra 4 til 3 skjermbilder, ettersom dette viste seg å trolig innebære et tilstrekkelig antall emoji tilfeller til å dekke studiens databehov. Etter gjennomføringen av undersøkelsen på de to skolene satt jeg igjen med 60 utfylte samtykkeskjemaer, samt 52 utfylte

spørreskjemaer hvor 22 ble levert fra den ene skolen og 30 fra den andre. Nedgangen i antallet deltagende respondenter fra samtykkeskjemaet til spørreskjemaet viser en tendens ved gjennomføringen av undersøkelsen, nemlig at til lengre ut i undersøkelsen man kommer og til mer undersøkelsen krever av respondentene, til flere av respondentene er det som faller av. Av de 52 respondentene som svarte på spørreundersøkelsen var det 28 som også sendte inn skjermbilder. Det betyr at emojiutførelse som undersøkes i analysedelen representerer litt over halvparten av respondentene. Det at hver av disse respondentene sendte inn 3 skjermbilder gir imidlertid et datamateriale på 84 skjermbilder. Selv om størrelsen på dette utvalget medfører at man ikke kan generalisere og si noe allment om alle norske ungdommers emoji vaner, har likevel antallet innsamlede skjermbilder gitt innsikt i såpass mange emojiutførelser at det har vært mulig å se noen klare trender i bruken innad i utvalget.

4.2 Del 1: Autentiske skjermbilder

Hovedtyngden i datainnsamlingen min ligger i innsamlingen av disse 84 skjermbildene av autentiske, digitale kommunikasjonssituasjoner hvor emoji er blitt tatt i bruk, og jeg vil derfor starte med en gjennomgang av valgene jeg har tatt i arbeidet med dette materialet. Det at jeg har kunnet analysere og jobbe med et datamateriale bestående av autentiske brukssituasjoner har gitt en helt annen type innsikt sammenlignet med hva arbeid med et konstruert datamateriale ville gjort, og dette innblikket inn i faktisk emoji bruk gjør også at min studie skiller seg ut fra en del andre studier hvor målet først og fremst har vært å kartlegge respondentenes *selvrapporterte* bruk (Cramer et al., 2016; Herring & Dainas, 2020; Hu et al., 2017; Konrad et al., 2020; Mikkelsen, 2021). Enn så lenge målet med studien først og fremst er å kartlegge pragmatiske funksjoner, vil denne innsikten i faktisk bruk fremfor kun selvrapportert bruk være med på å styrke troverdigheten (reliabiliteten) i funnene. Det å etterspørre samtaleeksempler som allerede er nedtegnet før deltakelsen i prosjektet, er også et bevisst valg som har blitt tatt for å øke reliabiliteten i det innsamlede datamaterialet. Å be respondentene om å bruke emoji på kommando, i en setting der de er bevisste på at tekstmeldingene skal brukes i et forskningsprosjekt, ville sannsynligvis ha påvirket hvordan emojiene ble brukt, og funnene kunne dermed potensielt blitt mindre troverdige. Ved å etterspørre allerede nedskrevne samtaleeksempler som har skjedd mellom respondenten og en samtalepartner fra klassen, får man som forsker innblikk i autentisk og virkelighetsnær bruk på en unik måte. Samtidig bør det påpekes at skjermbildene som kommer inn likevel ikke er helt nøytralt utvalgt, med tanke på at respondentene jo har gjort skjermbildeutvalget sitt i kontekst av at de skal delta i en studie. Vissheten om at en forsker skal studere disse eksemplene nøyer, kan ha vært en faktor som har hatt innvirkning på hvilke chatutdrag som ble sendt inn, og kanskje ville andre ytre rammer for prosjekt, datainnsamling og analyse resultere i at andre skjermbilder og emoji eksempler ble valgt. Det at respondentene fikk forsikringer om anonymitet i skjermbildene som ville brukes i oppgaven har likevel trolig bidratt til en lavere terskel for å sende inn de skjermbildene den enkelte følte for.

4.2.1 Mottatt materiale og avgrensninger

Det innsamlede skjermbildematerialet mitt gir innsikt i 28 elevers autentiske og hverdagslige kommunikasjonssituasjoner. Flertallet av disse skjermbildene har, som etterspurt, sitt utgangspunkt i digital kommunikasjon i den mye brukte appen Messenger.

Ut over dette har en del respondenter også lagt ved skjermbilder fra kommunikasjon på Snapchat, eller også fra SMS-kommunikasjon og andre apper. For å sikre at de utvalgte skjermbildene hadde en størst mulig relevans for studien min valgte jeg å gjøre enkelte avgrensninger med tanke på hvilke bilder jeg inkluderte i analysen. Den største avgrensningen her gjorde jeg ved å gå gjennom datamaterialet og rydde bort alle skjermbilder som ikke oppfylte undersøkelsens primære hensikt, nemlig å vise autentiske eksempler på bruken av emojier i digital kommunikasjon på Messenger. Skjermbilder som ble luket ut i denne fasen av databearbeidingen (N=39) var for eksempel skjermbilder av tekstmeldinger uten emojier, skjermbilder tatt av andre ting enn digital kommunikasjon, utilsiktede dobbeltkopier av enkelte skjermbilder, eller også skjermbilder som viste emojivaner på andre plattformer enn den forespurte, som for eksempel Snapchat. Valget om å utelate skjermbilder av emojibruk på andre plattformer enn Messenger begrunnes først og fremst ut ifra at rammene for kommunikasjonen og graden av forventet multimodalitet ser ut til å kunne varierer mellom plattformene, og at dette trolig er noe som kan påvirke hvordan emojiene brukes på den aktuelle plattformen. Ved å avgrense det utvalgte datamaterialet til Messengersamtaler, sikres mest mulig like rammer for kommunikasjonen. I tillegg har jeg i visse tilfeller valgt å utelate enkelte emojier fra kategoriseringen. Denne avgrensningen ble aktuell i tilfeller hvor emojiene, eller vesentlige deler av meldingen emojiene var del av, havnet helt eller delvis utenfor skjermbildet, samt i tilfeller hvor emojiene åpenbart var en respons på en tidligere melding som ikke var del av skjermbildet. I disse tilfellene manglet en så stor del av emojienes kontekst at mulige tolkninger ville blitt preget av denne mangelen. Selv om det kun er snakk om 8 tilfeller hvor emojier har blitt utelatt, vil utelatelsen av disse uklare tilfellene være med på å styrke reliabiliteten i undersøkelsen av de 271 andre emojiene som til sammenligning var del av en tydelig avklart kontekst. I analysen av det utvalgte skjermbildematerialet har jeg også valgt å utelate situasjoner hvor respondentene tar i bruk Messengers innbygde funksjon for å reagere direkte på meldinger, som for øvrig er en funksjon som det kunne vært interessant å se nærmere på i videre studier.

4.2.2 Mine kategorier

Ifølge Gleiss og Sæther (2021) handler det å analysere om å "dele noe opp i mindre deler", samt å "skape mening gjennom å lage grupperinger av elementer som har noen fellestrekk", eller altså å kategorisere (s. 170). Underveis i prosjektet har flere ulike kategoriseringsmåter blitt vurdert ettersom forskjellige funksjoner har blitt synlige i datamaterialet, men kategoriene jeg til slutt har endt opp med overlapper i stor grad med de felles kategoriene til Li og Yang (2018) og Yus (2014). Flertallet av Li og Yang (2018) sine kategorier (kategori 1-5, se Tabell 1: **Analysekategorier**) er basert på kategoriene til Yus (2014), og sistnevntes utfyllende kategoribeskrivelser kan følgelig brukes for å nyansere hva Li og Yang (2018) legger i sine kategorier. I Tabell 1: **Analysekategorier** på neste side og i den videre teksten vil jeg presentere de syv kategoriene som jeg selv har endt opp med i min kategorisering av emojienes funksjoner i datamaterialet mitt. Selv om flere av kategoriene overlapper med Li og Yang (2018) sine kategorier, har også jeg måttet gjøre flere endringer for å tilpasse kategoriseringssystemet til mitt datamateriale på samme måte som Li og Yang (2018) reviderte og tilpasset Yus (2014) sine kategorier før de selv bygget sin undersøkelse på disse (se delkapittel 3.3). I denne tabellen er mine egne kategorier (til venstre) satt opp mot tilsvarende kategorier hos Li og Yang (2018) (midterste kolonne). På høyre side kan man også se hvilke av Yus (2014) sine utfyllende kategoribeskrivelser Li og Yang (2018) sine kategorier er bygget på og innebærer:

Lid sine kategorier og deres funksjoner	Li og Yang sine kategorier	Yus sine beskrivelser av emotikonfunksjoner* (*gruppert ut fra Li og Yang sin reviderte inndeling)
1) Holdnings- eller følelessignal: For å signalisere holdningene eller følelsene som ligger bak det kodede innholdet, og som ikke kommuniseres like tydelig uten emojien	1) Attitude/emotion signal	1) ³ to signal the propositional attitude that underlies the utterance and which would be difficult to identify without the aid of the emoticon 6) to add a feeling or emotion toward the propositional content of the utterance (affective attitude toward the utterance) 7) to add a feeling or emotion toward the communicative act as a whole (feeling or emotion in parallel to the communicative act)
2) Holdnings- eller følellesforsterker: ⁴ For å forsterke intensiteten i de holdningene eller følelsene som allerede har blitt eksplisitt kodet med ord	2) Attitude/emotion intensity enhancer	2) to communicate a higher intensity of a propositional attitude which has already been coded verbally 8) to communicate the intensity of a feeling or emotion that has been coded verbally
3) Direktivmoderator: For å moderere et allerede kodet direktiv - enten dempende eller forsterkende	3) Illocutionary force modifier	3) to strengthen/mitigate the illocutionary force of a speech act
4) Humorsignal: For å signalisere at noe er helt eller delvis humoristisk ment	4) Humor	4) to contradict the explicit content of the utterance (A) (joking)
5) Ironisignal: For å på en humoristisk måte signalisere at man egentlig ikke mener det man skriver, eller at man mener det motsatte	5) Irony	5) to contradict the explicit content of the utterance (irony)
6) Resonansmarkør: For å respondere på en melding uten bruk av tekst. Fungerer også som samtaleavslutter.	6) Turn taking/giving	
	7) Backchannel device ⁵	
7) Visualiseringsmarkør: For å visuelt illustrere objekter/konsepser/holdninger/følelser som allerede har blitt kodet i teksten, som et dekorativt tillegg		

Tabell 1: Analysekategorier

³ Tallene i denne kolonnen viser hvilken rekkefølge Yus (2014) sine kategorier originalt hadde i hans egen artikkel

⁴ Denne oversettelsen av Li & Yang (2018) sin kategori er hentet fra Morland (2020)

⁵ Denne funksjonen blir forklart som "listener response" av Li og Yang (2018, s. 5)

I Tabell 1: Analysekategorier på forrige side blir det tydelig hvordan mine fem første kategorier tilsvarer Li og Yangs (2018) fem første kategorier, samt hvordan jeg i min kategori 6 slår sammen deres 6. og 7. kategori til én, og hvordan min 7. kategori "visualiseringsmarkør" ikke har tilsvarende kategorier hos de andre forskerne i tabellen (se Tabell 1: Analysekategorier). Å helt enkelt bare videreføre Li og Yang (2018) sine kategorier ville vært en lite arbeidskrevende løsning på kategoriseringsutfordringen min. Likevel viste Li og Yang (2018) sin studie at deres datamateriale krevde enkelte kategorier som Yus (2014) ikke hadde tatt med i sin tilnærming (kategori 6 og 7 hos Li og Yang, 2018). For å sikre at mine egne kategorier er dekkende for funksjonene som finnes i mitt unike datamateriale, har jeg derfor gått gjennom hver enkelt emoji i materialet og undersøkte fritt hvilke funksjoner den kunne ha. Selv om jeg i denne prosessen var svært bevisst på hvilke funksjonskategorier forskerne før meg hadde foreslått som relevante, var jeg også veldig bevisst på å ikke presse alle de funksjonstilfellene jeg avdekket inn i tidligere etablerte kategorier. Dette innebærer at jeg var åpen for at datamateriale kunne fordre nye funksjonskategorier som enda ikke var kartlagt, basert på nye bruksnyanser som kunne vise seg i datamaterialet. Først når alle emojiene hadde blitt tagget med beskrivelser av hvilke funksjoner de så ut til å ha, gikk jeg gjennom disse funksjonene og kategoriserte de inn i større og mer overordnede grupper. Analyseprosessen min kan med dette utgangspunktet sies å være preget av en kombinasjon av både induktiv og deduktiv analysemetode (Gleiss og Sæther, 2021, s. 171), ettersom kategoriene mine er en kombinasjon både av forhåndsbestemte kategorier, men også av kategorier som er hentet frem fra datamaterialet.

Det er kun to av mine kategorier som i merkbart grad skiller seg fra Li og Yang (2018) sin inndeling. I min egen kategorisering har kategori 6 "*Turn-taking/giving*" hos Li og Yang (2018) blitt slått sammen med deres kategori 7 "*Backchannel device*", og fått navnet "*Resonansmarkør*". "Resonans" kan i dagligtalen brukes om "gjenklang" eller "gjenlyd" (Gjestland, 2021), og dette navnet ble gitt på bakgrunn av hvordan emojiene i denne kategorien helt på egen hånd kan brukes for å gi respons på en tidligere melding, eller for å avslutte en samtale, og ofte ved å skape en *gjenklang* eller *gjenlyd* av avsenders melding (se for eksempel Skjerm bilde 13 og Skjerm bilde 14). Funksjonen som resonansmarkør fanger opp en gruppe emoji'er som Yus aldri laget rom for i sine kategorier, nemlig de enkeltstående emojiene eller emotionene som brukes på egen hånd som respons. Videre så jeg også behovet for å legge til en ny kategori, ettersom funksjonene som enkelte emoji'er hadde ikke passet særlig godt inn i noen av Li og Yang (2018) sine kategorier. Denne kategorien har jeg gitt navnet "visualiseringsmarkører", som innebærer emoji'er som visuelt illustrerer objekter, konsepter, holdninger eller følelser som allerede har blitt kodet i teksten (se for eksempel Skjerm bilde 18, Skjerm bilde 19 og Skjerm bilde 20). Denne kategorien har likhetstrekk med det Ge-Statnyk (2021) kaller for "ornamental functions" eller "text embellishment", hvor emojiene ble lagt til i meldingene med den hensikt å bare være en "aesthetic effect" (s. 376f.). Mange av de visualiseringsmarkørene som ble avdekket i materialet mitt hadde da også som hovedfunksjon å være et dekorativt tillegg til samtalen.

4.2.3 Høyere ordens eksplikatur som fellesnevner

Gjennomgangen av materialet avdekket mange sannsynlige funksjoner, og hvert enkelt tilfelle ble sortert inn i kategoriene mine. I de tilfellene hvor en emoji har fått påvist en

funksjon, har det vært tydelig for meg at emojien teknisk sett *har* eller *kan ha* denne funksjonen, uten at det nødvendigvis korrelerer med avsenders intensjon med bruken. Det er altså de iboende funksjonene som emojien kan ha, og ikke kun avsenders intenderte funksjon, som har blitt kartlagt gjennom kategoriseringen av datamaterialet. Akkurat hvilken funksjon avsender selv har indentert med emojien i hvert enkelt tilfelle er informasjon som ikke er tilgjengelig i dette datamaterialet. I en del tilfeller viste det seg imidlertid at emojien hadde flere overlappende funksjoner på én og samme tid, og i slike tilfeller kunne det være utfordrende å avklare akkurat hvilken emoji-funksjon som var mest sentral i den gitte setningen. Ifølge Smalås (2021) er imidlertid den mest sentrale funksjonen til emojiene, sett ut ifra et relevansteoritisk lys, å formidle avsenders holdning til det som sies, eller da altså høyere ordens eksplikatur (s. 9ff.). I mitt datamateriale ble det tydelig at emojiene, på tross av å tilsynelatende kunne ha flere overlappende funksjoner, ofte i bunn og grunn fungerte som nettopp slike høyere ordens eksplikaturer som formidlet avsenders holdninger og følelser. Med en slik tilnærming kan de kategoriene som Yus (2014) og Li og Yang (2018) har valgt å dele emoji-funksjonene inn, ses på som en rekke ulike *realiseringer* av den overordnede hovedfunksjonen "å vise avsenders holdning eller følelser til det som sies". Hvis så forskjellige funksjoner som humorsignal eller direktivmoderering kan beskrives som ulike realiseringer av den overordnede funksjonen å vise avsenders holdning, heller enn bare å være adskilte kategorier eller "båser", er det enda mer forståelig hvordan én og samme emoji kan realisere denne funksjonen på ulike måter samtidig. Med en slik tanke om at ulike realiseringer av samme funksjon kan virke i én og samme emoji blir det også tydeligere at konteksten spiller en viktig rolle når de riktige funksjonene hos emojien skal formidles. Selv om emojiene på denne måten kan ser ut til å kunne innebære en rekke ulike realiseringer eller funksjoner (se Tabell 1: Analyse kategorier), som kanskje ikke alltid er like lett å skille tydelig fra hverandre, kan kartleggingen av disse funksjonene likevel gi en indikasjon på hvilke funksjoner som er fremtredende og som fremstår som mest overordnet i de unges digitale emoji-bruk i Messenger. I analysedelen vil refleksjoner knyttet til disse hovedstrømmingene sees i lys av konkrete eksempler fra datamaterialet.

4.2.4 Mulige utfordringer ved fremgangsmåten

En åpenbar styrke ved å samle inn denne typen data er at man får undersøkt reell emoji-bruk fra autentiske samtalsituasjoner, og funnene man gjør i et slikt materiale kan potensielt ha en styrket validitet og relevans sammenlignet med funnene man ville kunne gjøre i et mer konstruert og "fremprovosert" materiale. I tillegg gir de syv funksjonskategoriene en oversikt over hvilke funksjoner som går oftest igjen i materialet. Samtidig finnes det også mulige svakheter ved den valgte fremgangsmåten, og en av disse mulige svakhetene er min egen evne til å forstå og korrekt kategorisere emojienes funksjoner. I noen tilfeller kan det være at min tolkning av emojien ikke er helt lik som avsenders forståelse av samme emoji. For å motvirke disse potensielle svakhetene har jeg som forsker søkt å være åpen i valgene jeg har tatt rundt analysen av emoji-funksjonene og utarbeidelsen av kategoriene mine, i tillegg til at jeg søker å vise relevante eksempler på egne vurderinger av emoji-funksjoner fra datamaterialet mitt i det kommende analysekapittelet (se kapittel 5).

Det å ta i bruk et begrenset sett med kategorier for å kartlegge funksjonene til mange forskjellige emoji'er er også en fremgangsmåte som kan diskuteres. Selv om jeg i min

studie opplevde at emojifunksjonene i materialet i stor grad kunne dekkes av de syv kategoriene, kan en slik forenkling og inndeling av emojifunksjonene i situasjoner hvor man ikke er åpen for å finne andre funksjoner ut over de oppsatte, i verste fall føre til at viktige nyanser og aspekter ved bruken ikke kommer tydelig frem. Denne utfordringen kan sies å ha vært enda mer problematisk i Li og Yang (2018) sin tilnærming. I møte med alle emojitilfellene i materialet sitt valgte nemlig Li og Yang (2018, s. 7) å gi hver av de 1908 emojiene kun én funksjon, og dette valget er noe også Morland (2020, s. 66) setter spørsmålsteget ved i sin studie. Utfordringene ved en slik tilnærming til emojifunksjoner ble også tidlig tydelige i min egen analyse av praktiske brukstilfeller. I møte med eksempler som latteremojien i Skjerm bilde 1, fant jeg at denne emojien kan tenkes å ha hele fire ulike funksjoner på én gang. Stilt ovenfor slike funn virker det underlig hvordan Li og Yang (2018) kan anse det som tilstrekkelig å gi hver emoji bare én mulig funksjon. I flere av mine egne tilfeller ville en slik fremgangsmåte i kategoriseringen ført til at opptil flere viktige funksjoner som en emoji hadde samtidig med sin hovedfunksjon, ikke ville blitt anerkjent og registrert, og dette ville igjen fått store konsekvenser for validiteten i undersøkelsen. Dette er dermed et punkt hvor jeg stiller meg kritisk til metoden Li og Yang (2018) har tatt i bruk, ettersom en slik måte å registrere emojifunksjoner på har stor innvirkning på undersøkelsens resultater og bildet det gir av emojibruken. Det at jeg i min studie har valgt å registrere flere funksjoner på hver emoji i de tilfellene hvor det var tydelig at emojiene kunne ha ulike funksjoner, er dermed med på å styrke reliabiliteten i funnene knyttet til hvilke funksjoner som forekommer hyppigst.

4.3 Del 2: Spørreundersøkelsen

I min studie vil hovedvekten av analysen omhandle de autentiske eksemplene på emoji i bruk, og deres funksjoner. Spørreundersøkelsens mandat er derfor i hovedsak å kartlegge respondentenes emojivaner, avdekke noen av deres egne meninger om og syn på emoji og skriftspråkskvalitet, samt å gi en innsikt i hvilke funksjoner de selv mener seg å bruke ofte i sin emoji bruk. Informasjonen om emojivanene deres tjener prosjektets overordnede mål ved å gi en bedre kontekst til og nyansere funnene som gjøres i de autentiske brukseksemplene. Videre supplerer spørreundersøkelsen innsamlingen av skjerm bildene ved å gi en bedre innsikt i noen av de holdningene og oppfatningene som elevene bak emojiskjerm bildene innehar.

4.3.1 Spørsmålstyper i undersøkelsen

I spørreundersøkelsen min tar jeg i bruk det Gleiss og Sæther (2021) omtaler som faktaspørsmål, om respondentens navn og alder, atferdsspørsmål knyttet til respondentens emojivaner, samt holdningsspørsmål relatert til blant annet synet på emoji bruk og skriftspråkskvalitet (s. 148, 149). Utformingen av spørsmålene og svaralternativene i en kvantitativ undersøkelse er avgjørende for å sikre et datamateriale som svarer på det man lurer på, og Peterson (2000) trekker blant annet frem kortfattet, relevans, entydighet, spesifisitet og objektivitet som sentrale kriterier for effektive spørreundersøkelser (s. 50). Mordal (1989) fokuserer også på viktigheten av lett forståelige og velbalanserte spørsmål som effektivt kan dekke det databehovet man har, og dermed også formålet med studien (s. 49, 95). I Mordal (1989) beskrives et slikt velbalansert spørsmål som et spørsmål som er formulert på en så objektiv og nøytral måte

at svaret ikke blir påvirket i bestemte retninger (s. 95). I de følgende avsnittene vil jeg beskrive hvordan jeg har valgt å utforme spørsmålene mine.

Spørsmålene i undersøkelsen min er i hovedsak av typen lukkede spørsmål, med enkelte innslag av åpne spørsmål. Om et spørsmål er åpent eller lukket, handler ifølge Gleiss og Sæther (2021) om i hvilken grad disse spørsmålene skal ha ferdigutformede svaralternativer eller har åpne svarlinjer hvor respondenten selv får svare med sine egne ord (Gleiss og Sæther, s. 150). Lukkede spørsmål med ferdige svaralternativer har en fordel i at de kan være lettere for respondenten å svare på, med den medfølgende risikoen at svarene kan komme fort og litt tilfeldig (Peterson, 2000, s. 39). Åpne spørsmål kan kreve mer tenking for respondenten, ettersom h*n må formulere et eget svar, men denne typen spørsmål kan til gjengjeld gi mer nyanserte og personlige svar. En annen sentral forskjell mellom åpne og lukkede spørsmål er ifølge Mordal (1989, s. 99f.) og Peterson (2000, s. 30ff.) hvor hovedarbeidet nedlegges: ved åpne spørsmål ligger analyse- og kodingsprosessen etterkant, mens et spørreskjema med lukkede spørsmål i mye større grad krever et godt forarbeid for at svaralternativene som presenteres er dekkende nok. Om svaralternativene ikke blir tilstrekkelig dekkende for respondentens mening, eller de er ubalanserte, overforenklete og ledende i sin utforming grunnet dårlig forarbeid, kan dette gå drastisk ut over reliabiliteten i resultatene man får (Mordal, 1989, s. 98f.). Samtidig har lukkede spørsmål den fordelen ved seg at resultatene fra undersøkelsen på en enkel måte kan gjøres om til statistikk og visualiseres for å gi innsikt i trender i en gruppe. Ifølge Mordal (1989, s. 103) er det informasjonsbehovet som først og fremst gir grunnlag for valget mellom åpnede og lukkede spørsmål, og i min studie hvor spørreundersøkelsens mandat først og fremst er å kartlegge emojiivaner og hovedtrender i gruppens meninger har det å bruke lukkede spørsmål med de begrensninger det innebærer vist seg å være tilstrekkelig for å gi en innsikt og oversikt over trendene i utvalget.

I tillegg til de lukkede spørsmålene har jeg også valgt å inkludere enkelte åpne utdypingss spørsmål hvor respondentene får muligheten til å nyansere og utdype svarene sine med egne ord (se spørsmål 8 og 10, vedlegg 2). Det å inkludere enkelte åpne spørsmål er noe Gleiss og Sæther (2021, s. 151) også eksemplifiserer som en mulig løsning, og på denne måten kan respondentenes refleksjoner gi en dypere innsikt og berike materialet mitt ytterligere. Disse åpne spørsmålene er satt inn etter spørsmål 7 og 9 fordi svarene på disse spørsmålene bør kunne utdypes eller nyanseres (se vedlegg 2). Spørsmål 7 trenger en utdypningsmulighet på grunn av den høyst tilstedeværende muligheten for at respondentene har egne emoji funksjoner de bruker oftere enn de jeg selv har foreslått og tatt høyde for i svaralternativene. Spørsmål 9 tvinger respondentene til å ta et valg mellom tre overforenklete og unyanserte standpunkter, og det er derfor tjenlig at respondentene får muligheten til å forklare hvorfor de velger det ene alternativet over de to andre.

4.3.2 Utforming av svaralternativer

Ifølge Peterson (2000) finnes det ikke en tydelig konsensus angående det nøyaktige antallet svaralternativer spørsmål i spørreundersøkelser bør ha (s. 64). Selv om 5-7 svaralternativer er relativt utbredte størrelser, hevder Peterson (2000) at det i praksis er prosjektets formål og flere andre utenforliggende faktorer som for eksempel

respondentenes ferdigheter som til syvende og sist dikterer det optimale nummeret (s. 64). I denne spørreundersøkelsen har jeg derfor tatt i bruk ulike spørsmålsdesign basert på formålet med spørsmålet.

Den kanskje mest ekstreme versjonen av et lukket spørsmål, et det Peterson (2000) kaller "dichotomous questions", eller altså spørsmål med kun to mulige svaralternativer (s. 37). Dette er imidlertid et svært begrensende spørsmål som derfor utelukkende bør brukes i situasjoner hvor respondenten åpenbart kan stille seg bak en av de to svarene. I min undersøkelse har det vært formålstjenlig å bruke denne spørsmålstypen i to tilfeller: i den ikke-obligatoriske avkrysningen for hvilket kjønn respondenten er, samt i avklaringen av om respondenten bruker Messenger til chatting (se henholdsvis spørsmål 2 og 4, vedlegg 2). Sistnevnte spørsmål har imidlertid en mulighet for utdyping for de som velger å svare "nei" på spørsmålet om Messengerbruken. I flertallet av de andre lukkede spørsmålene i denne undersøkelsen har jeg tatt i bruk det Mordal (1989, s. 107) omtaler som enkle skaleringsteknikker, hvor jeg har rangert kategorier på en skala ut fra mengde eller hyppighet, gjerne med en form for ytterpunkt i hver ende av skalaen (se for eksempel spørsmål 5, 7 og 9, vedlegg 2). Ettersom jeg i denne delen av undersøkelsen søker hovedtrekk i respondentenes holdninger, og ikke har behov for svært nyanserte og finmaskede svar, har jeg i mine spørsmål jevnt over valgt å forenkle antallet svarkategorier sammenlignet med den klassiske Likert-skalaen hvor det ellers er vanlig å ha mellom fem og syv svaralternativer i tillegg til et nøytralt midtpunkt (Gleiss og Sæther, 2021, s. 154). På denne måten fikk jeg spørsmål med tilstrekkelig mange svarkategorier til å skille respondentene fra hverandre, samtidig som at svarprosessen også ble mer overkommelig for respondentene.

I møte med lukkede spørsmål er det ifølge Peterson (2000) viktig at det er balanse i kategoriene ved at det for eksempel er like mange "positive" som "negative" svaralternativer (s. 69). Dette prinsippet har ligget til grunn for utarbeidelsen av flere av mine spørsmål med rangerte svar, som for eksempel spørsmål 5 og spørsmål 9 (se vedlegg 2). Også svaralternativene i spørsmål 11 og 12 ble i utgangspunktet designet med balanse mellom svaralternativene, men her har det i tillegg blitt lagt til svaralternativer for de som aldri har vært aktive emojibruker eller de som ikke husker hvor mye de brukte emoji før (spørsmål 11), samt de som er usikre eller "ikke vet" (spørsmål 12, se vedlegg 2). Bruken av svaralternativet "Vet-ikke" er fortsatt et debattert emne, og det er uenighet om i hvilken grad et slikt alternativ er tjenlig i en spørreundersøkelse (Mordal, 1989, s. 127f.). Et argument imot bruken er at muligheten til å svare "Vet-ikke" ofte kan virke som en enklere utvei for respondenten enn å faktisk ta stilling til det aktuelle spørsmålet, og respondenten kan dermed fristes til å gi et slik utydelig svar ut av latskap. Et "Vet-ikke"-svar vil også ofte være av liten verdi i en spørreundersøkelse (Mordal, 1989, s. 128). Å utelate bruken kan imidlertid i noen tilfeller tvinge respondenter til å avlegge svar de ikke kan stå inne for, og dette vil kunne gå drastisk ut over validiteten til resultatene i en spørreundersøkelse. Gleiss og Sæther (2021, s. 153) fremholder også viktigheten av å gi alle respondenter muligheten til å finne et svar som passer dem, og i mitt spørreskjema har jeg derfor valgt å inkludere svaralternativer som "Jeg husker ikke" eller "Jeg vet ikke" i tilfeller hvor det å utelate svaralternativet kan svekke de endelige resultatenes validitet (se spørsmål 11 og 12, vedlegg 2). I spørsmål 9 valgte jeg til sammenligning bevisst å begrense svarmulighetene til bare tre alternativer, hvor respondentene da er nødt til å

velge svaralternativet de er mest enig med. Ved å ha få kategorier uten mulighet for å velge "Vet-ikke" kan man minske muligheten respondentene har til å bare velge et mest mulig nøytralt svar. Selv om svaralternativet i et slikt tilfelle trolig ikke er identisk med respondentens mening, og kanskje også er mer unyansert enn den oppfattelsen respondenten selv har, kan et slikt spørsmål utfordre respondenten til å stille seg bak en tydelig påstand. Ifølge Mordal (1989) kan man, i slike tilfeller hvor respondenten tvinges til å ta stilling til noe, legge til et enkelt oppfølgingsspørsmål som gir respondenten muligheten til å utdype meningen sin (s. 109). Et slikt oppfølgingsspørsmål med mulighet for utdypning ble lagt til etter spørsmål 9 (se vedlegg 2).

4.3.3 Analyse av svarene fra spørreundersøkelsen

I de fleste spørsmålene, hvor svaralternativene allerede var satt på forhånd, bestod datamaterialet av ferdig kategoriserte svar. Disse svarene kunne dermed settes inn i et regneark, og gjennom det Gleiss og Sæther (2021, s. 161) kaller en grunnleggende *univariat analyse*, hvor antallet respondenter på hvert svaralternativ telles, ble disse tallene omgjort til visualisert statistikk i form av grafer. Disse grafene kunne da gi en mer oversiktlig fremstilling av hva elevene tenker om egen bruk av emoji'er, og om andre relevante spørsmål knyttet til emoji'bruk.

De åpne spørsmålene gav derimot et mer variert tekstmateriale, og kunne ikke på samme måte gjøres om til statistikk eller visualiseres gjennom grafer. Disse sitatene har likevel jevnt over en utdypende effekt på det materialet som allerede har blitt fremstilt grafisk, ved at sitatene kommenterer, problematiserer eller støtter opp om de generelle trekkene som fremkommer i grafene. For å bearbeide disse dataene fra de åpne spørsmålene ble det derfor gjennomført det man generelt sett kan betegne som en innholdsanalyse, som fremgangsmåte for å identifisere temaer i et tekstmateriale (Gleiss og Sæther, 2021, s. 136). På denne måten fikk jeg sortert og markert sitatene på en slik måte at det ble tydelig hvilke type kommentarer som hyppigst ble trukket frem. De temaene eller poengene som ble delt flest ganger er da også de poengene det er mest naturlig å ta med seg inn i tolkningen av elevenes egen emoji'bruk.

I enkelte tilfeller ble det tatt i bruk åpne spørsmål hvor respondenten likevel fikk klare føringer på formatet svaret skulle ha, eksempelvis gjennom instruksjoner om å kun oppgi den éne chatteplattformen man bruker hyppigst. I tilfeller hvor enkelte respondenter svarte med flere plattformer enn forespurt, oppstod en situasjon hvor man som forsker ikke lenger kunne vite med sikkerhet hvilken plattform respondenten hyppigst brukte. For å sikre validitet i de registrerte svarene ble tvetydige svar strøket fra undersøkelsen.

4.3.4 Utfordringer og oppsummering

En av de store utfordringene med å ta i bruk spørreundersøkelser som datainnsamlingsmetode, og spesielt i sammenhenger hvor mange av spørsmålene er lukkede spørsmål med prekonstruerte svaralternativer, er at svarenes relevans i stor grad dikteres av i hvilken grad spørsmålene man stiller og svaralternativene man åpner opp for er relevante og treffende nok til å kartlegge akkurat det fenomenet man ønsker å kartlegge. I utformingen av spørreundersøkelser kan man som forsker også stå i fare for å stille ubalanserte spørsmål som leder respondenten i en viss retning (Mordal, 1989, s. 95). Ved å tenke gjennom spørsmålsformuleringene og sette opp balanserte svaralternativer som gir respondentene like valgmuligheter på begge sider av svar-skalaen har jeg likevel prøvd å legge å gi rom for den enkelte respondent til å indikere hvor på skalaen han eller hun befinner seg.

I spørsmål 7 kan respondentene velge mellom verdiene "Aldri", "Sjeldent", "Innimellom" og "Ofte". I en slik unipolar skala, som innebærer at skalaen kun har én "ekstrem" forankring i ytterpunktet (aldri), vil respondenter som "alltid" bruker emoji'er på en gitt måte ikke til fulle få uttrykt dette i undersøkelsen (Peterson, 2000, s. 67). Det kan derfor diskuteres om en mer riktig og balansert løsning ville vært å gjøre skalaen tydelig bipolar med to ekstreme ytterpunkter, som "alltid" og "aldri". I en spørreundersøkelse av dette kaliberet hvor målet er å avdekke hovedtrender ble svaralternativet "ofte" likevel ansett å være ytterliggående nok til å kunne indikere en klar forskjell fra de andre svaralternativene.

I enkelte av de lukkede spørsmålene, som i spørsmål 5, er graderingen av svaralternativene også beskrevet av til dels vage ord som "noen" og "mange". Variasjon i hvordan respondentene selv bruker og tolker slike mengdeord, kan dermed føre til at respondenter tolke gradene litt ulikt, som igjen kan påvirke reliabiliteten i svarene. Inndelingen vil likevel gi en omtrentlig indikasjon på hvor på bruksskalaen den enkelte respondent befinner seg, som trolig vil være tilstrekkelig nøyaktig i denne sammenhengen.

På tross av faren for ledende eller ubalanserte svaralternativer i lukkede spørsmål, eller til dels vage formuleringer av svarkategorier, bringer gjennomføringen av en slik spørreundersøkelse også med seg flere fordeler. Det å få tilgang til respondentenes selvrapporterte opplevelse av egen emoji bruk er spesielt interessant når man har et autentisk datamateriale å sammenligne trendene opp imot. Spørreundersøkelsen kan også bidra til en mer nyansert forståelse av respondentene som emoji brukere, og gi innsikt i en rekke av utvalgets meninger knyttet til temaet. Selv om klare trender kan avdekkes både i selvrapportert emoji bruk i spørreundersøkelsen, og i påvist emoji bruk i skjerm bildematerialet, medfører det begrensede utvalget i denne studien lav generaliserbarhet. Spørsmålet rundt i hvilken grad funnene som gjøres i denne studien er representative for en større del av norske ungdommer, er derfor en problemstilling som eventuelt må kartlegges gjennom mer omfattende studier i fremtiden. Gjennom åpenhet rundt metodevalg og transparente beskrivelser av fremgangsmåte har jeg likevel i dette kapitlet forsøkt å gjøre rede for og underbygger troverdigheten til de resultatene undersøkelsene av emoji bruken til studiens respondenter legger for dagen. I det følgende kapitlet vil disse resultatene utdypes og eksemplifiseres ytterligere.

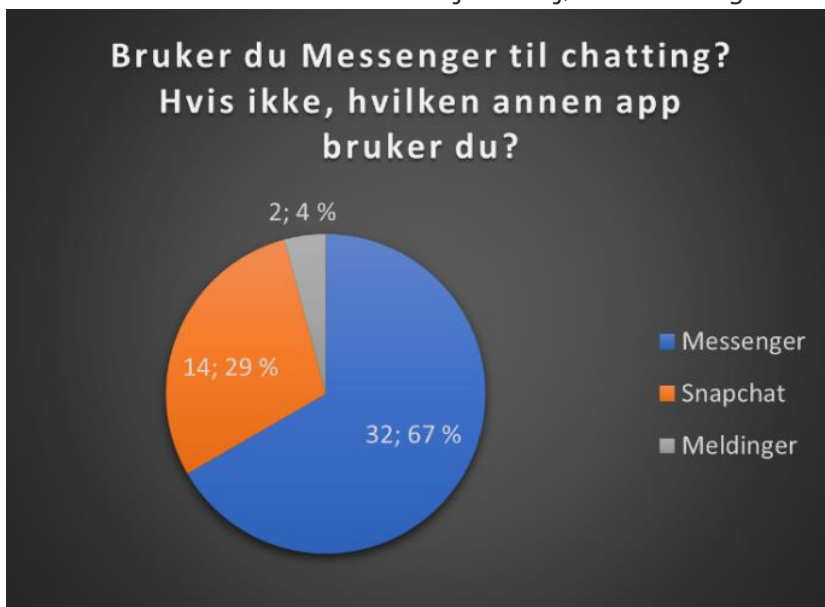
5 Analyse

5.1 Del 1: Spørreundersøkelsen

Dette analysekapittelet består av to deler, der den første delen (del 1) tar for seg de mest sentrale resultatene fra den digitale spørreundersøkelsen og gir en innsikt i utvalgets emojivaner og grunnleggende holdninger. I den andre og mer omfattende delen av analysekapittelet (del 2) tar jeg for meg konkrete eksempler på ulike emojifunksjoner fra skjermbildematerialet bestående av respondentenes autentiske kommunikasjons-situasjoner.

De 52 respondentene som fullførte spørreskjemaet består av videregående elever, hovedsakelig i alderen 16-19 år, med et flertall av respondenter på 17 år. Av disse var 58% jenter og 42% gutter. Det at begge kjønn er godt presentert i undersøkelsen øker sjansen for at funnene kan være representative for skolen eller samfunnet som helhet, sammenlignet med om man hadde hatt en svært ujevn kjønnsfordeling blant respondentene.

Å stadfeste kjønnsfordeling og alder i utvalget kan videre være relevant for å bedre kunne sammenligne med funn fra andre studier. Mikkelsen (2021, s. 60) har allerede vist at ulike aldersgrupper kan tolke emojier på ulik måte, og hvilken aldersgruppe som uttaler seg i spørreundersøkelsen kan derfor være avgjørende for hvilke holdninger og tanker som avdekkes. Gjennom spørsmålet om

Figur 1

bruken av Messenger svarte 67% av respondentene i utvalget at de personlig benyttet Messenger til chatting. Av de resterende prosentene som ikke brukte Messenger benyttet flertallet seg heller av Snapchat for å chatte med venner. I tillegg var det to respondenter som foretrakk vanlige meldinger i sin kommunikasjon. Respondentene som sendte skjermbilder av kommunikasjon på andre plattformer enn Messenger fikk skjermbildene sine utelatt fra den endelige analysen, og dette var et valg om ble tatt for å sikre at emojitilfellene som ble bearbejdet i analysen i størst mulig grad var utformet innenfor like rammer (se delkapittel 4.2.1).

5.1.1 Respondentenes emojibruk

Undersøkelsen hadde flere spørsmål om hyppigheten i bruken, utviklingen over tid og hva slags emojier som oftest tas i bruk. I det første spørsmålet blir det tydelig at det klare flertallet av respondentene bruker emojier i "mange" (21 respondenter) eller "noen" (17 respondenter) av Messenger-meldingene sine. Hele 8 respondenter oppgir også at de "ofte" bruker emojier i "nesten alle" Messengermeldingene sine, noe som tyder på at emojien her spiller en svært sentral rolle i disse respondentens Messenger-kommunikasjon. Samlet sett kan disse funnene gi et klart inntrykk av at respondentene i denne undersøkelsen jevnt over er relativt aktive brukere av emojier.

Figur 2

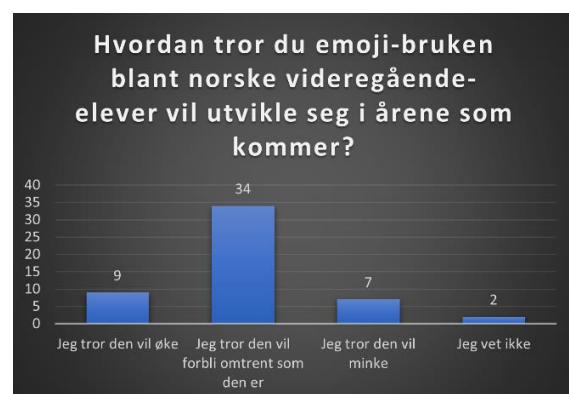
Det er likevel 6 respondenter som oppgir at de "sjelden eller aldri" bruker emojier i Messengermeldingene sine, men disse utgjør et klart mindretall.

Når det gjelder utviklingen av bruken over tid, et det 10 respondenter som holder seg stabile og sender like mange emojier nå som før. Ut over dette ser det ut til respondentene er relativt jevnt fordelt mellom en økende og en synkende bruk. Tre stykker husker ikke, og tre stykker var aldri særlig aktive. Det er dermed ingen klare trender i gruppen når det gjelder utviklingen i bruken, ettersom noen har økt og noen har minket.

Figur 3

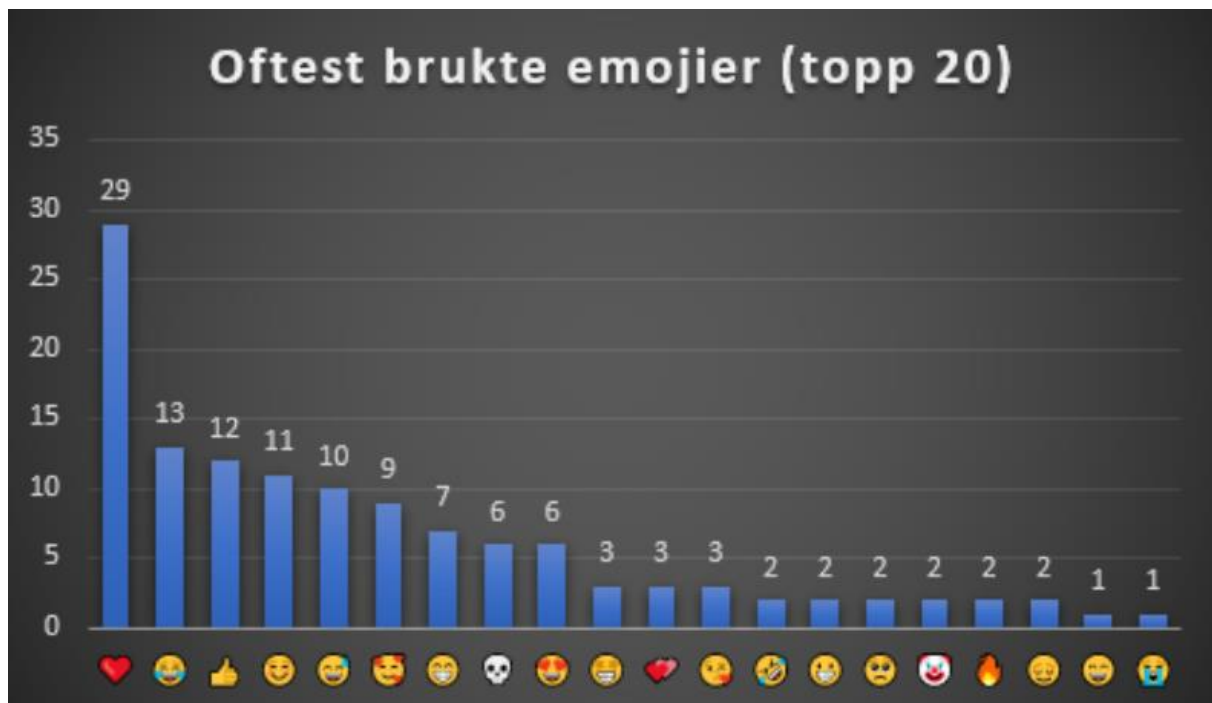
På spørsmålet om hvordan respondentene selv tror utviklingen i emojibruken blant norske videregående elever vil utvikle seg i de kommende år stiller et klart flertall seg bak tanken om at den vil forbli omtrent som den er. Dette funnet peker dermed i en annen retning enn det de intervjuede ungdommene gjør i Vestly (2021) sin nyhetsartikkel, hvor flere ungdommer hevdet at emojier fort kan bli mindre, og at de passer bedre å bruke i chat med besteforeldre og andre godt voksne mennesker. I mitt datamateriale er det

Figur 4

derimot bare syv respondenter som tror at emojibruken blant norske videregående elever vil minke i årene som kommer, og det er dermed lite i materialet som tyder på store forestående forandringer i denne gruppens chattekultur.

I spørsmål 6 hvor respondentene bes legge igjen de tre hyppigst brukte emojiene sine i svarfeltet, var det helt tydelig hjerteemoji som oftest ble nevnt. På andre plass kommer den velkjente emoji "Face with tears of joy", som ifølge Danesi (2017, s. VI) ble kåret til årets "ord" i 2015, tett etterfulgt av en klassisk "tommel opp" på tredje plass. Om man sammenligner trenden fra mitt datamateriale med de globale trendene for emoji bruk på eksempelvis Twitter, viser liveoppdateringen av de mest brukte emojiene verden over at "face with tears of joy" er mest brukt per 30. april 2022, etterfulgt av hjerteemoji (Emojitracker: realtime emoji use on twitter, u.å.). De to hyppigst nevnte emojiene i datamaterialet mitt er dermed per april 2022 identiske med de to mest brukte emojiene globalt sett, på Twitter, om enn prioritert i motsatt rekkefølge, og dette styrker troverdigheten til dette funnet. Til sammen ble det sendt inn 48 ulike typer emoji, hvor flertallet av disse kun ble brukt av en eller to respondenter. Dette funnet tyder på at ungdommene i utvalget har et bredt repertoar av emoji, også ut over de emojiene som blir mest brukt internasjonalt sett.

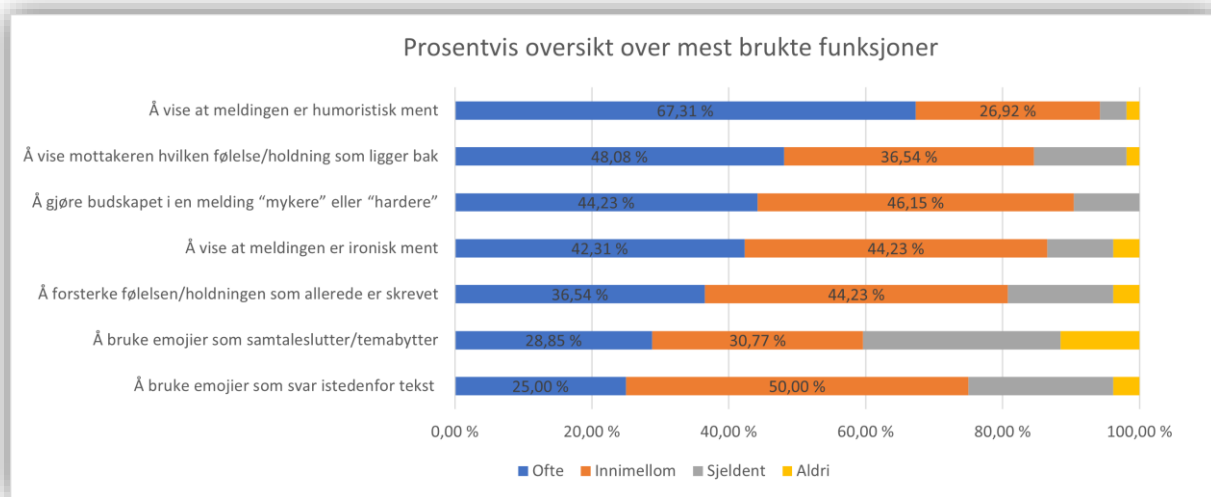

Figur 5

5.1.2 Respondentenes tanker om underliggende emoji funksjoner

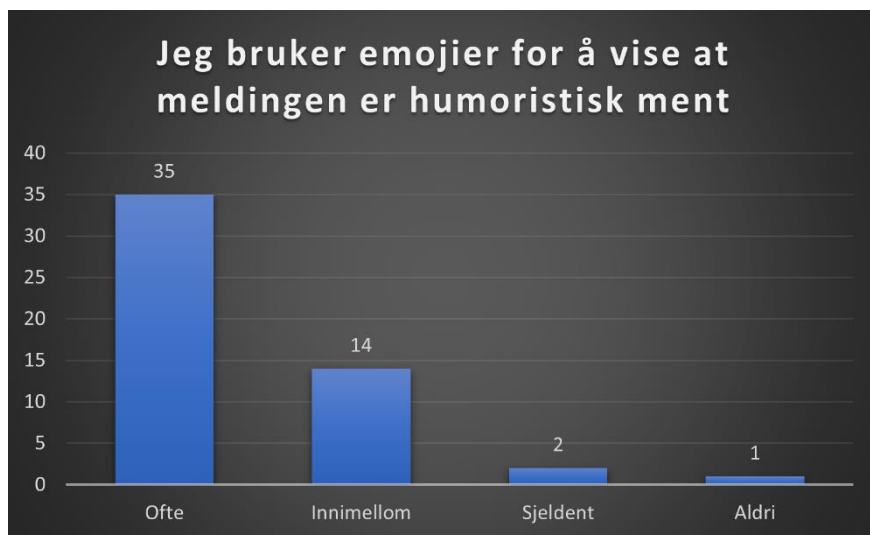
Ettersom spørsmålet rundt emojiens påvirkning av skriftspråket (se spørsmål 9, vedlegg 2) har vist seg mindre relevant for det som diskuteres i denne oppgaven, vil de statistiske resultatene fra dette spørsmålet utelates i denne gjennomgangen. Et annet spørsmål som derimot viste seg svært relevant, er spørsmålet som omhandler hva respondentene selv mener at de bruker emoji til, og hvilke av disse funksjonene de bruker oftest (se spørsmål 7, vedlegg 2). De syv alternativene respondentene kan velge mellom er i utgangspunktet utformet på bakgrunn av Li og Yang (2018) sin revidering av Yus (2014) sine kategorier, men har her blitt utdypet og omskrevet noe for å sikre at respondentene forstår hva den enkelte funksjonen innebærer (se delkapittel 4.2.2). Rangeringen i

svaralternativene er delt opp i fire ulike kategorier, som strekker seg fra "Ofte", via "Innimellom" og "Sjeldent", til "Aldri", og for hver spesifiserte funksjon kan respondenten da krysse av for hyppigheten av bruken (se spørsmål 7, vedlegg 2). På den måten ble syv ulike funksjoner som emojiene kan tenkes å ha, vurdert av hver enkelt respondent ut fra kriteriet hyppighet i bruk. Den innsamlede dataen fra dette spørsmålet resulterte i en større oversikt som avdekker hvilke funksjoner respondentene selv mente seg at de brukte emojiene til i sin digitale skriftkommunikasjon på nett:

Figur 6

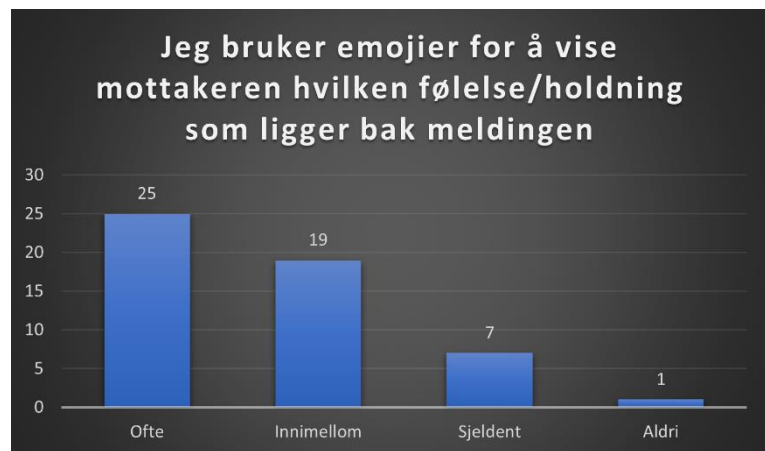
Den mest fremtredende og dermed mest brukte funksjonen viste seg å være "å vise at meldingen er humoristisk ment". Av en total på 52 respondenter var det hele 35 stykker som vurderte det til at de "Ofte" brukte emojiene på denne måten. Sammenlignet med de andre funksjonene er dette den funksjonen der flest respondenter har kunnet stille seg bak det samme svaralternativet, og det tyder på at dette er en flittig brukt funksjon. Med utgangspunkt i den relevante teoretiske tanken om at "all kommunikasjon er avhengig av en evne til å trekke slutninger om en avsenders intensjon" (Falkum og Kjøll, 2014, s. 174), og den hyppige bruken av emojiene for å signalisere humor, kan det tenkes at respondentenes behov for å tydeliggjøre sin egen intensjon blir ekstra merkbart når de skal utøve humor over melding. Ved bruk av humor er det nemlig alltid en viss risiko for at mottaker ikke skjønner at en ytring er humoristisk ment, og resultatet i Figur 7 vitner om at dette utvalget bruker emojiene flittig for å motvirke slike misforståelser.

Figur 7

Den mest fremtredende og dermed mest brukte funksjonen viste seg å være "å vise at meldingen er humoristisk ment". Av en total på 52 respondenter var det hele 35 stykker som vurderte det til at de "Ofte" brukte emojiene på denne måten. Sammenlignet med de andre funksjonene er dette den funksjonen der flest respondenter har kunnet stille seg bak det samme svaralternativet, og det tyder på at dette er en flittig brukt funksjon. Med utgangspunkt i den relevante teoretiske tanken om at "all kommunikasjon er avhengig av en evne til å trekke slutninger om en avsenders intensjon" (Falkum og Kjøll, 2014, s. 174), og den hyppige bruken av emojiene for å signalisere humor, kan det tenkes at respondentenes behov for å tydeliggjøre sin egen intensjon blir ekstra merkbart når de skal utøve humor over melding. Ved bruk av humor er det nemlig alltid en viss risiko for at mottaker ikke skjønner at en ytring er humoristisk ment, og resultatet i Figur 8 vitner om at dette utvalget bruker emojiene flittig for å motvirke slike misforståelser.

Den nest viktigste funksjonen som fremheves i svarmaterialet er funksjonen "å vise mottakeren hvilken følelse/holdning som ligger bak". Nesten halvparten av respondentene (48%) svarte at de "ofte" bruker emoji'er til dette formålet. Dette er svært interessant sett i sammenheng med høyere ordens eksplikatur, eller altså talerens holdning til det som sies (Falkum og Kjøll, 2014, s. 188). En rekke forskningsartikler har tidligere gjort funn som på ulike måter kommuniserer emoji'ens sentrale rolle i formidlingen av avsenders holdninger og følelser (Dresner & Herring, 2010; Fischer & Herbert, 2021; Ge-Stradnyk, s. 377; Morland, 2020; Roele et al., 2020; Smalås, 2021). Ut ifra de tallene min egen

Figur 8

undersøkelse viser, samt den tidligere forskningen på feltet, blir det klart at emoji'ene har en viktig funksjon i formidlingen av avsenders holdning og følelse, og kanskje kan de også på denne måten være med på å kompensere for mangelen på kroppsspråk og ansiktsuttrykk i den digitale skriftkommunikasjonen.

Sett ut ifra hvilke funksjoner som ble brukt oftest av respondentene ble signalisering av underliggende følelse/holdning etterfulgt av funksjoner som å "mykne" eller "hardne" budskapet, signalisere ironi, forsterke allerede kodete holdninger eller følelser, og å bruke emoji'er som samtalesluttere eller temabyttere. Den funksjonen som havnet på bunnen av lista, var funksjonen "å bruke emoji'er som svar istedenfor tekst". Om man ser nøyer på den prosentvise oversikten i figur 7 blir det imidlertid tydelig at på tross av at ikke mange bruker denne funksjonen ofte, er det hele 50% av respondentene som tar i bruk denne funksjonen "Innimellom", og funksjonen er dermed på ingen måte irrelevant. For å fange opp eventuelle andre grunnleggende funksjoner som ikke er tilgjengelige som svaralternativer her, åpnet jeg også opp for at respondentene kunne skrive inn egne formål med emoji-bruken gjennom et åpent spørsmål under hovedspørsmålet. Det var ikke særlig mange som benyttet seg av denne muligheten her, men noen av de funksjonene som nevntes her var å "være hyggelig", å "Gjøre mld⁶ (sic) litt mer interessant å lese", å "formidle noe uten å bruke ord", samt å "Avslutte samtaler". Også i de frie svarene ble det nevnt funksjoner knyttet til det å vise avsenders holdning, som i funksjonen å "Vise de du chatter med hvilket humør du er i når du skriver en melding", å "vise følelser", å "sette stemninga" eller å "(...) kommunisere hva jeg føler". Respondenten bak dette siste sitatet utdyper også hvorfor emoji'ene kan være nyttig for å kommunisere hva h*n føler: "Ofte kan tekst misforstås fordi man ikke hører måten det sies på, og da hjelper emoji'ene med å kommunisere hva jeg mener". Det å bruke emoji'ene for å kommunisere følelser eller holdning er altså en funksjon som flere av respondentene selv i ulike former fremholder som relevant.

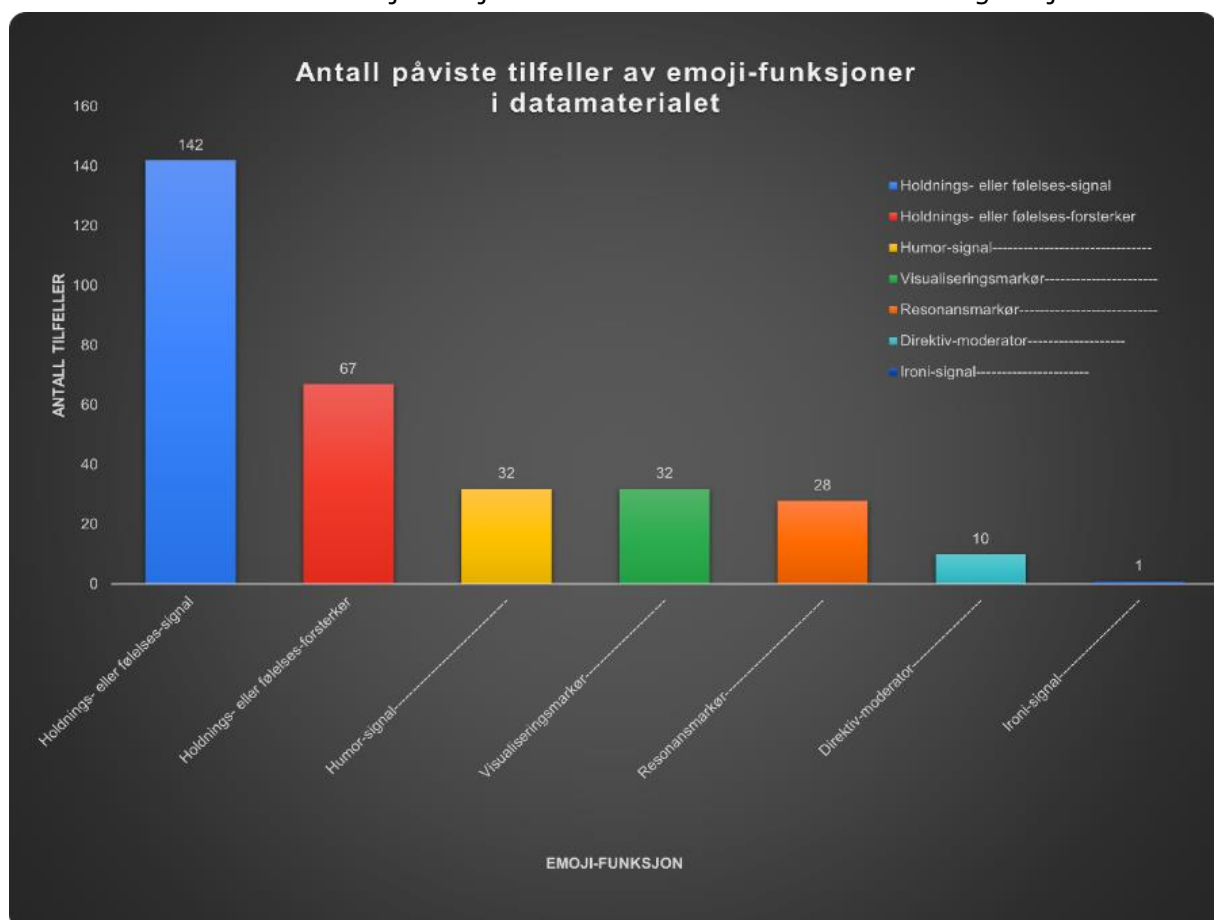
⁶ Trolig en forkortelse for "meldinger".

5.2 Del 2: Skjermbildene

I del 2 av analysen min er det de innsendte skjermbildene av autentiske brukssituasjoner som skal gjennomgås nærmere. Av de 83 skjermbildene som ble sendt inn av respondentene i undersøkelsen, ble 44 skjermbilder vurdert relevante nok til å kunne regnes med til analysen. Dette har som nevnt sitt grunnlag i innholdet i skjermbildene, og i hvilken grad de oppfyller kravene som på forhånd var satt til innsamlingen. I dette bildemateriale på 44 skjermbilder ble det til sammen funnet 271 klare tilfeller av emoji'er, og disse ble tatt med i analysen. Åtte emoji'er ut over dette ble utelatt fra analysen på grunn av manglende kontekst (se delkapittel 4.2.1). I de videre avsnittene presenteres først en oversikt over funksjonene i materialet, sammen med utfordringer knyttet til overlappende bruk og usikkerhet ved tolkning. Deretter følger kapittelets hoveddel hvor emojienes viktigste funksjoner eksemplifiseres, før kapittelet avsluttes med en gjennomgang av den kategorien og de emojiene som skilte seg ut, nemlig visualiseringsmarkørene.

5.2.1.1 Innledende oversikt over emoji-funksjoner

Med mine egne syv kategorier som utgangspunkt ble hver og en av emoji-tilfellene i dette datamaterialet nøye vurdert og kategorisert etter hvilke funksjoner som ble tydelige, og det ble ikke satt noen begrensninger på hvor mange funksjoner én og samme emoji kunne ha i hver enkelt situasjon. Ved å kartlegge hvilke funksjoner emojiene i datamaterialet hadde, samt hvilke som hyppigst ble synlige, kunne større hovedtrekk i ungdommenes bruk synliggjøres og konkretiseres. I Figur 9 visualiseres min egen oversikt over alle tilfellene av hver enkelt emoji-funksjon som ble avdekket i de 42 Messengerskjermbildene:

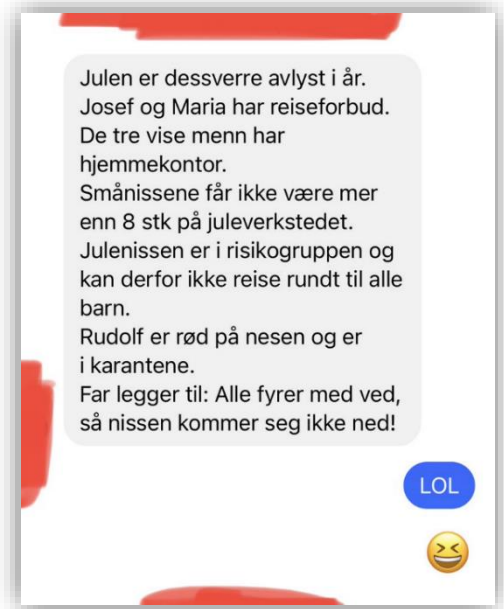

Figur 9

Det kanskje aller mest tydelige funnet som kan observeres i Figur 9 er den store overvekten av funksjonen "Holdnings- eller følelsessignal". I disse skjermbildene ble det avdekket 142 tilfeller hvor en emoji ble brukt for å signalisere hvilken holdning eller følelse avsenderen av meldingen hadde, og dette innebærer at hele 45% av de avdekkede funksjonene i materialet var av denne typen. Det er over dobbelt så mange tilfeller som neste funksjon på lista, "Holdnings- eller følelsesforsterker", som ble påvist i 67 tilfeller. Selv om disse to holdnings- og følelsesrelaterte kategoriene kan fremstå relativt like, og i noen tilfeller overlapper, er det likevel nyanser i kategoriernes beskrivelser som gjør at de skiller seg fra hverandre på flere måter. Funksjonen hvor emojiene *signaliserer* avsenders holdning eller følelser dekker de tilfellene hvor avsenders bakenforliggende holdning eller følelse kommuniseres ved hjelp av emoji, og kategorien er spisset inn mot tilfeller hvor avsenders holdning og følelser ikke ville blitt kommunisert like tydelig uten emoji. Det betyr at emojiene i denne kategorien først og fremst tilfører mer informasjon om avsenders holdning eller følelser enn det som allerede er kommunisert gjennom ordene i meldingen. I tilfeller hvor emojiene derimot fungerer som en holdnings- eller følelsesforsterker, er emojiens funksjon begrenset til å forsterke intensiteten (i enten positiv eller negativ retning) i holdninger og følelser som *allerede* er kommunisert med ord. Der emojiene som holdningssignal kan tilføre avsenders under- eller ikke-kommuniserte holdninger til en melding, kan holdningsforsterkerne altså kun forsterke en holdning hvis den allerede er til stede i meldingen gjennom teksten. Selv om disse to kategoriene dermed har hver sine tydelige funksjoner og bruk, er det likevel rom for overlapping mellom de to adskilte kategoriene i gitte tilfeller, og det fantes en rekke eksempler på dette i datamaterialet. Flere emojiene som allerede hadde en forsterkende funksjon, hadde samtidig også en signaliserende funksjon ettersom den emoji som forsterker budskapet også avslører og signaliserer holdningen avsender har. Skjermbilde 11 kan være et eksempel på en versjon av en slik situasjon, hvor emojiene tydelig forsterker intensiteten i det kodede følelsesmessige utbruddet, samtidig som at avsenders holdning og entusiastiske følelse også signaliseres gjennom de samme emojiene (se Skjermbilde 11). Til sammen utgjør de to kategoriene 66% av funksjonstilfellene i datamaterialet. Det store flertallet av holdnings- eller følelsesrelatert bruk vitner om at emojiene i materialet i stor grad spiller en rolle i formidlingen av avsenders holdning eller følelser. Denne tendensen vil kartlegges og eksemplifiseres mer utdypende i delkapittel 5.2.2.

5.2.1.2 Emojier med overlappende funksjoner

I møte med kategoriseringen av emojibruken i datamaterialet var det imidlertid også en annen faktor som etter kort tid ble relativt tydelig, nemlig at én og samme emoji kunne ha flere ulike og overlappende funksjoner i én og samme situasjon. Selv om funksjonen "Holdnings- eller følelses-signal" var den funksjonen som viste seg oftest, kunne denne funksjonen i mange tilfeller opptre sammen med eksempelvis *forsterkerfunksjonen*, *humorfunksjonen* eller for eksempel *visualiseringsfunksjonen*. I Skjermbilde 1 kan man se en enkeltstående emoji, sendt i etterkant av meldingen "LOL", som svar på en lengre og trolig humoristisk ment historie om julefeiring og koronasituasjonen. Denne emojien kan fungere som en god illustrasjon av et viktig funn i datamaterialet, nemlig at en emoji ofte kan ha flere funksjoner på en gang. I dette eksempelet har mottakeren av en satirisk melding respondert med meldingen "LOL", for deretter å ha sendt en hardt leende emoji. "LOL" er ifølge en definisjon fra nettstedet www.UrbanDictionary.com originalt sett en forkortelse for uttrykket "laugh out loud" (LOL, u.å.), som direkte oversatt kan forstås som å "le høyt". Samtidig utdypes det i forklaringen av ordet at uttrykket imidlertid er så overbrukt at det like gjerne kan bety "I find that vaguely amusing" (LOL, u.å.). I denne sistnevnte forståelsen har ordet en mer ironiserende funksjon og klang. Om man ser på kun svarmeldingen i seg selv, altså "LOL", uten å regne med emojien under, kan man dermed, ut fra en relevanstereoretisk tilnærming, utlede hele to ulike basiseksplikaturer fra denne tekstmeldingen:

Skjermbilde 1

Avsender ler løyt

(basiseksplikatur basert på ordets første betydning)

Avsender ler IKKE løyt

(basiseksplikatur basert på ordets andre betydning)

Videre kan man fra denne tekstmeldingen da utlede to vidt forskjellige eksplikaturer:

Avsender synes teksten er morsom og indikerer høy latter

(mulig høyere ordens eksplikatur)

Avsender synes historien er teit og indikerer ironisk latter

(mulig høyere ordens eksplikatur)

Utover denne korte ytringens basiseksplikatur finnes det altså minst to vidt forskjellige eksplikaturer. I den første kommuniseres humor og hjertelig latter, mens i den andre

kommuniseres skarp ironi og "teithet". Om man derimot ser på ytringen "LOL" sammen med den følgende emoji, som en helhetlig ytring, kan man utlede følgende eksplikatur:

Avsender synes teksten er morsom og ler høyt og intenst

(mulig høyere ordens eksplikatur)

I dette tilfellet er emoji med på å begrense antallet sannsynlige eksplikaturer ved at emoji bekrefter at mottakeren av historien faktisk syntes at historien er morsom. "LOL", som er en forkortelse for "Laughing Out Loud", kunne fungert som respons på egen hånd, men ved å i tillegg sende en leende emoji forsterkes og tydeliggjøres altså budskapet i den allerede kodede meldingen. Videre er den leende emoji i denne konteksten også en konkret visualisering av det som blir kodet i meldingen (laughing out loud), og den kan dermed også plasseres i funksjonskategorien *visualiseringsmarkør*. Den tredje funksjonen denne emoji tydelig kan ha, er den hyppig brukte funksjonen "holdnings- eller følelses-signal", og denne funksjonen er viktig for å lande på riktig tolkning av denne ytringen. Der ytringen "LOL" for seg selv kunne ha blitt tolket helt ironisk om man hadde støttet seg til den ironiske bruken av uttrykket, vil ytringen sammen med den holdningen som emoji viser til bli tydelig at ytringen slett ikke er ment ironisk, og at mottakeren faktisk ler høyt av meldingen. I tillegg kan det argumenteres for at emoji er med på å markere at meldingen er humoristisk ment, som et humorsignal. Samlet sett kan det sies at én og samme emoji i denne konteksten har fire ulike funksjoner: den signaliserer den underliggende holdningen, forsterker den underliggende holdningen, signaliserer humor og visualiserer det allerede kodede budskapet. Å vite hvilke funksjoner en emoji egentlig er intendert å ha fra avsenders perspektiv, er dermed ikke alltid like lett å forstå.

5.2.1.3 Usikkerhet ved tolkning

Det at en emoji kan ha ulike funksjoner, kan til tider også bidra til forvirring i fortolkningsprosessen. I samtalen i skjermbilde 2 brukes en trist emoji etter ytringen "Hahah you are sorry"⁷. Ved første øyekast kan det virke som om emojiens funksjon her er å konkret visualisere budskapet som nettopp har blitt formidlet, nemlig at motparten i samtalen er lei seg. Man kan likevel spørre seg om denne triste emojien *egentlig* er ment å signalisere avsenders egne holdning til budskapet om samtalepartnerens tristhet. Selv om "Hahah"-delen av ytringen tyder på godt humør, har man altså ingen garantier for at den triste emojien ikke er ment å vise avsenders underliggende holdning eller følelse. Denne formen for usikkerhet rundt hvilke funksjoner emojiene egentlig er ment å ha fra avsenders side er en usikkerhet som man ikke vil kunne få fullstendig klarhet i så lenge man ikke har tilgang til avsenders tanker eller tydelig kommuniserte intensjoner for hvert brukstilfelle. Likevel er flere av emojienes funksjoner jevnt over relativt åpenbare i dette materialet, og selv om man ikke med sikkerhet kan slå fast at funksjonen som avdekkes var avsenders intenderte funksjon, kan man likevel registrere at den aktuelle emojien *har* en slik funksjon i hvert enkelt tilfelle.

Skjermbilde 2

Et annet eksempel på utfordrende og overlappende bruk er det som vises i skjermbilde 3. I etterkant av ytringen "Formen er helt ok" følger tre vidt ulike emoji, som trolig har vidt ulike funksjoner. Den første emoji, som illustrerer en hodeskalle, kan trolig ha en ironiserende funksjon ovenfor det allerede kodede budskapet, ettersom den billedlig formidler det stikk motsatte som teksten (død). Samtidig blir hodeskalleemoji i den moderne chatte-kulturen også tidvis brukt for å signalisere at noe er så morsomt at man "dør av latter", og ettersom også den tredje emoji i rekken uttrykker høy latter, kan man ikke være helt sikker angående hvordan emojien egentlig bør forstås. Emoji med et bønnfallende ansiktsuttrykk som følger spørsmålet om mottakers middagsplaner for dagen er også et eksempel på en emoji det kan være vanskelig å umiddelbart tolke, og i slike situasjoner hvor emoji brukes med en potensielt uklar funksjon, kan deres tilstedeværelse i verste fall forvanske tolkningsprosessen for mottakeren av meldingen, og føre til økte prosesseringskostnader om mottakeren skal forsøke å forstå avsenders mening. I dette eksempelet her kan man merke seg at mottaker av meldingen ikke gir noen videre respons på den bedende emoji i svaret sitt, men heller enkelt og greit svarer på spørsmålet som blir stilt (se skjermbilde 3).

Skjermbilde 3

⁷ Det finnes enkelte eksempler på respondenter som slår over på engelsk i materialet, men dialekt dominerer. For mer om engelsk i Messengersamtaler, se Morland (2020).

I andre eksempler fører imidlertid emojiene til positive kognitive effekter som forenkler prosesserings- og fortolkningsprosessen for mottakeren. Selv om det å legge til en emoji etter en ytring teknisk sett betyr at mottaker får mer materiale å tolke, kan det at avsenderen i skjermbilde 4 legger til en emoji omgitt av hjerter etter ytringen "Bare glem det" bidra til å dempe den potensielt skarpe tonen i direktivet, og avsender får på denne måten vist at det befinner seg en positiv og kjærlighetsfull holdning bak meldingen. Når mottakeren da leser meldingen, slipper h*n å bruke tid på å lure på om den korte beskjeden "Bare glem det" egentlig var tuftet på irritasjon eller sinne, eller en annen negativ følelse. Veien til den korrekte (positive) tolkningen av ytringen blir dermed vesentlig forenklet gjennom bruken av emojiene, og mottakeren kan stoppe jakten på en relevant tolkning når denne forventningen til relevans er nådd.

Skjermbilde 4

5.2.2 Realiseringer av holdnings- og følelsesfunksjonen

Den overordnede kategoriseringen av emoji-funksjonene i dette utvalgets samtale-eksempler la for dagen en stor overvekt av funksjonen "Holdnings- eller følelsessignal" (142 tilfeller, se Figur 9). Grunnleggende for denne funksjonen er at avsenders holdning eller følelse blir signalisert gjennom bruken av emojiene, og i den videre teksten vil jeg trekke frem noen eksempler som på hver sin måte eksemplifiserer hvordan denne funksjonen kan tre frem i autentisk bruk.

5.2.2.1 Å fylle tomrommet etter kroppsspråket

I det første eksempelet (skjermbilde 5) er en glad emoji med et stort, glisende fjes, som på nettstedet www.emojiene.com beskrives som "glisende ansikt med smilende øyne" (Glisende ansikt med smilende øyne, u.å.), plassert etter ytringen "Hei! Vi er i hallen nå og har satt opp en bane". For å best forstå hva emojiene tilfører resten av denne ytringen, kan man se for seg ytringen uten emojiene. Om man fjerner emojiene, blir denne ytringen en nøytral faktaopplysning om hvor avsender befinner seg, og hva vedkommende har gjort. Hva som er avsenders intensjon med å opplyse mottakeren om dette, og hvilke følelser eller holdninger som ligger bak utsagnet, vil uten emojiene være vanskeligere å uttale seg

Skjermbilde 5

sikkert om. Den samme ytringen kunne nemlig også hatt den avvisende betydningen *“Hei! Vi er i hallen allerede, og har satt opp en bane, og det er derfor opptatt i hallen”*. Om denne samtalen hadde foregått ansikt til ansikt, kunne talerens kroppsspråk, intonasjon og konteksten vært med på å tydeliggjøre om denne ytringen var ment som en positiv invitasjon til felles spill i gymsalen, eller som en negativ respons på samtalepartnerens plan om å gå ned til hallen, med det avvisende budskapet om at hallen allerede er i bruk av taleren og hans venner. Mangelen på kroppsspråk og ansiktsuttrykk som gjør seg gjeldende i den digitale chatten, blir imidlertid til en viss grad fylt av emojiene som brukes. Ved å tillegge et positivt ansikt til meldingen signaliserer avsender at budskapet er ment positivt og at vedkommende kjenner på glede. Med utgangspunkt i denne informasjonen blir det trolig lettere for mottakeren av meldingen å forstå at budskapet i meldingen kan tolkes positivt, og den riktige tolkningen blir dermed mer tilgjengelig for mottaker. Sett i lys av relevansteorien om kontekst som en psykologisk størrelse, hvor all tilgjengelig informasjon kan ses som del av konteksten, kan det argumenteres for at emojiene gjennom sitt nærvær i ytringen bidrar til en rikere kontekst å fortolke ytringen i (Falkum og Kjøl, 2014, s. 182). Denne rikere konteksten har da potensiale i seg til å gjøre den kognitive prosessen lettere ved å vise vei til den optimalt relevante ytringen.

5.2.2.2 Formidling av underliggende holdning

I dette neste eksempelet blir det også synlig hvordan emojiene kan fungere som små tegn som tilkjenner avsenders holdning. Smalås (2021) fant i sin studie at emojiene i sannhet har pragmatiske funksjoner, og ifølge henne er den viktigste funksjonen formidlingen av talerens holdninger, eller altså det som i relevansteorien omtales som høyere ordens eksplikatur (s. 9). I den øverste meldingen i skjermbilde 6 får mottakeren av meldingen gjennom et dobbelt hjerte og en partyemoji klarhet i de positive følelsene som ligger bak beskjedne *“Du kan komme opp å hente sushien din, om du er klar”*. I meldingen under blir denne funksjonen kanskje enda tydeligere, for ved å legge til en emoji av med en stresset grimase etter spørsmålet sitt kan avsender gjennom

Skjermbilde 6

emojivalget sitt kommunisert at forespørselen om å *“komme litt seinare”* innebærer et visst nivå av ubehag og kanskje litt flauhet. På denne måten kan emojiene bli et verktøy som gir avsender muligheten til å vise hva h*n føler rundt sitt eget budskap.

Dette med emojiene evne til å kommunisere avsenders holdning til sitt eget budskap, kan også eksemplifiseres med samtaleutdraget i Skjerm bilde 7. I den nederste meldingen starter avsenderen med to emoji'er (tommel opp og et smilende ansikt med smilende øyne) som fungerer som en tilbakemelding på forrige melding, før h*n kommer med sitt budskap om at "eg skal ikkje på skulen i morra, for læraren he fenge korona" etterfulgt av en trist emoji (sSkjerm bilde 7). Om man ser bort i fra alle emojiene i denne ytringen kan den sies å bli en nøytral faktaopplysning om hva avsender skal og ikke skal, og grunnlaget for dette. Hva avsender selv føler rundt dette blir vanskelig å tolke ut ifra det som skrives med tekst, og foruten emoji'en er det lite tilgjengelig kontekst som kan gjøre denne tolkningsjobben lettere.

Om man derimot regner med den siste emoji'en som en del av ytringen, som den jo også ser ut til å være, og ser bort ifra de to første emoji'ene som trolig bare er en respons på tidligere meldinger, kan følgende eksplikaturer utledes:

Avsender skal ikke på skolen i morgen fordi læreren har fått korona (*basiseksplikatur*)

Avsender (X) er skuffet over at X ikke skal på skolen imorgen ettersom læreren har fått korona (*mulig høyere ordens eksplikatur*)

Skjerm bilde 7

Avsender (X) skal ikke på skolen i morgen og er skuffet over at læreren har fått korona (*mulig høyere ordens eksplikatur*)

Avsender (X) er skuffet over at X ikke skal på skolen imorgen, og skuffet over at læreren har fått korona (*mulig høyere ordens eksplikatur*)

Hvilke emoji'er som står før og etter en ytring kan på dette viset drastisk forandre måten budskapet og den intenderte meningen oppfattes på. Den siste emoji'en i ytringen blir i dette tilfellet helt avgjørende for mottakeren om h*n skal kunne tolke ytringen og avsenders holdning på en relevant og intendert måte. Nettopp på grunn av den triste emoji'en på slutten av budskapet kan mottakeren utlede den mulige høyere ordens eksplikaturen "avsender skal ikke på skolen i morgen, fordi læreren har fått korona, og dette gjør avsenderen skuffet". Om det er det faktum at h*n ikke skal på skolen, eller lærerens sykdomstilfelle som i størst grad gjør avsender skuffet, eller om det er begge deler, kan man som de mulige eksplikaturene viser, ikke si med sikkerhet, men emoji'en bidrar likevel stort til å formidle hvilken holdning (skuffelse) som ligger bak de kodede ordene i meldingen.

I dagligdags kommunikasjon ansikt til ansikt har noen samtalerelaterte trekk som "overlappende tale, latter og miniresponser" ifølge Borthen (2012) en viktig rolle som kontekst i forsøket på å forstå ytringens implikasjoner (s. 42). Noen av disse trekkene som latter og miniresponser har vist seg å dukke opp som emoji'er i datamaterialet, som for eksempel den første emoji'en i skjermbilde 8. Emoji'en, som på nettsiden www.emojiene.com beskrives som "glisende ansikt med halvåpne øyne og svettedråpe", brukes gjerne for å uttrykke nervøsitet (Glisende ansikt med halvåpne øyne og svettedråpe, u.å.). I muntlig kommunikasjon ansikt til ansikt ville kanskje stemmeleie og kroppsspråk avslørt for lytteren at taleren kjente på nervøsitet før denne vaksinen, men ettersom dette ikke er tilgjengelig informasjon i denne formen for kommunikasjon, tar avsender heller i bruk emoji'en for å gi et hint om sine følelser rundt vaksinetakingen. I dette tilfellet forsterkes også formidlingen av den underliggende holdningen hos avsenderen gjennom måten budskapet blir kodet: ved å skrive

Skjermbilde 8

at man skal "prøve" å ta vaksinen i dag, åpnes det opp for muligheten for at dette kanskje ikke vil gå, noe som igjen kan tolkes som et potensielt hint om at avsender er redd for at forsøket skal mislykkes. I skjermbilde 8 kan man også i de videre meldingene se at mottakeren plukker opp dette signalet om nervøsitet ettersom vedkommende kommer med oppmuntrende ord. Inntrykket av at avsender kommuniserer sine nervøse følelser gjennom tekst- og emoji-valget sitt blir styrket gjennom den siste meldingen avsender sender, hvor h*n med tydelige ord bekjenner at h*n gruer seg.

Gjennomgående for slike holdnings- eller følelssignaliserende emoji-tilfeller i datamaterialet er erkjennelsen av at emojiene formidler noe mer enn bare det som formidles gjennom de kodede ordene i ytringen. Wilson (2012) bruker som nevnt begrepet "tankelesing" i sin omtale av forståelsesprosessen som skjer hos mottaker av et kommunisert budskap (s. 157). På samme måte som kroppsspråk gjør denne "tankelesingen" lettere i ansikt-til-ansikt-kommunikasjon er det grunn til å tro at bruk av emoji'er også gjør "tankelesingen" innenfor digital kommunikasjon mer overkommelig. Grunnlaget for denne påstanden kan tydeliggjøres med et samtaleeksempel fra datamaterialet (skjermbilde 9), hvor de ulike samtalepartene i en gruppechat på Messenger diskuterer hvem som skal arbeide hvilke dager gjennom en helg. Ut fra konteksten kan det se ut til at det er en fastlagt arbeidsoppgave som må utføres hver dag gjennom helgen, og at de ulike deltakerne i gruppechatten må fordele arbeidet mellom seg. Tre av samtalepartene gir uttrykk for at de ønsker å arbeide på fredagen, noe som vil innebære at de blir tidlig ferdig med sin del av jobben. Deretter kommer en av samtalepartene med ytringen "Kan ta av heile hælga æ", sammen med en smilende emoji med tåre mot slutten av ytringen (se skjermbilde 9). På www.emojiene.com beskrives

tanken bak emojien som at "du prøver å holde humøret oppe når du går gjennom noe vanskelig" (Smilende ansikt med tåre, u.å.). Med denne kunnskapen kan følgende eksplikaturer kan utledes av denne ytringen:

Avsender melder seg frivillig til å ta alle arbeidsvaktene gjennom hele helgen (basiseksplikatur)

Avsender (X) prøver å holde humøret oppe mens X melder seg frivillig til å ta alle arbeidsvaktene gjennom helgen (mulig høyere ordens eksplikatur)

Om man ser bort ifra emojien mot slutten av ytringen, kan budskapet forenkles og forstås på følgende måte: dette medlemmet av samtalen melder seg frivillig til å ta alt av arbeidet gjennom hele helgen. Dette er også den informasjonen man sitter igjen med fra basiseksplikaturen. Med den smilende, men dog gråtende emojien mot slutten av ytringen må budskapet likevel ses i et nytt lys: dette medlemmet av samtalen melder seg frivillig til å ta alt arbeidet gjennom hele helgen, men signaliserer at h*n gråter en tåre i det forslaget fremmes. På den måten signaliserer emojien de i utgangspunktet implisitte følelsene som først gjennom emojibruken blir synlige for de andre deltakerne i samtalen. Sett i sammenheng med Wilson og Sperbers (2006, s. 612) relevansprinsipp og tanken om at enhver tydelig villet handling kommuniserer at den er optimalt relevant for tilhøreren, kan man i dette tilfellet forvente at den gitte emojien er plassert i akkurat denne ytringen fordi den har relevans for avsenders underliggende og intenderte budskap.

Skjerm bilde 9

5.2.2.3 Forsterkere som også signaliserer holdning

I det analyserte datamaterialet fra skjerm bildeinnsamlingen ble det funnet 67 tilfeller hvor emoji hadde som funksjon å forsterke noe som allerede er kommunisert. Her blir emojiene brukt som et tillegg, som eksempelvis øker intensiteten i meldingen. For at emojien skal kunne ha en forsterkende funksjon, må det være på plass et budskap som kan forsterkes. I skjerm bilde 10 har avsenderen av emojimeldingen kodet et budskap om at en gitt person er søt. En emoji med hjerteøyne endrer dermed ikke basiseksplikaturen i

Skjerm bilde 10

meldingen ettersom hovedbudskapet, nemlig at den anonymiserte personen er søt, allerede blir kommunisert gjennom teksten. Det emojiene imidlertid gjør, er å underbygge og forsterke dette budskapet gjennom en illustrasjon av et emojisikt som ser noe det liker. I tillegg til å forsterke budskapet, kan det likevel argumenteres for at denne emojibruken også til en viss grad signaliserer avsenders holdning ut over det som allerede er kodet, og at den tross alt tilfører noen nye nyanser til konteksten for ordene. Et stort emojileksikon på nett forklarer nemlig at denne emojiene ofte brukes når man elsker eller er forelsket i noe eller noen (Smiling Face with Heart-Eyes, u.å.). Om det er slik emojiene er ment brukt i denne sammenhengen, kunne avsenders intenderte budskap blitt oversatt slik: ``*Anonymisert person* er søt, jeg liker ham``. I så tilfelle ville den forsterkende emojiene også på samme tid kunne si noe mer om den underliggende holdningen til avsender.

I det innsamlede materialet kan det avdekkes mange eksempler på at emojiene både *signaliserer*, men også *forsterker* holdninger og følelser som avsender kommuniserer. Selv i tilfeller hvor det er åpenbart at emojiene er ment å forsterke intensiteten i en kodet følelse eller holdning, kan emojiene likevel ofte også ha den funksjonen at avsenders holdning avsløres og kommuniseres. I skjermbilde 11 responderer avsenderen med noe så enkelt som ni ``å``er etter hverandre, hvorpå syv store emojiene med stjerneøyne forsterker det enkle budskapet. I dette tilfellet er det lett å se at emojiene har en forsterkende effekt.

Hvilke funksjoner emojiene faktisk har, blir også her, som tidligere, lettere å legge merke til om man ser for seg ytringen uten emojiene. Med kun ytringen ``Ååååååååå`` som et svar på spørsmålet over, hadde det vært opp til mottaker av meldingen å bedømme hvilken følelse avsenderen la i disse bokstavene, og om

de uttrykte for eksempel frustrasjon eller glede. Ved å forsterke budskapet med alle de svært glade emojiene, oppnår avsender på samme tid å formidle hvilken følelse eller holdning som i bunn og grunn ligger bak det kodede uttrykket. På denne måten kan det også her argumenteres for at nettopp emojiene er med på å påvirke og skape konteksten som brukes til å komme frem til en riktig tolkning av det kodede budskapet.

Skjermbilde 11

5.2.2.4 Å skape tolkningskontekst

Det finnes videre også enkelte eksempler på at avsenderen av en melding skaper en egen kontekst for tolkningen utover den konteksten som skapes av ord- og emojivalg i selve ytringen. I eksempelet i skjermbilde 12 sender avsender først et bilde av en reinsdyrflokk som ligger og hviler bak et hus, før de skriftlige meldingene sendes. Om man som leser velger å lese de skrevne meldingene uten å ta hensyn til bildet over, vil de to meldingene kunne tolkes på følgende måte:

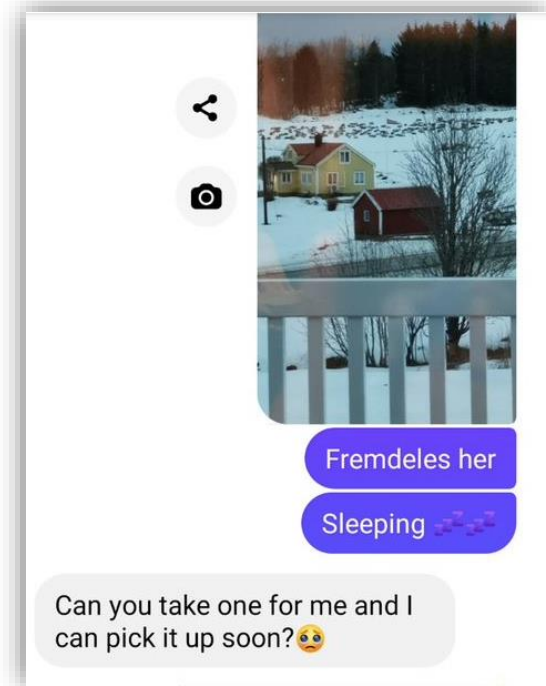
Mulig tolkning av melding 1:

Avsender er fremdeles på det stedet hvor avsender var sist avsender snakket med mottaker.

Mulig tolkning av melding 2:

Avsender sover.

I et slikt scenario er det først i møte med den tredje meldingen at man som leser av dette utdraget reagerer, fordi forespørselen "Can you take one for me and I can pick it up soon?" ikke gir mening uten de forkunnskapene som bildet over kan gi. I lys av bildet kan nemlig de to ytringene få en helt ny mening, og det blir klart at "Fremdeles her" og "Sleeping" slett ikke er ytringer som omhandler avsender selv, men at de omhandler en reinsdyrflokk.

Skjermbilde 12

På denne måten kan det tydeliggjøres at bildet, som i dette tilfellet er en sentral del av ytringenes kontekst, gjør den optimalt relevante tolkningen lettere tilgjengelig: reinsdyrflokken er fremdeles her, og de sover. Dette fungerer som et eksempel på at en feilaktig tolkning av konteksten også vil kunne føre til en feilaktig tolkning av avsenders budskap. Kontekstuelle implikasjoner, eller konklusjoner som kan basere seg både på kontekst (i dette eksempelet reinsdyrsbildet) og inputten (i dette tilfellet de skrevne meldingene), er ifølge Wilson og Sperber (2006) den viktigste typen kognitive effekter (s. 608). Samtidig fremholder de også at alle typer inputter på samme måte kan bli relevant for et individ ved at de legges sammen med informasjon man allerede vet, på en slik måte at de for eksempel bekrefter en mistanke eller besvarer et spørsmål som mottakeren av meldingen hadde (Wilson & Sperber, 2006, s. 608). I datamaterialet er det også en rekke eksempler på emoji som er relevante gjennom at de kan legges sammen med informasjon man allerede har, og sammen med den bidra til ny eller bekreftet forståelse for mottakeren.

5.2.2.5 Emojienes rolle som resonansmarkører

Selv om mange av emojiene som har blitt gjennomgått så langt også hadde kunnet passet inn i Yus sine kategorier, er det én type emojibruk som Yus i liten grad kan se ut til å ha tatt høyde for i sitt kategoriseringssystem. Det er de tilfellene hvor emojiene har blitt brukt helt på egen hånd, som en tekstløs respons på en melding. I mitt materiale fant jeg imidlertid hele 28 tilfeller hvor emoji'er har blitt brukt på egen hånd som en selvstendig tilbakemelding, og disse emojiene har jeg valgt å kalle resonansmarkører (se delkapittel 4.2.2). Dette gjør denne funksjonen til den femte mest brukte funksjonen i datamaterialet mitt.

Tilfellene hvor denne funksjonen gjør seg gjeldende i datamaterialet, er ofte tilfeller hvor avsender ønsker å formidle en kortfattet og enkel respons på en melding, og der emoji'er kan gi en tydelig nok respons uten at den må utdypes med ord. Med utgangspunkt i tanken om at et svar i en tydelig villet kommunikasjonsituasjon bærer med seg en forventning om at det skal være optimalt relevant for mottakeren, vil også emojiene som brukes som svar kunne tolkes ut ifra at de vil gjøre nettopp dette: å gi et relevant svar på foregående melding. I utdraget i skjermbilde 13 kommer en samtalepart med et forslag, hvorpå en annen samtalepart responderer med en tommel opp og en smilende emoji med hjerter rundt. I dette tilfellet kunne trolig en tommel opp vært tilstrekkelig som en positiv bekreftelse på forslaget som ble fremmet, men ved å legge til en ekstra smiley med

Skjermbilde 13

hjerter utdypes avsender budskapet gjennom å også signalisere underliggende følelser. Med litt bedre kjennskap til konteksten og relasjonen mellom avsender og mottaker i denne chatten, ville det også blitt lettere å avgjøre om den smilende emoji'en var ment å signalisere en følelse av for eksempel å være elsket, eller om den bare uttrykker glede og takknemlighet eller lignende. Uavhengig av de hvilke nyanser av følelser emoji'valget uttrykker, kan det argumenteres for at denne korte responsen på en effektiv måte sier mye om avsenders innstilling, holdning og følelser, som det hadde vært mer omfattende og plasstakende å formulere med ord.

I enkelte tilfeller viser det seg også situasjoner hvor en ytring ikke nødvendigvis trenger et omfattende og utdypende svar. I dagligdagse ansikt-til-ansikt-samtaler hvor den ene parten sier noe morsomt, kan en tilstrekkelig respons fra den andre parten være å anerkjenne denne humoren, for eksempel med en lett latter. Noen ganger kan det også føles mer naturlig å uttrykke en følelse eller en reaksjon gjennom en kroppslig respons som latter eller gråt, heller enn å skulle sette ord på det ved å si: "jeg syntes at det du sa der var skikkelig morsomt". På samme måte kan emojiere fungere som resonansmarkører som for eksempel visualiserer avsenders reaksjon på en mottatt melding. I skjermbilde 14 brukes en leende emoji med gledestårer som enkeltstående respons på meldingen, og det er lett å se at personen bak emojien reagerer med latter og glede på den foregående meldingen. Å kunne reagere med kun latter på en melding er trolig lettere på grunn av at avsender av den lange tekstmeldingen allerede har brukt denne emojien selv, etter sitt eget budskap, og på den måten gitt motparten et tydelig hint om at meldingens innhold kan tolkes med litt humor. Det å markere at en melding er humoristisk ment ved hjelp av en emoji, er for øvrig en egen funksjonskategori, og dette vil eksemplifiseres ytterligere i siste del av analysen.

Skjermbilde 14

5.2.2.6 Emojiere som humor- og holdningssignal

I den selvrappporterende delen av undersøkelsen, hvor respondentene anslo hvilke funksjoner de selv mente å oftest brukte, var funksjonen "å vise at meldingen var humoristisk ment" den funksjonen flest respondenter mente seg å bruke oftest. Med utgangspunkt i dette funnet kunne man også forventet at denne funksjonen skulle være fremtredende i den faktiske bruken til respondentene. Kartleggingen av emoji-funksjoner i det innsendte datamaterialet avdekket imidlertid kun 32 tilfeller hvor emojien hadde en tydelig humoristisk funksjon, noe som er en mange færre tilfeller enn tilfellene hvor emojiene fungerte som holdnings- og følelessignal eller -forsterkning. Et eksempel hvor emojien brukes for å indikere at noe er humoristisk ment, er samtaleutdraget i skjermbilde 15. I den fjerde meldingen sett fra toppen konstaterer avsender følgende beskjed med ord: "Jeg fryser snart ihjel". Ordene etterfølges av en emoji som helt tydelig fryser, samt en emoji som ler så hardt at den gråter. Å skrive slike ord og mene dem fullt ut og bokstavelig, kan ses på som en så sjelden og alvorlig handling, at mottakerne av en slik melding i mange situasjoner

Skjermbilde 15

trolig kan klare å tolke seg dit hen at utsagnet ikke er bokstavelig ment, basert på mottakers kjennskap til personen, konteksten og situasjonen, selv uten emoji til stede. Hvis en venn i parallellklassen hadde glemt at det var utegym en dag, og bare hadde tatt med seg innegymklær, kunne en slik ytring kanskje ses på som en klagende og humoristisk ment overdrivelse av situasjonen. Hvis man derimot visste at denne kameraten var blitt overrasket av en fryktelig snøstorm på sin vintertur over vidda, og at letemannskapene slet med å finne dem, kunne den samme meldingen blitt tolket på en helt annen og mer drastisk måte. Ettersom konteksten ofte kan være mindre åpenbar i digital chatte-kommunikasjon enn i virkelig og stedbundet ansikt-til-ansikt-kommunikasjon, blir emojiene viktige indikatorer på hvordan innholdet i meldingen er ment å tolkes. Ved å legge til en emoji som ler så den griner etter det muligens alvorlige budskapet, kan avsenderen signalisere til mottakeren at budskapet i meldingen er humoristisk ment. Innenfor relevansteorien blir det ifølge Wilson og Sperber (2006, s. 612) gjort klart at en tydelig villet kommunikativ handling også alltid kommuniserer optimal relevans for mottakeren basert på avsenders preferanser og ferdigheter, og mottakeren av denne meldingen kan dermed i møte med en tydelig villet kommunikativ handling som den de to emojiene representerer, forvente at de ekstra prosesseringskostnadene som følger med det å tolke disse to emojiene også vil være verdt innsatsen det krever. Ettersom emoji er en del av ytringen, vil mottakeren også kunne forvente at emoji vil være av relevans sammenlignet med prosesseringskostnaden den vil kreve. I et tilfelle som dette vil minste motstands vei for mottakeren trolig være å tolke utsagnet som humoristisk ment, og når så forventningene til denne ytringens relevans er tilfredsstillt, kan mottakeren si seg fornøyd med tolkningen (Wilson & Sperber, 2006, s. 613).

Det finnes også en rekke eksempler på at latterrelaterte emoji legges inn i ytringer for å markere humor, men også signalisere en underliggende holdning eller følelse. I skjermbilde 16 sier avsender av den nederste meldingen at h*n "Har null peiling, står vældig fast". Ordene etterfølges av en bredt smilende emoji med det som kan se ut som leende øyne og en svetteperle over det ene øyet. Selv om budskapet om at vedkommende står veldig fast mest sannsynlig ikke er ment bare som tull, kan den leende emoji trolig vise at avsender klarer å se litt humoristisk på sin egen situasjon, tross de alvorlige ordene. Samtidig er denne emoji med svetteperle ofte antatt å skildre en form for nervøsitet, eller lettethet over noe som nesten gikk galt, og emoji kan dermed antas å også signalisere nyanser av avsenders underliggende følelser i denne situasjonen (Grinning face with sweat, u.å.).

Skjermbilde 16

I enkelte tilfeller blir emojiene imidlertid på en mer tydelig måte brukte til å indikere humor eller å sette egne utsagn i et humoristisk lys. I Skjerm bilde 17 forklarer avsender hvordan det er like greit at h*n ikke har appen TikTok, ettersom den kan inneholde intensjonelt seksuelt pirrende innhold (her forklart som "thirst traps"). Utdraget avsluttes med avsenders erkjennelse av at "Æ hadd jo itj klard å revvi mæ fra d", etterfulgt av den tidligere nevnte nervøse eller lettet og leende emoji med svetteperle.

Skjerm bilde 17

Bruken av en så glad og lattermild emoji med en svettedråpe av nervøsitet kommuniserer til mottakeren at intensjonen bak meldingen er av humoristisk karakter. Dette eksempelet kan også understreke et av de sentrale poengene innen relevante teorier, nemlig at "all kommunikasjon er avhengig av en evne til å trekke slutninger om en avsenders intensjon" (Falkum & Kjøl, 2014, s. 174). Avsenderen av denne meldingen har trolig både en intensjon om å informere mottakeren om noe, samt en intensjon om å informere mottakeren om denne informative hensikten, og ved hjelp av emojiene blir denne jobben enda litt enklere.

5.2.3 Visualiserende markører som skiller seg ut

I tillegg til den overordnede funksjonen emojiene hadde med å signalisere holdninger og følelser på ulike måter, var det en kategori som på en spesiell måte skilte seg fra de resterende kategoriene. En rekke emoji'er hadde nemlig en funksjon hvor de i hovedsak så ut til å bekrefte og visualisere det som allerede var blitt kodet med ord. Denne funksjonen og disse emojiene har jeg i min analyse valgt å kalle *visualiseringsmarkører*. I arbeidet med kategoriseringen av de ulike funksjonene ble det etter hvert tydelig at det fantes like mange eksempler på denne emoji-funksjonen som den funksjonen emoji'en har som humormarkør. I 44 skjerm bilder av ulike chatsituasjoner ble det funnet 32 tilfeller hvor emoji'en ble brukt for å bekrefte eller visualisere noe som allerede var blitt kodet, noe som tilsvarer omtrent 10% av funksjonstilfellene i materialet.

I de fleste påviste tilfellene hvor emojiene fungerer som visualiseringsmarkører skiller denne funksjonen seg ut fra de andre funksjonene ved at det nettopp bare er visualiseringen som er emojiens funksjon. I skjerm bilde 18 skriver avsenderen av meldingen at "Det er jo ok å grue seg", før selve tilstanden som ordene omtaler visualiseres på ny gjennom en emoji som er skrekkslagen. Denne typen bruk av emoji'er, hvor noe konkret fra samtalen visualiseres, uten at det visualiserer avsenderen selv, skiller seg altså fra flere av de andre funksjonene i undersøkelsen ved at visualiseringsmarkørene i liten grad sier noe om avsenders holdning.

Skjerm bilde 18

Der andre funksjoner gjerne også sier noe om avsenders holdning eller følelser, kan enkelte av disse visualiserende emojiene kun illustrere et objekt eller en følelse som ordene allerede har uttrykt.

Skjerm bilde 19 viser et enda tydeligere eksempel på denne typen bruk, hvor avsenderen går så langt som å bruke emojiene som visualiserer akkurat det ordet som blir kodet foran.

Her blir ordet "phone" etterfulgt av en telefonemoji, og ordet "soon" blir etterfulgt av et symbol som illustrerer "soon". Denne typen bruk hvor det innholdsmessig kan se ut til å være omtrent total overlapp mellom det kodede og det emojiene uttrykker, kan muligens vitne om at emojienes visuelle tilstedeværelse i chatten kan være et mål i seg selv. Denne hypotesen korresponderer med funnene til Ge-Stadnyk (2021) som innebar at emojibrukerne i en av undersøkelsene hans først og fremst brukte emojiene for å konseptualisere ting, i tillegg til at de hadde en funksjon som dekorative og estetiske enheter (s. 377).

Skjerm bilde 19

Et litt annet type eksempel på denne bruken finnes i skjerm bilde 20. Her spør en av partene i samtalen om det passer at vedkommende kommer "litt over halv 6", hvorpå avsenderen av emoji-meldingen responderer med ytringen "Helt fint!", tett etterfulgt av en håndtrykkemoji. Selv om det kan argumenteres for at emojiene i denne sammenhengen kan ha en forsterkende funksjon på det budskapet som allerede har blitt kodet, er det også klart at emojiene ved å visualisere et håndtrykk, som er en utbredt gest for enighet, også på en visuell måte bekrefter budskapet i den kodede meldingen.

Skjerm bilde 20

5.2.3.1 Unntaket i visualiseringsmarkørene

Det finnes likevel et lite utvalg tilfeller hvor man kan argumentere for at også enkelte av disse emojiene som fungerer som visualiseringsmarkører, også sier noe om avsenders holdninger eller følelser. Dette kan gjøre seg gjeldende i situasjoner hvor visualiseringsmarkørene skal visualisere mennesker eller følelser, og hvor det mennesket som visualiseres, er avsender selv. I skjerm bilde 21 formidler avsenderen i en melding at h*n "Har vondt i hele kroppen". Denne meldingen etterfølges av fire ulike emojiene, som på hver sin måte ser ut til å visualisere det som kommuniseres implisitt. Det at emojiene kan legges sammen med det allerede kodete budskapet om at avsender har vondt i hele kroppen, medfører flere positive kognitive effekter, ettersom emojiene tydelig bekrefter

Skjerm bilde 21

den mistanken man allerede hadde om avsender, nemlig at h*n er syk. Den første emoji her, apekatten, skiller seg likevel litt ut fra de andre. Ut fra apekattens uttrykk kan det se ut til at den i større grad uttrykker en form for sjenertthet, heller enn å visualisere sykdom. En mulig forklaring er at avsender opplever denne apekattens uttrykk som beskrivende for sine egne følelser, som for eksempel motløshet, flauhet eller selvironi. Hva avsender selv legger i denne emoji vil være vanskelig å gjette seg til, men sett sammen med andre svært sykdomsrelaterte emojiene være apekatten likevel bidra til å visualisere flere nyanser i hvordan avsender føler seg, og på den måten føre til positive kognitive effekter hos mottaker. Og, til flere positive kognitive effekter prosesseringen av disse innputtene kan føre til, til mer relevant blir ytringen (Wilson og Sperber, 2006, s. 609). Med tanke på hvordan den kodede teksten og de tilhørende emojiene utfyller hverandre i skjermbilde 21, er det tydelig at de bekreftende og visualiserende emojiene, i likhet med de mer tydelig holdnings- og følelsesformidlende emojiene, i noen tilfeller kan bidra til å forenkle tolkningsprosessen og dermed veien til en optimalt relevant ytring i denne typen digitale samtaler på Messenger.

5.3 Oppsummering

På tross av bredden i det mangfoldet av nyanser og variasjoner av emoji-funksjoner som har blitt presentert og eksemplifisert i dette analysekapittelet, er det likevel én emoji-funksjon som ser ut til å være en overordnet gjenganger i store deler av emoji-bruken til dette utvalget. I løpet av analysen har nemlig emojiens rolle som formidler av avsenderens underliggende holdninger og følelser vist seg å være en dominerende rolle i datamaterialet. Også innenfor flere av de andre funksjonskategoriene skinner avsenders holdning gjennom som en kjernefunksjon i den faktiske bruken av emojiene. Mange av eksemplene som har blitt lagt frem i dette kapittelet demonstrerer altså hvordan avsender, ved å ta i bruk disse ansiktslignende symbolene som emoji i den digitale kommunikasjonen ofte er, på en effektiv måte kan tydeliggjøre intensjonene med kommunikasjonen og visuelt formidle de holdningene og følelsene som ligger bak de digitaliserte ytringene. I det følgende drøftingskapittelet vil denne og andre sentrale funksjoner diskuteres ytterligere.

6 Drøfting

6.1 Introduksjon

I denne studien har jeg samlet inn og analysert empiri med den hensikt å finne ut noe mer om hvilke pragmatiske funksjoner som er mest fremtredende i emojibruken til et utvalg norske ungdommer på videregående. Analysen av det innsamlede datamaterialet har avdekket en rekke pragmatiske funksjoner i emojibruken til utvalget og gitt flere nye innsikter som svarer på studiens problemstilling (se delkapittel 1.2). Et av de mest gjennomgående funnene som etter hvert har blitt tydelige i analysen, er tendensen til at svært mange av emojiene på et eller annet vis spiller en rolle som høyere ordens eksplikaturer, ved at talers underliggende holdning blir kommunisert gjennom dem. Materialet viste nemlig at emojienes holdnings- og følelessignalfunksjon, i tillegg til å være den oftest påviste funksjonen i skjermbildene, også i mange tilfeller opptrådte sammen eller samtidig med flere av de andre funksjonene. Dette overordnede funnet vil underbygges og drøftes mer utdypende i drøftingens del 2, (se delkapittel 6.3).

Et annet viktig funn er det at emojiene ofte kan ha flere av de syv ulike funksjonene jeg foreslo i delkapittel 4.2.2 på en og samme tid. Emojier med flere funksjoner blir drøftet i del 1 av drøftingen (delkapittel 6.2). Denne overlappen av funksjoner har implikasjoner for idéen om emojienes syv grunnleggende funksjoner, og i dette delkapittelet foreslår jeg en mulig revurdering av de grunnleggende emojifunksjonene, som realiseringer av emojiene som høyere ordens eksplikaturer. Analysen av emojifunksjonene avdekket også en annen kategori hvor emojiene, med visse unntak (se delkapittel 5.2.3.1), skilte seg fra de andre kategoriene ved at de *ikke* fungerte som høyere ordens eksplikatur. Disse visualiseringsmarkørene vil nevnes i delkapittel 6.2.2. Gjennom denne drøftingsdelen vil det også være relevant å trekke inn utdrag fra respondentenes svar i spørreundersøkelsen. Etter den innledende drøftingen knyttet til emojier med flere funksjoner i del 1 (delkapittel 6.2), og drøfting av emojier som høyere ordens eksplikaturer i del 2 (delkapittel 6.3), følger noen didaktiske refleksjoner, før studiens hovedfunn oppsummeres i den avsluttende konklusjonen.

6.2 Del 1: Emojier med flere funksjoner

I de autentiske chatutdragene fra de unges kommunikasjon har det samlet sett blitt avdekket en rekke emojifunksjoner (som vist i Figur 9). Statistikken kan avsløre at hver og en av de syv funksjonene som kategoriene mine åpner for, hvor emojiene kan opptre som holdnings- eller følelessignal, holdnings- eller følelsesforsterker, humorsignal, ironisignal, direktivmoderatorer, visualiseringsmarkører eller resonansmarkører, er representert i materialet (se Figur 9). Den funksjonen som er aller minst representert i materialet er funksjonen ironisignal, som kun ble påvist én gang. Dette er et svært lavt tall med tanke på at 42% av respondentene i spørreundersøkelsen oppgav at de "ofte" brukte emojier for å vise at meldingen var ironisk ment (se Figur 6). Om mangelen på

ironieksempler kan ha sammenheng med hvilke type chatter respondentene har ønsket å ta skjermbilde av, eller om det bunner i at respondentene tror de bruker emoji-er ironisk oftere enn de gjør, er vanskelig å si noe sikkert om. Det at ironifunksjonen er blant de minst anvendte emoji-funksjonene, er likevel et trekk som korrelerer både med Morland (2020, s. 64) sin studie, hvor kun ett tilfelle av ironifunksjonen ble oppdaget, samt med Li og Yang (2018, s. 7) hvor kun ni av de 1908 funksjonstilfellene var ironi.

Allerede i 2010 pekte Dresner og Herring (2010, s. 263) på at emotikoner har flere funksjoner enn å bare vise følelser, og det samme ser ut til å kunne gjelde for emoji-er. Selv om funnene hos Morland (2020) i likhet med mine funn viste en klar overvekt av funksjonen "holdnings- eller følelsessignal", fastholder han likevel viktigheten av å anerkjenne at emoji-ene også kan ha flere funksjoner enn disse to (s. 90). Al Rashdi (2018) har vist til emoji-er som både samtaleåpnere, kontekstuelle hint og tilbakemeldinger, og selv om det ikke har vært tilfeller av emoji-er som samtaleåpnere i skjermbildene, kan man se at både kontekstuelle hint og tilbakemeldinger er roller som fylles av emoji-ene også i mitt datamateriale. Selv om emoji-ene ifølge Danesi (2017) mest sannsynlig ville kommet til kort som selvstendig skriftspråk, viser tilfellene hvor de fungerer som resonansmarkør at emoji-ene i enkelte tilfeller kan fungere helt fint på egenhånd (se Skjermbilde 13 og Skjermbilde 14). Disse tilfellene er imidlertid ofte preget av at emoji-ene fungerer som en direkte respons på et allerede kodet budskap, og emoji-ene kan dermed forstås med utgangspunkt i meldingen de er en respons på. I tillegg er det gjerne relativt begrenset hva disse emoji-funderte svarmeldingene er forventet å formidle, og enn så lenge det er snakk om bare én til to emoji-er i responsen, er det også mulig å tolke seg frem til den sannsynlige betydningen av responsen (se delkapittel 0).

6.2.1 Signalisering av humor

En annen funksjon som en del emoji-er viste seg å ha, er funksjonen å signalisere humor. I studien til Hu et al. (2017, s. 4f.) ble det funnet at utvalget, som med en snittalder på 36 år riktig nok var en god del eldre enn mitt utvalg, ikke i særlig stor grad brukte emoji-er for å uttrykke humor, og at denne intensjonen var mer aktuell for de tidligere emotikonene. Funnene fra min egen studie nyanserer imidlertid dette bildet. I sammenligningen av funn i skjermbildematerialet mitt og resultater fra spørreundersøkelsen var det nemlig spesielt ett funn som stakk seg frem, og dette funnet omhandler nettopp emoji-er og intensjonen om å uttrykke humor. I spørreskjemaspørsmålet hvor respondentene skulle rangere hvilke emoji-funksjoner de brukte hyppigst, svarte hele 67% av respondentene at de brukte funksjonen "Å vise at meldingen var humoristisk ment" ofte. Til sammenligning var det 48% av elevene som ofte brukte emoji-er for "Å vise mottakeren hvilken følelse/holdning som ligger bak" (se Figur 6). Dette funnet indikerer dermed en helt annen trend blant de selvrappporterende respondentene enn det studien til Hu et al. (2017) viser til. I analysen av respondentenes faktiske emoji-bruk i det autentiske datamaterialet ble imidlertid resultatet noe ganske annet enn det svarene fra spørreundersøkelsen kunne indikere: emoji-er som holdnings- eller følelsessignal ble påvist i 142 tilfeller, mens emoji-er som humorsignal kun ble påvist i 32 tilfeller. Resultatene herfra tyder på at respondentene selv oppfatter at de bruker emoji-ene til å indikere humor i mye større grad enn det som er mulig å påvise i datamaterialet. En av flere mulige forklaringer på hvordan det kan være så mange flere tilfeller av holdnings- og følelsesfunksjonen, selv om respondentene selv mener at humorsignal er den funksjonen de bruker mest, er at holdnings- og følelsesfunksjonen ofte kan være gjemt bak andre funksjoner, og kanskje uten at brukerne selv tenker noe særlig over det. En annen mulig forklaring er at jeg som forsker ikke i alle

tilfeller har klart å påvise den samme humorfunksjonen som det avsender hadde som intensjon å uttrykke, eller at en del av de tilfellene jeg har kategorisert som "signalisering av avsenders holdning og følelser", heller blir sett på som humorsignal av elevene. I Skjerm bilde 15 bruker avsender en leende emoji med tårer for å indikere at meldingen er humoristisk ment, og likevel kan det også argumenteres for at den samme emoji er med på å vise hvilken holdning eller følelse avsender har knyttet til sitt eget budskap, enten dette er en bevisst eller ubevisst handling fra avsenders side. Om disse variasjonene mellom elevenes selvrapporterte bruk og den påviste bruken handler om kategoriseringen eller ulike forståelse av humor mellom respondenter og forsker er vanskelig å si, og det kan altså være flere mulige ulike forklaringer på dette som vanskelig lar seg bekrefte i denne omgang.

6.2.2 Visualiseringsmarkører

Som nevnt i analysekapittelet var det likevel én kategori som skilte seg fra de andre kategoriene med tanke på hvor ofte disse emojiene kunne kommunisere avsenders underliggende holdning, eller altså kunne fungere som høyere ordens eksplikaturer, og det var i de tilfellene hvor emojiene hadde funksjonen visualiseringsmarkør. Dette er grunnen til at denne funksjonen også har fått sitt eget adskilte delkapittel i analysekapittelet mitt (se delkapittel 5.2.3). Selv om det også blant disse tilfellene finnes enkelte eksempler på at de visualiserende emojiene også viser avsenders holdning, var det ofte tilfellet at disse emojiene først og fremst bare visualiserte det kodete innholdet. Dette ble spesielt tydelig i tilfeller som Skjerm bilde 19, hvor ordet "phone" etterfølges av et symbol for telefon. I slike tilfeller blir det klart at emojiene først og fremst settes inn som et visualiserende tillegg til teksten, som muligens kan ha en bekreftende eller også dekorerende bekreftende funksjon. I studien til Ge-Stadnyk (2021) ble det imidlertid i en av datagruppene avdekket at den mest brukte funksjonen i materialet var en konseptualiseringsfunksjon, hvor ting som yrke, mat, hobbyer og steder ble konseptualisert gjennom bruk av emoji (s. 377). Denne konseptualiseringsfunksjonen har klare likhetstrekk med min kategori "visualiseringsmarkør", og det at en slik kategori avdekkes også i andres datamateriale kan styrke tanken om at en slik kategori kan være hensiktsmessig. På tross av enkelte tilfeller som dette, hvor emojiene først og fremst kun har en visualiserende funksjon, viser datamaterialet altså at emojiene i svært mange tilfeller bidrar til formidlingen av talerens holdning til det som kommuniseres, eller altså høyere ordens eksplikatur (Falkum og Kjøll, 2014, s. 188).

6.2.3 Overlappende bruk og alternativ kategorisering

Underveis i analysen av det innsendte skjerm bildematerialet ble det nemlig svært tydelig at emojiene i mange tilfeller kunne ha flere funksjoner på en gang, og hvilken av disse funksjonene avsender selv hadde intendert med bruken kunne det være vanskelig å si noe sikkert om. I det allerede nevnte eksempelet på en emoji med flere funksjoner (se Skjerm bilde 1) ble det for eksempel avdekket hele fire forskjellige funksjoner, ettersom emojiene både kunne signalisere avsenders holdning, forsterke allerede kodet holdning, indikere humor, eller også visualisere avsenderen. Eksempelet gjør det også tydelig at grensen mellom de ulike kategoriene kanskje ikke er så tydelige som det Li og Yang (2018) foreslår med sin kategoriinndeling. Om jeg her skulle valgt å putte denne emoji i bare én av de syv kategoriene, slik Li og Yang (2018) gjør i sin studie, ville det vært utfordrende

å velge hvilken kategori emojien hørte til i ettersom den på ulike måter kan ha tilhørighet i ulike kategorier.

I en rekke tilfeller hvor emojien i en setning forsterket det allerede kodede budskapet, signaliserte den like mye på samme tid hvilken holdning avsender hadde. Hjerteøyneemojien i Skjerm bilde 10 forsterker budskapet om at den anonymiserte personen er søt, samtidig som den også muligens avslører avsenders underliggende holdning eller følelse. I Skjerm bilde 14 fungerer latteremojien som resonansmarkør, ved at den svarer på forrige melding, men også her formidles talerens holdning gjennom akkurat den samme emojien. Gjentakende funn som dette bidrar til nye tanker rundt i hvilken grad Yus (2014) sin idé om å kategorisere de ulike funksjonene i så tydelig adskilte kategorier egentlig er en hensiktsmessig måte å sortere og merke disse funksjonene på. Et oppsett med så tydelige kategorier kan i verste fall putte emojienes funksjoner i bokser som begrenser og undervurderer deres egentlige potensiale i kommunikasjonssituasjonene, og kategoriseringen kan da også risikere å bli en så stor overforenkling av virkeligheten at den i liten grad klarer å kommunisere emojienes egentlige og mer nyanserte funksjoner.

Med utgangspunkt i funnet om at mange av emoji-funksjonene i bunn og grunn bidrar til høyere ordens eksplikatur, kan også andre og muligens bedre måter å se disse emojiene på bli tydelig. En alternativ vei å gå i utarbeidelsen av de forskjellige kategoriene til Li og Yang (2018) kunne vært å se hver og en av de som typiske måter å realisere emojiens rolle som høyere ordens eksplikatur på. Med et slikt perspektiv kunne mine ulike kategorier som holdnings- og følelsesforsterker, direktivmoderator, humorsignal, ironisignal eller resonansmarkør blitt anerkjent som eksempler på variasjoner av den overordnede funksjonen å realisere avsenders holdning gjennom emojiene, fremfor å fremstilles som helt adskilte og selvstendige funksjoner. I det neste kapittelet vil jeg trekke frem og drøfte noen av de ulike funksjonseksemplene som har blitt avdekket i materialet mitt, og som på hver sine måter kan bidra til formidlingen av avsenders holdning og følelser, eller altså høyere ordens eksplikaturer.

6.3 Del 2: Emojier som høyere ordens eksplikaturer

Wilson og Sperber går ifølge Falkum og Kjøl (2014) så langt som å si at "all kommunikasjon er avhengig av en evne til å trekke slutninger om avsenders intensjon" (s. 174). Det å forstå hvilken holdning avsenderen har til ytringen sin er også noe Borthen et al. (2012) holder frem som en del av det å forstå en ytring (s. 19f.). Dette behovet for å kunne forstå avsenders intensjon er for øvrig akkurat like tilstedeværende i skriftlig kommunikasjon over nett som i ansikt-til-ansikt-kommunikasjon i det virkelige liv, og om det ikke hadde vært for emojiene og deres bidrag til de digitale samtalene i dette datamaterialet er det ikke sikkert at avsenders intensjon ville blitt formidlet like tydelig som det den blir i mange av tilfellene. I datamaterialet mitt ble det nemlig avdekket 142 tilfeller hvor emojien fungerte som et signal på avsenders holdning eller følelser, noe som gjorde denne funksjonen til den klart hyppigst brukte funksjonen i materialet. Dette funnet om emojiens viktige rolle som formidler av avsenders holdning eller følelser samsvarer med funn fra andre studier som for eksempel Morland (2020) og Roele et al. (2020). Smalås (2012)

konkluderer i sin studie med at emojiene *har* en pragmatisk funksjon, og at denne funksjonen "dreier seg om hvordan taleren kan tillegge deres følelsesmessige eller epistemiske holdning til ytringen", eller altså høyere ordens eksplikatur (s. 27). Høyere ordens eksplikatur er også den kategorien innenfor relevansteorien hun mener i størst grad er dekkende for den funksjonen emojiene har (Smalås, 2021, s. 9). Falkum og Kjøl (2014, s. 188) påstår i sin artikkel at talerens holdning ofte kan utledes fra trekk som tonefall, kroppsspråk eller ikkespråklig sammenheng alene, og i studien min blir det tydelig hvordan emojiene på ulike måter kan fylle kroppsspråkets rolle i kommunikasjonen (se delkapittel 6.3.1). Min undersøkelse av autentiske data underbygger og sannsynliggjør dermed tidligere forsknings påstand om emojiene som høyere ordens eksplikaturer.

Allerede i 2010 kunne Dresner og Herring (2010) peke på emotikonenes evne til å indikere den skrevne meldingens illokusjonære kraft, eller altså intensjonen som avsender legger i meldingen (s. 250). I mitt eget skjemaspørsmål knyttet til hvilke emoji-funksjoner respondentene selv så i sitt eget bruk, var den nest mest rapporterte funksjonen "Å vise mottakeren hvilken følelse/holdning som ligger bak", og hele 48% av respondentene krysset av for at de "ofte" bruker emojiene til dette (se Figur 6). Denne klare tendensen kan tolkes som et uttrykk for at ungdommene i dette utvalget har en høy bevissthet knyttet til emojiens funksjon som formidler av avsenders underliggende holdning eller følelse, og at de aktivt benytter seg av denne emoji-funksjonen for å kommunisere tydeligere med samtalepartnerne sine.

Også flere av svarene i de åpne spørsmålene underbygger dette funnet om emojiens rolle i formidlingen av høyere ordens eksplikatur, og en av respondentene formulerer seg på denne måten: "*Vilder⁸ (sic) sier jo liksom mer enn tusen ord så da forstår mottakeren i større grad hva jeg egentlig mener når jeg sender meldingen*". Ut fra denne ytringen kan det tyde på at respondenten opplever at hans/hennes egentlige mening med den sendte meldingen mer effektivt kommuniseres gjennom disse små "bildene", og at de dermed bidrar til at mottakeren lettere kan forstå det intenderte budskap på riktig måte. I delkapittel 5.2.1.2, hvor jeg i analysedelen min utleder mulige eksplikaturer av ytringen "LOL" med eller uten den påfølgende latteremojien, blir det tydelig at emojiene her bidrar med å vise mottakeren hvilken holdning avsenderen har, og at emojiene på denne måten er med på å tydeliggjøre hvordan den tekstlige ytringen skal tolkes. I dette tilfellet ville muligheten for at teksten var ment ironisk være mye høyere om avsenderen kun hadde sendt teksten "LOL" uten å også legge ved en emoji som faktisk ler. Selv om emojiene her bare signaliserer den holdningen som strengt tatt allerede er kodet i ordet "LOL", har den likevel en viktig funksjon i og med at den avkrefter en svært relevant tolkningsmulighet knyttet til avsenders mulige ironiske holdning. Slik bidrar dette enkle holdningssignalet til positive kognitive effekter, som forenkler prosesseringen av den helhetlige ytringen og leder mottakeren i retning av den optimalt relevante tolkningen. Emojiene blir i dette tilfellet et godt eksempel på hvordan emojiene kan fungere som høyere ordens eksplikaturer.

I eksempelet med den leende emojiene som bekrefter holdningen som ligger bak ytringen "LOL" spiller emojiene på lag med den allerede kodede teksten, men det finnes også tilfeller hvor teksten og emojiene hver for seg formidler to ulike budskap, som sammen resulterer i et nytt budskap. Et eksempel på dette er Skjerm bilde 9, hvor en av medlemmene i en

⁸ Ut fra konteksten er det naturlig å anta at respondenten kan ha ment å skrive "Bilder".

gruppechat tilbyr seg å ta på seg alle arbeidsvaktene gjennom en hel helg, i de andres sted (se Skjerm bilde 9, delkapittel 5.2.2.2). Ved at en smilende, og samtidig gråtende emoji blir lagt til teksten i ytringen, gir avsender i dette eksempelet mottakerne av meldingen en viktig nøkkel for å bedre kunne forstå avsenders underliggende følelser og holdninger. Om man ser ytringen sammen med den *lidende* emoji kan man utlede mulige høyere ordens eksplikaturer som "Avsender (X) prøver å holde humøret oppe mens X melder seg frivillig til å ta alle arbeidsvaktene gjennom helgen". I dette eksempelet spiller altså både tekst og emoji på lag for å kommunisere et mer nyansert budskap enn det noen av modalitetene i dette tilfellet gjorde på egen hånd. Ut ifra en relevanteoretisk tilnærming kan man si at emoji bidrar til flere mulige høyere ordens eksplikaturer. Det at emoji åpner muligheten for flere høyere ordens eksplikaturer, kan på sett og vis gjøre det vanskeligere for mottaker å skulle avgjøre hvilken av eksplikaturene som er mest riktig, og dermed tilføre økte prosesseringskostnader. Samtidig vil emoji gjøre det vesentlig lettere for mottakeren å få en mer korrekt forståelse av hvilken holdning og følelse som egentlig ligger skjult bak ordene i meldingen, og all den tid det koster avsender mye å tilby seg å ta alle vaktene, vil disse mulige høyere ordens eksplikaturene medføre en større belønning for mottaker ved at h*n oppnår flere positive kognitive effekter, som igjen kan føre til en enda mer relevant tolkning av budskapet. Dette eksempelet gjør det således svært tydelig hvordan emoji kan spille en rolle som høyere ordens eksplikaturer, og hvordan de med sin tilstedeværelse kan tydeliggjøre hvilke holdninger avsenderen har til det kodede budskapet sitt. En av respondentene oppsummerte tankene sine på følgende treffende måte: "*holdninger tanker og følelser kommer bedre fram ved hjelp av emoji*". Budskapet i påstanden har i mange tilfeller vist seg å stemme i analysen av emojiens funksjoner i dette datamaterialet, hvor følelser som ikke kom like tydelig frem eller som ikke kom frem i det hele tatt i teksten, blir tydeligere kommunisert gjennom emoji.

6.3.1 Kroppsspråk og høyere ordens eksplikatur

I Mikkelsen (2021) ble de mest hyppige selvrapporterte grunnene til å bruke emoji samlet i kategorien "ekspressivitet", som blir forklart som det å "uttrykke følelser, kroppsspråk og stemning" (Mikkelsen, 2021, s. 30). Dette med emojiens evne til å uttrykke det holdnings- og følelsesformidlende kroppsspråket som går tapt i digital kommunikasjon, er også et viktig poeng jeg ønsker å trekke frem. Falkum og Kjøl (2014) viser til relevanteoretisk tankegang når de holder frem påstanden om at normalsituasjonen innen språklig kommunikasjon er underspesifisering (s. 180). Det at man ikke setter ord på absolutt alt når man kommuniserer språklig, medfører at språkbrukere må ta i bruk mer enn bare de grunnleggende avkodingsevnene sine når de skal forstå hva et språklig uttrykk kommuniserer. En av respondentene i spørreundersøkelsen min formulerte utfordringen på følgende måte: "*Det er mange signaler vi sender når vi snakker som intonasjon, kroppsspråk, osv. Dette gjør det lettere å tolke stemningen eller hva vi føler. Over mekling⁹ (sic) får vi ikke de ekstra inntrykkene og det kan lett oppstå misforståelser*". Dette sitatet poengterer med dette en av de store utfordringene med digital, skriftlig kommunikasjon, nemlig mangelen på de ekstra inntrykkene som kan bli til hjelp i tolkningsprosessen. Wilson (2012) poengterer i sin artikkel at paralingvistisk informasjon som kroppsspråk, ansiktuttrykk og intonasjon kan gi lytteren informasjon om talerens humør og den intenderte meningen i det som sies (s. 149, 157). Også Falkum og Kjøl (2014) holder frem

⁹ Ut fra konteksten er det naturlig å anta at respondenten muligens har ment å skrive "melding".

kroppsspråkets relevans for å kunne komme frem til talerens holdning (s. 188). Når alle disse signalene som ansiktsuttrykk, toneleie og kroppslige bevegelser, som kan gjøre det lettere å tolke stemningen eller avsenders følelser, i utgangspunktet er utilgjengelige i en chatte-kontekst, kan veien til misforståelser og forvirring i slike digitale kommunikasjonskontekster som Messenger bli kortere.

Samtidig er det ifølge Derks et al. (2008) ingen selvfølge at den digitale og datamedierte kommunikasjonen mellom elektroniske enheter vil være mindre rik på følelser eller mindre personlig involverende enn klassisk ansikt-til-ansikt-kommunikasjon, og i enkelte tilfeller kan det ifølge dem til og med se ut til at følelser kommuniseres oftere og mer eksplisitt online enn offline (Derks et al, 2008, s. 779ff.). Dette tanken styrkes av Fischer og Herberts (2021) funn om at enkelte følelser endatil blir tydeligere formidlet gjennom bruk av emoji'er enn gjennom tilsvarende ansiktsuttrykk (Fischer & Herbert, 2021, s. 13). I det åpne spørsmålet om hvilke funksjoner respondentene så i sin egen emoji-bruk, forklarte en respondent at *"Ofte kan tekst misforstås fordi man ikke hører måten det sies på, og da hjelper emoji's med å kommunisere hva jeg mener"*. Dette er også et poeng som tydeliggjøres i en rekke av tilfellene hvor emoji'ene brukes som holdnings- eller følelsesmarkører i datamaterialet mitt: i Skjerm bilde 5 hvor avsenderen av meldingen informerte mottakeren om at *"Vi er i hallen nå og har satt opp en bane"*, kan en emoji med et stort, glisende smil formidle avsenderens glede og entusiasme i formidlingen av dette budskapet. På samme måte som et entusiastisk smil og en positiv setningsintonasjon ville formidlet dette i en ansikt-til-ansikt-situasjon, kan emoji'er i tilfeller som dette komme inn og gi et inntrykk av kroppsspråket til avsenderen i den digitale kommunikasjonen.

På tross av den påviste evnen emoji'en ifølge Fischer og Herbert (2021) og Derks et al. (2008) har til å kommunisere følelser relativt tydelig, er det likevel vesentlige forskjeller mellom den kroppsspråkskommunikasjonen som skjer ansikt til ansikt, og den som skjer digitalt ved hjelp av emoji'er. En av disse forskjellene er avsenders makt til å selv bestemme hva h*n ønsker å kommunisere gjennom "kroppsspråket". Der man digitalt står helt fritt til å velge hvilket kroppsspråk man ønsker å kommunisere, gjennom et fritt valg av emoji'er, vil kroppsspråket i ansikt-til-ansikt-kommunikasjon ofte i mye større grad være noe som kommer av seg selv, og som ikke alltid er like lett å styre bevisst. Om man er en god skuespiller kan man kanskje klare å undertrykke sine egentlige reaksjoner og følelser til fordel for en passende reaksjon i en samtalesituasjon, men om en ytring kommer som en stor overraskelse, kan ofte kroppsspråket vårt kommunisere at vi blir overrasket før vi i det hele tatt får tenkt oss om. På den måten kan kroppsspråk ofte avsløre og kommunisere mer enn det man selv ønsker å kommunisere. I den digitale, skriftlige kommunikasjonen i Messenger får man imidlertid tid til å lese en melding, reagere på den på egen hånd, og deretter ta et bevisst valg på hvordan man ønsker å kommunisere at man reagerer på meldingen, helt uten av motparten har kjennskap til eller innsikt i hvordan denne prosessen har foregått i virkeligheten. Mottakeren av en melding har dermed ingen garanti for at den holdningen eller følelsen avsender kommuniserer egentlig er representativ for holdningene og følelsene avsender faktisk har. I eksempelet fra Skjerm bilde 5 viser avsender som nevnt sin positivitet og glede gjennom bruken av en glisende emoji i meldingen sin, og dette blir mottakerens utgangspunkt for å kunne forstå avsenderens følelse. Om avsender derimot i virkeligheten kjente på stor irritasjon og misnøye når han skrev meldingen, er dette informasjon som over nett kan skjules bak en

smilende emoji. Avsender har dermed makt til enten å la emojiene være nært autentiske representasjoner av sitt eget kroppsspråk, som hjelp til mottakeren for å forstå hva han eller hun som avsender faktisk tenker og føler, eller til å bruke emojiene til å kommunisere hvordan han eller hun *ønsker* at mottaker skal tro at h*n tenker og føler, uavhengig av om det stemmer med virkeligheten eller ikke. Selv om emojiene på mange måter ser ut til å kunne fylle funksjonen med å kommunisere avsenders holdninger og følelser på en lignende måte som kroppsspråk, må man derfor også være klar over at det trolig er avsenders selvvalgte, ønskede og bevisst kommuniserte kroppsspråk som formidles gjennom emojibruken, og at dette kan ha konsekvenser for troverdigheten disse representasjonene har.

6.3.2 Kontekstuelle hint

Borthen et al. (2012, s. 10) beskriver kontekst innenfor relevansteorien som en psykologisk størrelse, bestående av "den mengden med antagelser som må til for å fortolke en ytring i samsvar med den talendes intensjon", og Falkum og Kjøl (2014) presiserer at all type informasjon og inntutter som er tilgjengelig for tilhøreren på et gitt tidspunkt, dermed er del av denne konteksten (s. 182). På denne måten er også emojiene med å forme konteksten i den digitale kommunikasjonen, og ettersom kroppsspråk eller andre kilder til informasjon om talers holdning ikke er tilgjengelig, må mottakeren av en melding i enda større grad vektlegge de hintene som er tilgjengelige, som emojiene, for å best mulig forstå den fortløpende konstruerte konteksten for det budskapet som kommuniseres. På samme måte som at et lite blunk eller en liten latter fra den man snakker med i en ansikt-til-ansikt-samtale kan fungere som kontekstuelle hint som forteller oss at det han akkurat sa var ironisk eller humoristisk ment, viser mitt datamateriale at respondentene i en rekke tilfeller bruker en leende emoji for å indikere at budskapet i meldingen deres er humoristisk ment (se eksempelvis Skjerm bilde 15Skjerm bilde 17). En av respondentene trekker frem som en mulig funksjon at emojiene kan "*Vise de du chatter med hvilket humør du er i når du skriver en melding*", noe som også er en god beskrivelse av en av nyansene i de mange funksjonene disse emojiene kan ha. Borthen et al. (2012) fant også i sitt autentiske datamateriale at enkelte samtalerelaterte trekk som blant annet miniresponser og latter kan ende opp med å bli en sentral del av konteksten som må til for å forstå det som blir implisitt kommunisert (s. 42). I mitt autentiske datamateriale er det tydelig at emojiene i mange tilfeller fyller litt av den samme rollen som slike miniresponser eller latter gjør i muntlig samtaler, og at de på denne måten er med på å berike den digitale konteksten på en slik måte at mottaker lettere kan forstå avsenders egentlige mening. I enkelte tilfeller kan man også gå så langt som å påstå at mottaker kunne stått i fare for å lande på en helt feil konklusjon om avsenders budskap om ikke emojiene hadde vært til stede og gitt noen tydelig hint om hvordan budskapet skulle tolkes, som for eksempel i tilfellet hvor avsenders eneste tekstrespons var "LOL", i tillegg til en latteremoji (se Skjerm bilde 1). Dette funnet eksemplifiserer også, i den grad man anerkjenner at emojiene også kan bidra til tolkningskontekst, Wilson og Sperbers (2006) poeng om at eksplisitt innhold ofte må berikes kontekstuell for at mottaker skal kunne utlede den forventede konklusjonen (s. 617).

Arbeidet med datamaterialet i denne studien har altså vist at emojiene gjennom sitt nærvær i digitale, skriftlige chatter kan bidra til å føre tilbake deler av det kroppsspråket, og dermed også deler av den relevante tolkningskonteksten, som til en viss grad har gått tapt i

overgangen til de digitale plattformene. Gjennom disse små symbolene kan ansiktsuttrykk, holdninger og følelser illustreres og kommuniseres på en effektiv måte, og gjennom en rikere kontekst kan den intenderte meningen potensielt gjøres mer tilgjengelig for mottakeren.

6.3.3 Kortere vei til optimal relevans

I en chatsituasjon mellom to personer hvor avsenderen av en melding gjennom å sende meldingen tydelig viser at han ønsker å kommunisere noe til mottakeren, kan mottakeren med utgangspunkt i Wilson og Sperbers (2006) relevansprinsipp forvente at ytringen er optimalt relevant for ham eller henne og tolke på dette premisset (s. 612). Dette prinsippet begrenser seg heller ikke bare til de skrevne ordene i meldingen, men er gjeldende for den kommuniserte ytringen i sin helhet, hvilket betyr at mottakeren av en melding med emoji er i seg også kan tolke disse emojiene som del av ytringen med en forventning om at de vil være optimalt relevante for ham som mottaker. I skjerm bilde 8 skriver avsender et budskap om at h*n skal "prøve å ta vaksina i dag", etterfulgt av en smilende emoji med svettedråpe (se Skjerm bilde 8). Hvis avsender hadde plassert en helt vanlig smilende emoji etter teksten i meldingen, kunne mottaker trolig tolket det underforståtte budskapet dit hen at avsender skulle prøve å ta vaksinen, og at h*n var fornøyd med det. Denne tolkningen ville også vært i tråd med den relevanssteoretiske fortolkningsprosedyren som innebærer at man følger minste motstands vei, og stopper når forventningene til relevans er tilfredsstillt (Wilson & Sperber, 2006, s. 613). Men ettersom man som mottaker kan forvente at ytringen og dermed også emoji valget i ytringen er optimalt relevant, kan man også forvente at valget om å legge inn nettopp en glisende emoji med svetteperle, som ofte brukes for å uttrykke nervøsitet, har betydning for avsenders intenderte budskap. I det nevnte eksempelet viser også senere meldinger at avsender faktisk gruet seg til vaksineringsen, og dette var også noe mottaker ser ut til å ha fanget opp, med tanke på hvor støttende og oppmuntrende svarmeldingen ble formulert (se Skjerm bilde 8). På samme måte som at tilhøreren i en muntlig samtale kan ha en høy forventning til at det samtalepartnern ser har relevans, kan altså mottakere av Messenger meldinger også ha en forventning til at både teksten og de eventuelle emojiene vil være av relevans for å komme frem til den optimalt relevante tolkningen.

Hva som tilfører og hva som frarøver disse digitale og skriftlige ytringene relevans er for øvrig et interessant spørsmål å stille seg. Relevansen vurderes som nevnt ut fra innsatsen som kreves for å prosessere en ytring, sett opp mot de positive kognitive effektene prosesseringen kan føre til, og ifølge Wilson og Sperber (2006) kan inntutter bli relevante når de sammen med annen bakgrunnsinformasjon kan besvare et spørsmål individet har, eller føre til en ny konklusjon for individet (s. 608f.). I mitt datamateriale ble det i mange skjerm bilder tydelig at emoji kunne være med å lede til slike nye konklusjoner, og i Skjerm bilde 4 kan dette eksemplifiseres gjennom at avsender har plassert et smilende ansikt med hjerter etter den i utgangspunktet potensielt skarpe og korte beskjedene "Bare glem det". Uten emoji kunne en slik beskjed, og kanskje spesielt avsenders underliggende holdning, vært vanskelig for mottakeren å plukke opp. I et slikt tilfelle kunne mottaker muligens ha sittet igjen med spørsmålet om hva som egentlig var avsenders underliggende holdning når denne meldingen ble sendt: er avsender skuffet, såret eller sint ettersom vedkommende formulerer seg så kortfattet? I denne situasjonen kan en slik kjærlighetsformidlende emoji kommunisere at avsender slett ikke mener noe ondt med

den kort formulerte meldingen, men at avsender til og med ønsker å uttrykke en form for kjærlighet i meldingen sin. På denne måten kan emojiene trolig skape en positiv kognitiv effekt hos mottaker, ettersom den jo nettopp kan være med på å besvare spørsmål, usikkerheter eller mistanker hos mottakeren (Wilson & Sperber, 2006, s. 608).

Wilson og Sperber (2006) presiserer at flere positive effekter ofte kan bety mer relevans, og at mer krevende prosessering ofte betyr mindre relevans (s. 609). På bakgrunn av denne forståelsen vil det være naturlig å trekke den slutningen at emojiene, i de tilfellene de kan føre til flere positive effekter i en melding, kan være med på å styrke meldingens relevans for mottaker. Ettersom svært mange av emojiene som har blitt kartlagt i datamaterialet mitt på ett eller annet vis er med på å signalisere avsenders holdning eller følelse, vil de dermed også i mange tilfeller være med på å styrke og svekke mistanker mottakeren kan ha hatt om avsenders underliggende holdning eller følelse, og på denne måten bidra til flere positive effekter hos mottaker.

Samtidig finnes det også enkelte eksempler i dette datamaterialet hvor bruken av emojiene derimot kan tenkes å ha en negativ påvirkning på ytringens relevans. Enn så lenge relevans vurderes ut fra innsatsen ved prosesseringen sett opp mot kognitive effekter den resulterer i, vil alt som er med på å komplisere fortolkningen av en ytring også kunne true ytringens relevans (Wilson & Sperber, 2006, s. 609). I Skjerm bilde 3 brukes en emosjonell emoji med bedende øyne etter spørsmålet "Hva skal dere spise til middag?", uten at det for meg som forsker blir tydelig hvorfor avsenderen plasserte akkurat denne emojiene der. Om emojiene er ment å ha en tiggende funksjon, illustrere avsenders triste følelser i øyeblikket, eller om den for eksempel uttrykker bekymring, er vanskelig for meg som utenforstående forsker å avgjøre. Som forsker har jeg heller ikke innsikt i den felles og utenomtekstlige konteksten som avsender og mottaker deler seg imellom i det virkelige liv, som muligens kunne ha kastet mer lys over rollen til den bedende emojiene. I autentisk kommunikasjon som dette kan det være relevant å se på mottakers respons for å bedre forstå emojiens rolle. Chatutdraget viser imidlertid at heller ikke mottakeren av denne meldingen tar videre hensyn til mulige underforståtte budskap som emojiene potensielt kan være ment å formidle, ettersom svaret på spørsmålet rett og slett bare er "Pasta carbonara", som jo besvarer spørsmålet uten å kommentere eller respondere på den mulig bedende emojiene. I dette eksempelet står emojiene da i fare for å forvanske prosesseringen av ytringen heller enn å tilføre tilsvarende mange positive kognitive effekter, og til mer uklar avsenders intenderte mening blir, til mer krevende blir tolkningsprosessen.

Ifølge Veytia-Bucheli et al. (2020) er det også generelt sett en reell fare for at avsender og mottaker ikke tolker emojiene på samme måte, og at emojiene på denne måten kan føre til misforståelser (s. 13). Enkelte av respondentene som deltok i undersøkelsen skilte seg også ut fra resten av gruppen ved at de beskrev sin egne emojibruk som ironisk, eller som en av dem skrev: "*Jeg bruker emojiene, strengt tatt kun ironisk*". Om denne ironiske bruken ikke kommuniseres tydelig til mottakeren av meldingen, kan denne respondenten trolig havne i situasjoner hvor mottakeren forstår emojiene og dermed trolig også budskapet i meldingene hans på en annen måte enn han selv intenderte. Ottosen (2018) påpeker også hvordan både sosiale og kulturelle erfaringer virker inn på hvordan mennesker forstår og bruker emojiene, og når man i tillegg har designforskjeller i emojienes

utseende på tvers av operativsystemer, vil det ifølge henne være en fare for at misforståelser oppstår (s. 90, 91). Dette er også en av de potensielle ulempene ved emojibruken som trekkes frem av flere respondenter i spørsmålet om emojienes påvirkning av skriftspråkskvaliteten: "*Mange mld kan bli forstått (sic) feil*".¹⁰ Ettersom disse emojiene er en del av det Wilson og Sperber (2006, s. 612) omtaler som tydelig ville kommunikasjon, hvor taler eller avsender har et genuint ønske om å gjøre seg forstått, kan mottakeren av en melding med emojier likevel forvente at avsenderen skal bruke emojiene på en måte som er optimalt relevant ut fra preferansene og ferdighetene til avsenderen.

Den endelige oppsummeringen av de sentrale funnene i dette drøftingskapittelet vil presenteres i den avsluttende konklusjonsdelen. I avrundingen av kapittelet har jeg imidlertid valgt å inkludere noen didaktiske refleksjoner, hvor jeg drøfter noen av denne undersøkelsens funn opp mot ungdoms emojibruk og emojienes relevans i norskfaget.

6.4 Didaktiske refleksjoner

I arbeidet med denne studien har jeg fått et unikt innblikk i hvordan et utvalg videregående elever bruker emojier. Gjennom en spørreundersøkelse om elevenes egen bruk har det blitt klart at de aller fleste elevene i utvalget bruker emojier i sin digitale kommunikasjon og mange av dem bruker de også ofte. Analysen av den autentiske bruken viser også at emojiene spiller en stor språklig rolle i formidlingen av informasjon om avsenders holdning og følelser i kommunikasjonen, og at avsenders holdning, eller høyere ordens eksplikatur, gjennomsyrrer en god del av bruken til disse ungdommene.

Ved hjelp av spørsmålet om hvilke funksjoner elevene selv mente seg å bruke ofte, viste elevene at de var relativt bevisste på funksjonen emojiene hadde med å formidle avsenders holdning til mottakeren. Hele 48% av respondentene rapporterte at de ofte brukte denne funksjonen. Dette kan tyde på at mange av elevene i utvalget er klar over emojiens makt til å formidle avsenders holdning, og at denne funksjonen dermed også brukes bevisst. Videre avdekket analysen av brukstilfellene i datamaterialet at emojiene svært sjeldent bidro til å komplisere budskapet i en melding, og at de i mange av tilfellene heller bidro til en tydeliggjøring av avsenders intenderte budskap. Denne observasjonen underbygger også inntrykket av at elevene mestrer bruken av emojier, at de er språkbevisste, og at de sitter på mye taus kunnskap om hvordan disse bildeordene kan brukes parallelt med tekst for å formidle ønsket budskap på en effektiv måte.

I forhold til viktigheten og relevansen disse emojiene ser ut til å ha i elevenes daglige kommunikasjon seg imellom, og konsekvensene feilaktig bruk kan medføre med tanke på elevenes evne til å gjøre seg forstått, er det på sett og vis overraskende at emojier og hvordan de skal brukes i så liten grad har vært et tema i skolen. Selv om emojiene nok aldri blir helt selvstendige som språk (Danesi, 2017), er det helt tydelig at emojiene spiller en sentral og viktig rolle i disse ungdommenes digitale kommunikasjon på Messenger, og måten disse emojiene brukes på vitner om generell språkbevissthet rundt hvordan

¹⁰ Ut fra konteksten sitatet stod i kan det se ut til at avsender på tross av forkortelsen og skrivefeilen mener å kommunisere "Mange meldinger kan bli forstått feil".

emojiene kan og bør brukes ungdommene imellom. Burde en så viktig del av elevenes evne til å gjøre seg forstått i digital kommunikasjon overlates til tilfeldighetene, ved at man "plukker opp" normal bruk innad i vennegjengen? Ut fra emojienes sentrale språklige rolle og funksjon i de unges kommunikasjon, samt hyppigheten i bruken, kan man argumentere for at emoji'er og forståelsen av disse er et tema som i større grad burde tas opp i klasserommet. I de nye læreplanene for norskfaget på ungdomstrinnet finnes en rekke mål som å "utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon", "lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer" og "utforske språklig variasjon og mangfold i Norge" (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 9). I Kjerneelementene skildres mål som å kunne "leke, utforske og eksperimentere med språket på kreative måter" (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 3). I målene for norskfaget i første videregående finnes mål som å "kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping" (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 12), og i målene for 3. videregående finner man mål om å kunne "analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspeillet mellom dem" (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 14). Det å utforske og jobbe med emoji'er som en del av kreativ og utfoldende språkbruk, hvor elevene blir mer bevisste den tause kunnskapen de innehar når de tar i bruk emoji'er for å kommunisere implisitte holdninger og budskap, ville være lærerikt og givende for elever i ulike aldersgrupper som allerede bruker emoji'er som en naturlig del av sin hverdagskommunikasjon. Det å la elevene selv vurdere konkrete brukssituasjoner og sette ord på ulike tolkninger fra ulike emoji-scenarier ville trolig også kunne ha en positiv effekt på ungdommens forståelse av og bevissthet rundt egen bruk.

Samtidig kan det tenkes at noe av det som gjør emojiene så relevante i de unges kommunikasjon, er nettopp det at dette ikke er noe man lærer på skolen. Ved å lære seg bruken gjennom egne erfaringer innad i vennegjenger kan det tenkes at elevene får større eierskap til emojiene. I en nyhetsartikkel på NRK hvor unge mennesker intervjues rundt deres emoji-bruk kommer det frem at flere unge nå roer ned emoji-bruken sin (Vestly, 2021). En av grunnene de intervjuede ungdommene trekker frem som forklaring på nedgangen i bruk er at det å bruke emoji'er fremstår mer *cringe* eller *kleint* nå enn før, og en av respondentene innrømte også at det strengt tatt bare var besteforeldrene og andre gamle folk hun pleide å sende emoji'er til (Vestly, 2021). Dette intervjuet kan tyde på at disse ungdommene opplever at emoji'er er noe som etter hvert hører mer til den "eldre garde". Det å skulle gjøre den kreative og dynamiske emoji-kommunikasjonen til lærebokpensum kan dermed muligens ha en tilsvarende effekt, ved at det som før var et språklig og kreativt fristed ungdommen etter hvert ikke er så fritt og preget av ungdommer lengre. Å skulle klassifisere og forenkle noe så komplisert, sammensatt og variert som emoji-bruk er uansett en krevende oppgave å skulle ta fatt på, og kanskje ligger noe av emojiens skjønnhet nettopp i det at betydningen og bruken og de underforståtte betydningsnyansene formes og skapes gjennom aktiv bruk på arenaer hvor ungdommene kjenner seg hjemme.

7 Konklusjon

I denne studien har jeg sett nærmere på hvilke pragmatiske funksjoner som er mest fremtredende i emojibruken til et utvalg norske ungdommer på videregående. For å finne svar på dette har jeg samlet inn skjermbilder av autentiske brukssituasjoner hvor ungdommene i utvalget har brukt emojis i sin kommunikasjon med venner fra klassen. Jeg har også kartlagt elevenes egne holdninger og tanker om egen emojibruk gjennom et spørreskjema. Innenfor et relevansteorisk rammeverk har jeg fulgt i fotsporene til Yus (2014) og Li og Yang (2018) og kategorisert hvert av emojiutførelsene i skjermbildematerialet mitt inn i kategorier etter hvilken språklig funksjon de har hatt i chatten. På denne måten har jeg fått kartlagt hvilke funksjoner som er mest fremtredende og sentrale i dette utvalgets emojibruk, og hvilke ulike funksjoner emojiene så ut til å kunne ha. Den valgte fremgangsmåten med de ulike undersøkelsene mine har gjennom måten de besvarer oppgavens problemstilling vist seg relevante for dette prosjektet, og under følger noen av studiens hovedfunn.

Emojiutførelstilkjønnene som har blitt analysert i arbeidet med denne studien, viser at emojiene har ulike funksjoner, og at disse funksjonene også i noen tilfeller overlapper hverandre. Det var likevel én funksjon som viste seg klart mest fremtredende i datamaterialet mitt, og det var funksjonen "å signalisere avsenders holdning eller følelser", som alene stod for 45% av de avdekkede funksjonstilkjønnene (se Figur 9). Her formidler og signaliserer emojiene hva avsender føler eller holdningen som ligger under. I mange av disse tilfellene ser emojiene ut til å fungere som en substitutt for det uteblivende kroppsspråket som vanligvis er tilgjengelig i kommunikasjon som skjer ansikt til ansikt. Dette inntrykket ble også forsterket av sitater fra respondenter som skrev at emojiene kan "Vise de du chatter med hvilket humør du er i når du skriver en melding", eller "(...) kommunisere hva jeg føler". På andreplass fulgte funksjonen å forsterke avsenders holdning eller følelse, som også peker i retning av emojienes relevans som formidlere av hva avsender tenker og føler. Her forsterker emojiene intensiteten i noe som allerede har blitt skrevet med tekst. Til sammen utgjorde disse to mest brukte funksjonene hele 66% av alle tilfellene i datamaterialet. Denne hovedtrenden til at emojiene først og fremst kommuniserer eller forsterker kommunikasjonen av avsenders holdninger og følelser, ble også ytterligere understreket ved at flere av de andre funksjonene, som for eksempel når emojiene fungerte som resonansmarkør eller signaliserte humor, viste seg å samtidig signalisere avsenders holdning. Ut fra denne observasjonen kan det sies at flere av de ulike funksjonene også fungerer som realiseringer av den mer overordnede funksjonen "å signalisere avsenders holdning eller følelser". Denne hovedtrenden fra min egen studie har også vist seg å ha mye til felles med funn som har blitt gjort i lignende studier både her til lands og andre steder i verden. Funnene knyttet til emojienes sentrale funksjon i formidlingen av avsenders holdninger og følelser er nemlig eksempel på funn som korresponderer med funn fra en rekke andre studier (Ge-Stadnyk, 2021; Mikkelsen, 2021; Morland, 2020; Roele et al., 2020; Smalås, 2021), og dette er med på å underbygge funnets troverdighet og reliabilitet.

Den kategorien som i størst grad skilte seg fra denne hovedtendensen, var emojiernes visualiseringsfunksjon. I en rekke av disse tilfellene var emojiens rolle først og fremst å visualisere noe som allerede hadde blitt kodet, som et objekt eller et fenomen, uten at dette nødvendigvis formidlet noe om avsenders følelser. Denne kategorien utgjorde omtrent 10% av funksjonstilfellene som har blitt funnet. Et annet sentralt funn er at emojiene jevnt over spiller på lag med og utdyper den allerede kodede teksten, og at de på denne måten bidrar til å skape en rikere kontekst som teksten kan tolkes i lys av. Slik kan emojiene i mange tilfeller forenkle prosesseringen, og gjøre veien til den optimalt relevante tolkningen av ytringen kortere for mottakeren av meldingen, og på denne måten spiller de en viktig rolle i kommunikasjonen til ungdommene. Under kartleggingen av respondentenes emojibruk kom det frem at flertallet av respondentene bruker emoji i mange eller noen av Messengermeldingene sine, og 65% av respondentene tror også at emojibruken i denne aldersgruppen vil forbli omtrent som den er i årene som kommer (se Figur 3 og Figur 4 i kapittel 5). At emojiene som fenomen er på vei ut, slik man kan få inntrykk av i artikkelen til NRK (Vestly, 2021), er dermed noe flertallet av respondentene i denne undersøkelsen mest sannsynlig ikke ville sagt seg enig i, basert på svarene de har avgitt i spørreundersøkelsen.

Noe av det som gjør at denne studien skiller seg ut fra lignende studier her til lands, er innhenting og analysen av autentiske bruksdata, samt det tydelige fokuset på emojiers pragmatiske funksjoner. Selv om også Morland (2020) bruker autentiske data, er det kun 21 respondenter som har deltatt i studien, og hovedfokuset i oppgaven er i utgangspunktet rettet mot bruken av engelsk i Messengersamtaler (s. 12, 44). I sin oppgave har han også latt Li og Yang (2018) sine kategorier bli styrende for analysen av emoji-funksjoner, og dette kan potensielt ha gitt lite rom til å avdekke funksjoner ut over disse. Smalås (2021) har på sin side et svært tydelig fokus på emojiers pragmatiske funksjoner og deres rolle som bidragsyttere til høyere ordens eksplikaturer, men denne studien er bygget rundt et konstruert datamateriale som dermed i mindre grad kan si noe om faktisk bruk. Min fremgangsmåte og studie blir derfor som en fusjon mellom studiene til Morland (2020) og Smalås (2021), og det at grunnlaget for undersøkelsen min også er autentiske bruksdata medfører at denne undersøkelsen trolig kan bidra med noe mer enn det de andre analysene kan gjøre hver for seg. Studien har visse begrensninger i forhold til for eksempel størrelsen på utvalget og de avgrensede mulighetene for generalisering, men kan trolig likevel bli et viktig bidrag innen den norske forskningen på emoji og deres funksjoner, og være med på å legge grunnlaget for den forskningen som burde gjøres på dette feltet i årene som kommer.

I og med at dette med emoji og digital kommunikasjon som nevnt er et relativt lite utforsket tema her til lands, er det mye som kunne vært relevant å dykke dypere ned i og forsket mer på, og jeg vil her nevne noen eksempler. Etter å ha kartlagt og analysert funksjonstrekkene og brukstendensene i skjermbildene fra respondentenes kommunikasjon sitter jeg nemlig igjen med en rekke nye innsikter som det kunne vært interessant å forstå bedre i lys av respondentenes egen tanker. Om man i en tilsvarende studie hadde supplert skjermbildeinnsamlingen med dybdeintervjuer av utvalgte respondenter, kunne man trolig fått kartlagt flere av informantenes personlige tanker og meninger, og på den måten fått en større innsikt i og forståelse av dette fenomenet. Ettersom mange av de kategoriene jeg har sortert emojiernes funksjoner inn i i etterkant

også har vist seg å på ulike måter føye seg inn under den mer overordnede funksjonen å signalisere avsenders holdning og følelser, kunne det vært relevant å i større grad analysere funksjonene ut fra premisset om denne overordnede funksjonen. Smalås (2021, s. 9) har i sin studie funnet at emojiene har en viktig rolle som bidragsytere til høyere ordens eksplikaturer, og dette er en rolle som også bekreftes og påvises ytterligere i min studie. Å undersøke hvordan emojiene bidrar til høyere ordens eksplikaturer i et mer representativt utvalg, hvor funnene i større grad ville kunne generaliseres, kunne trolig vært en relevant fortsettelse på min forskning.

De overordnede funnene i denne studien viser at emojiene *har* en stor evne til å formidle avsenders holdning, følelser og kroppsspråk på en relevant og effektiv måte. Med bakgrunn i disse funnene jeg har gjort knyttet til emojienes evne til å formidle avsenders kroppsspråk, kunne det også vært interessant å forske mer på graden sammenheng mellom de reaksjonene og kroppsspråket respondentene egentlig har i møte med et gitt budskap, og de reaksjonene de gir uttrykk for gjennom emoji-valget sitt. Er kroppsspråket som kommuniseres gjennom emoji-valget sammenlignbart med hva avsenderen egentlig føler, eller blir emoji-bruken i Messenger mer som et teater hvor man selv er regissøren? Og, hvilken innvirkning har alder og kjønn på denne bruken? I tillegg til de empiriske tilnærmingene til emoji-tematikken som både denne og andre studier har bydd på, kunne det å utføre en mer teoretisk rettet analyse av emojiene innenfor et relevant teoretisk rammeverk trolig vært et viktig bidrag til en bedre forståelse av fenomenet emojiene, og en slik studie ville også kunne bidra til å utvikle det teoretiske rammeverket ytterligere.

Referanseliste

- Al Rashdi, F. (2018). Functions of emojis in WhatsApp interaction among Omanis. *Discourse, Context & Media*, 26, 117–126. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2018.07.001>
- Borthen, K., Berthelin, S. R., & Thomassen, G. (2012). Om det uuttalte—Det relevansteteoriske implikaturbegrepet i møte med autentiske data. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 30(1), 3–49. <http://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/189>
- Burge, J. (2017, juli 17). 5 Billion Emojis Sent Daily on Messenger. *Emojipedia*. <https://blog.emojipedia.org/5-billion-emojis-sent-daily-on-messenger/>
- Cramer, H., de Juan, P., & Tetreault, J. (2016). *Sender-intended functions of emojis in US messaging*. [Paperpresentasjon] International Conference on Human-Computer Interaction with Mobile Devices and Services, New York. 504–509. <https://doi.org/10.1145/2935334.2935370>
- Dainas, A., & Herring, S. (2021). Chapter 4. Interpreting emoji pragmatics. I C. Xie, F. Yus, & H. Haberland (Red.), *Approaches to Internet Pragmatics: Theory and practice* (s. 107–144). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/pbns.318.04dai>
- Danesi, M. (2017). *The semiotics of Emoji: The rise of visual language in the age of the Internet*. Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury Publishing Plc.
- Davis, W. (2019). *Implicature*. Stanford Encyclopedia of Philosophy Archive. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/implicature/>
- Derks, D., Fischer, A. H., & Bos, A. E. R. (2008). The role of emotion in computer-mediated communication: A review. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 766–785. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2007.04.004>
- Dresner, E., & Herring, S. C. (2010). Functions of the Nonverbal in CMC: Emoticons and Illocutionary Force. *Communication Theory*, 20(3), 249–268. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01362.x>
- Emojitracker: realtime emoji use on twitter. (u.å.). *Emojitracker: Realtime emoji use on twitter*. Emojitracker.com. Hentet 30. april 2022, fra <https://emojitracker.com/>
- Falkum, I. L., & Kjøll, G. (2014). Kognitiv pragmatikk og relevanst teori. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 32(2), 173–196. <https://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/150>
- Fischer, B., & Herbert, C. (2021). Emoji as Affective Symbols: Affective Judgments of Emoji, Emoticons, and Human Faces Varying in Emotional Content. *Frontiers in Psychology*, 12, 645173–645173. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.645173>
- Ge-Stadnyk, J. (2021). Communicative functions of emoji sequences in the context of self-presentation: A comparative study of Weibo and Twitter users. *Discourse & Communication*, 15(4), 369–387. <https://doi.org/10.1177/17504813211002038>
- Gjestland, T. (2021). Resonans. I *Store norske leksikon*. <http://snl.no/resonans>

- Gleiss, M. S., & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærerstudenter: Å utvikle ny kunnskap i forskning og praksis*. Cappelen Damm akademisk.
- Glisende ansikt med halvåpne øyne og svattedråpe. (u.å.). *Glisende ansikt med halvåpne øyne og svattedråpe*. <https://emojiene.com/glisende-ansikt-med-halvåpne-oyne-og-svattedrape>
- Glisende ansikt med smilende øyne. (u.å.). *Glisende ansikt med smilende øyne*. Emojiene.com. <https://emojiene.com/glisende-ansikt-med-smilende-oyne>
- Herring, S. C., & Dainas, A. R. (2020). Gender and Age Influences on Interpretation of Emoji Functions. *Trans. Soc. Comput.*, 3(2), 1–26. <https://doi.org/10.1145/3375629>
- Herring, S., & Dainas, A. (2017, 4. – 7. januar). "Nice Picture Comment!" *Graphicons in Facebook Comment Threads*. [Paperpresentasjon]. Hawaii International Conference on System Sciences. <https://doi.org/10.24251/HICSS.2017.264>
- Hu, T., Guo, H., Sun, H., Nguyen, T., & Luo, J. (2017, 15. – 18. mai). Spice up Your Chat: The Intentions and Sentiment Effects of Using Emoji. [Paperpresentasjon]. INTERNATIONAL CONFERENCE ON WEB AND SOCIAL MEDIA, 102–111. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1703.02860>
- Konrad, A., Herring, S. C., & Choi, D. (2020). Sticker and Emoji Use in Facebook Messenger: Implications for Graphicon Change. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 25(3), 217–235. <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmaa003>
- Kristoffersen, T. H. (2021). *Emojis og høflighet En undersøkelse av emojis påvirkning på fortolkningen av høflighetsytringer* [Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet]. NTNU Open. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2781965>
- Kunnskapsdepartenetet. (2020). *Læreplan i norsk (NOR01-06)*. <https://www.udir.no/lk20/NOR01-06>
- Li, L., & Yang, Y. (2018). Pragmatic functions of emoji in internet-based communication—A corpus-based study. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 3, 1–12. <https://doi.org/10.1186/s40862-018-0057-z>
- LOL. (u.å.). *LOL*. Urban Dictionary. <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=lol>
- Mikkelsen, G. H. (2021). *Emojier i det digitale universet. En studie om bruk og tolkning av emojier i to aldersgrupper*. [Masteroppgave, UiT Norges arktiske universitet]. UiT Munin. <https://munin.uit.no/handle/10037/22235>
- Mordal, T. L. (1989). *Som man spør, får man svar: Arbeid med survey-opplegg*. Tano. [https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:990102343064702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Morland, P. S. (2020). *U have to talk together: En studie av kodeveksling, emoji og emotikon i Facebook Messenger-samtaler* [Masteroppgave, Universitetet i Bergen]. Bergen Open Research Archive. <http://hdl.handle.net/1956/22898>
- Ottosen, T. (2018). *Hvorfor bruker du den emoji(en) der!? En studie av menneskers bruk og forståelse av emoji(er)* [Masteroppgave, Universitetet i Stavanger]. UIS. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2504338>

- Peterson, R. (2000). *Constructing Effective Questionnaires*. SAGE Publications, Inc.
<https://doi.org/10.4135/9781483349022>
- Roele, M., Ward, J., & Van Duijn, M. (2020). Tweet with a smile: The selection and use of emoji on Twitter in the Netherlands and England. *First Monday*, 25(4).
<https://doi.org/10.5210/fm.v25i4.9373>
- Sampietro, A. (2019). Emoji and rapport management in Spanish WhatsApp chats. *Journal of Pragmatics*, 143, 109–120. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.02.009>
- Smalås, T. (2021). *Emojiers pragmatiske funksjon* [Bacheloroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet]. NTNU Open. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2782012>
- Smilende ansikt med tåre. (u.å.). *Smilende ansikt med tåre*. Emojiene.com.
<https://emojiene.com/smilende-ansikt-med-tare>
- Smiling Face with Heart-Eyes. (u.å.). *Smiling Face with Heart-Eyes*. Emojipedia.Org. Hentet 2. mai 2022, fra <https://emojipedia.org/smiling-face-with-heart-eyes/>
- Sperber, D., & Wilson, D. (1995). *Relevance: Communication and cognition* (2. utg). Blackwell Publishers.
- Verschueren, J. (2012). The pragmatic perspective. *Handbook of Pragmatics*, 16, 1–36.
<https://doi.org/10.1075/hop.16.prag>
- Vestly, A. S. (2021, 4. juni). *Latterfjes-emoji er «teit» blant unge*. NRK.
https://www.nrk.no/rogaland/latterfjes-emoji-er-_teit_-blant-unge-1.15503047
- Veytia-Bucheli, M. G., Gómez-Galán, J., & Vergara, D. (2020). Presence of New Forms of Intercultural Communication in Higher Education: Emojis and Social Interactions through WhatsApp among Graduate Students. *Education Sciences*, 10(11), 1–17.
<https://doi.org/10.3390/educsci10110295>
- Wilson, D. (2012). Metarepresentation in linguistic communication. I D. Sperber & D. Wilson (Red.), *Meaning and Relevance* (s. 230–258). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9781139028370.014>
- Wilson, D., & Sperber, D. (2006). Relevance Theory. I L. Horn & G. Ward (Red.), *The Handbook of Pragmatics* (s. 606–632). John Wiley & Sons, Ltd.
<https://doi.org/10.1002/9780470756959.ch27>
- Yus, F. (2014). NOT ALL EMOTICONS ARE CREATED EQUAL. *Linguagem Em (Dis)Curso*, 14, 511–529. <https://doi.org/10.1590/1982-4017-140304-0414>

Vedlegg

Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Vedlegg 2: Spørreundersøkelse

Vedlegg 3: Skjema for innsending av screenshots

Vedlegg 4: Guide til deltakelse i masterprosjekt

Vedlegg 5: Lærermal

Vedlegg 6: Søknad til NSD

Vedlegg 7: Godkjent vurdering av prosjekt

Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Nettskjema

Hjelp

Administrer dette skjema

Logg ut: arnebl@ntnu.no

Skjemaet har spørsmål som kan være personidentifiserende. [Vis mer](#)

A) Samtykkeskjema

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

Samtykkeskjema - les gjennom og kryss av!

Vil du delta i forskningsprosjektet

"Emojiens språklige funksjon i unges digitale kommunikasjon"?

Hei! Jeg vil nå spørre deg om å delta i forskningsprosjektet mitt hvor målet er å lære mer om hvordan unge i dag bruker emoji'er i Messenger-samtaler. I løpet av denne teksten vil jeg gi deg nødvendig informasjon om målene for prosjektet og hva det vil innebære for deg å delta.

Formål

I år er jeg masterstudent ved NTNU i Trondheim, og jeg skriver et masterprosjekt i norsk. Temaet jeg forsker på handler om hvordan dere unge bruker emoji'er når dere skriver meldinger i Messenger. Jeg håper på å få hjelp av to ulike klasser på VGS til å svare på spørsmål og sende inn eksempler på, og du er en av elevene i disse klassene.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er NTNU (Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet) i Trondheim som står som ansvarlige for dette prosjektet, og master-veilederen min er Heidi Brøseth.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I min jakt på respondenter (personer som svarer på undersøkelsen) valgte jeg å ta kontakt med lærere på to videregående skoler jeg allerede har litt kjennskap til. Klassen din ble valgt på anbefaling av læreren jeg hadde kontakt med.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å delta i dette prosjektet vil i hovedsak innebære at du fyller ut tre skjemaer ved hjelp av mobilen din:

- **A) Samtykkeskjema**
 - (Det er dette skjemaet du nå leser)
- **B) Skjema for Spørreundersøkelse rundt emoji'bruk**
 - (En kort spørreundersøkelse på nett med omtrent 13 spørsmål)
- **C) Skjema for Innsending av screenshots**
 - I dette skjemaet skal du laste opp skjermbilder fra utvalgte Messengersamtaler
 - Her er det viktig at du følger den spesifikke fremgangsmåten som er beskrevet i dokumentet "Guide for deltakelse i masterprosjekt",
 - som læreren din vil ha tilgjengelig.

Mulighet for å delta i intervju i tillegg:

Hvis du ønsker å stille deg tilgjengelig for å delta i et intervju (på opptil 45 min) senere i vinter, kan du legge igjen eposten din mot slutten av skjema B: Spørreundersøkelsen. 3-

5 elever vil da eventuelt få muligheten til delta i et én til én-intervju om egen emoji'bruk og tanker rundt dette. Man kan når som helst trekke tilbake ønsket om å delta i intervju.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til de tingene vi har fortalt om her. Vi behandler opplysningene konfidensielt (vi forteller det ikke videre) og i samsvar med personvernregelverket.

Videre er det kun jeg som utfører studien, samt eventuelt min veileder Heidi, som vil kunne ha tilgang til utfylte skjemaer eller

- spørreundersøkelsen.
- Alle spørreskjemaene og materialet jeg samler inn vil lagres innenfor trygge rammer på nett.
- Tjenester som brukes vil være "Nettskjema" av Universitet i Oslo, samt "OneDrive-konto" knyttet til NTNU

All informasjon som presenteres i den ferdige studien, som for eksempel skjermbilder eller skriftlige sitater, vil være anonymisert, og ingen andre skal dermed kunne knytte det de leser i oppgaven opp mot dere som har deltatt i studien.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene fra denne studien slettes når prosjektet avsluttes eller når oppgaven er godkjent, noe som etter planen skjer rundt starten av juni 2022.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra NTNU - Norge Teknisk-Naturvitenskaplige Universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Masterstudent Arne Bjarte Lid, på tlf. 41614263 eller epost: arnebl@stud.ntnu.no
- NTNU ved Heidi Brøseth på tlf. 73596412 eller epost: heidi.broseth@ntnu.no
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen, på tlf. 93079038, eller epost thomas.helgesen@ntnu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen Arne Bjarte Lid (masterstudent og forsker) & Heidi Brøseth (veileder)

Samtykkeerklæring *

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet "Emojiens språklige funksjon

i unges digitale kommunikasjon", og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til: (kryss av for de boksene du samtykker til)

- å delta i den generelle spørreundersøkelsen på nett
- å bidra i studien med tre skjermbilder fra egne, ikke-sensitive Messenger-samtaler med emoji'er i
- (valgfritt): å stille meg åpen for å delta i et intervju i etterkant, HVIS jeg krysser av for dette i spørreundersøkelsen jeg skal delta i
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet
- Jeg ønsker ikke å delta i denne studien i det hele tatt

Skriv fullt navn og dato i tekstboksen under: *

Send

Ansvarlig for skjemaet: arnebl@stud.ntnu.no.

Vilkår

Personvern og vilkår for bruk
Nettskjema bruker informasjonskapsler
Tilgjengelighetserklæring

Ansvarlig for tjenesten

Nettskjema ved Universitetet i Oslo

Vedlegg 2: Spørreundersøkelse

B) Spørreundersøkelse rundt emoji bruk

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

1) Hva heter du? (fornavn og etternavn) *

2) Kjønn:

Jente

Gutt

3) Hvor gammel er du? *

15

16

17

18

19

Annet

4) Bruker du mobil-appen Messenger til chatting? *

Ja

Nei

Hvis du svarte "Ja" på spørsmålet over kan du bare trykke "Neste side" nå.

Hvis du derimot svarte "Nei" på spørsmålet over, og du altså IKKE bruker Messenger til å chatte med andre, kan du gjerne skrive i ruten under HVILKEN ANNEN APP du eventuelt bruker, eller om du ikke chatter i det hele tatt. I de kommende spørsmålene må du isåfall, når du leser spørsmålene, bytte ut "messenger" med navnet på den appen du eventuelt bruker.

5) Hvor ofte pleier du å bruke emoji når du chatter med venner i Messenger? *

Jeg bruker emoji i nesten alle Messenger-meldingene mine

Jeg bruker emoji i mange av Messenger-meldingene mine

Jeg bruker emoji i noen av Messenger-meldingene mine

Jeg bruker sjelden eller aldri emoji i Messenger-meldingene mine

6) Hvilke 3 emoji'er bruker du oftest? *

(sett inn topp 3 emoji'er, med mest bruk først)

7) Hva ønsker du ofte å oppnå ved å bruke emoji'er i Messenger-samtaler?

(kryss av for om du ofte, innimellom, sjeldent eller aldri pleier å bruke emoji'er til hvert av formålene under)

	Ofte	Innimellom	Sjeldent	Aldri
Jeg bruker emoji'er for å gjøre budskapet i en melding "mykere" eller "hardere" *	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker emoji'er for å vise at meldingen er humoristisk ment *	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker emoji'er for å vise mottakeren hvilken følelse/holdning som ligger bak meldingen *	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker emoji'er for å forsterke følelsen/holdningen som allerede ligger i det jeg har skrevet i meldingen *	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker emoji'er for å vise at meldingen er ironisk ment *	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker en emoji som en naturlig avslutning av et samtaleemne jeg føler vi har chattet ferdig om, slik at jeg (eller den jeg snakker med) kan gå videre til et annet samtaleemne (bytte tema) *	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker emoji(er) som svar istedenfor tekst, som en respons eller tilbakemelding på det den andre skrev. *	☐	☐	☐	☐
Annet (dette svaret kan utdypes under)	☐	☐	☐	☐

8) Hva annet enn alternativene over er det eventuelt du prøver å oppnå når du bruker emoji'er?

9) Hvilke av disse tre påstandene mener DU er mest riktig? *

- Å bruke emoji er gjør at skriftspråket vårt blir bedre
- Å bruke emoji er gjør at skriftspråket vårt blir dårligere
- Å bruke emoji har liten innvirkning på kvaliteten av skriftspråket vårt

10) Kan du utdype hvorfor du valgte svaret du valgte i spørsmålet over?

11) Hvordan vil du beskrive graden av emoji bruk i dine egne Messenger-meldinger nå, sammenlignet med for 4 år siden? *

- Jeg sender flere emoji nå
- Jeg sender færre emoji nå
- Jeg sender like mange emoji nå som før
- Jeg har aldri vært særlig aktiv på emoji bruken
- Jeg husker ikke

12) Hvordan tror du emoji-bruken blant norske videregående-elever vil utvikle seg i årene som kommer? *

- Jeg tror den vil øke
- Jeg tror den vil forbli omtrent som den er
- Jeg tror den vil minke
- Jeg vet ikke

13) Er du åpen for å delta i et intervju i etterkant av spørreundersøkelsen?

Deltakelsen er helt frivillig, og kun 3-5 elever vil velges ut til intervju. Hvis du er åpen for å muligens være en av disse, så skriv epostadressen din i feltet under! Hvis du vet at du ikke ønsker å delta, kan du hoppe over dette spørsmålet.

Vedlegg 3: Skjema for innsending av screenshots

C) Skjema for innsending av screenshots

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

Hva heter du? (Fornavn og etternavn) *

Legg inn første screenshot av Messenger-samtale (1/3) *

Husk å "sladde" navn på avsender og mottaker!

Maks 30 MB

Legg inn andre screenshot av Messenger-samtale (2/3) *

Husk å "sladde" navn på avsender og mottaker!

Maks 30 MB

Legg inn tredje screenshot av Messenger-samtale (3/3) *

Husk å "sladde" navn på avsender og mottaker!

Maks 30 MB

Vedlegg 4: Guide for deltakelse i masterprosjekt

Guide for deltakelse i masterprosjekt

Takk for at dere ønsker å bidra med deres deltakelse i denne studien om emojibruk blant ungdom!
Jeg setter stor pris på at dere velger å delta i en ellers travel tid.

For å delta i denne studien trenger du en mobiltelefon du kan svare med. Under følger en kort guide for hvordan man går frem for å delta i studien, fra start til slutt. Begynn med del A:

Del A) Samtykkeskjema:

Samtykkeskjemaet skal gi deg all nødvendig informasjon om prosjektet.
Les gjennom samtykkeskjemaet, kryss av for hva du samtykker til, og skriv inn navn og dato i ruten nederst i samtykkeskjemaet.

Link til samtykkeskjemaet: <https://nettskjema.no/a/233209>

Del B) Spørreundersøkelse:

Spørreundersøkelsen gjelder din egen bruk av emoji'er, og her skal du være så ærlig som mulig rundt dine egne vaner. Spørreundersøkelsen inneholder omtrent 13 spørsmål.

Link til spørreundersøkelsen: <https://nettskjema.no/a/224437>

Del C) Innsending av skjermbilder:

I dette siste skjemaet skal du sende inn **tre skjermbilder fra en eller flere Messenger-chatter** du har hatt med noen i klassen. **Det er viktig at du oppfyller følgende kriterier før du laster opp:**

1. Skjermbildene bør tas fra Messenger-samtale(r) du har hatt med noen i klassen (*ettersom disse må gi deg sitt samtykke muntlig, samt ha fylt ut samtykkeskjemaet i del A*).
2. Hvert skjermbilde bør være av en "meldingstråd" med flere sendte og mottatte meldinger, slik at man får litt "kontekst" og ikke bare
 3. én løsrevet melding.
4. Samtalene du velger å screenshotte bør inneholde **minst én emoji**, men gjerne flere!
5. På grunn av personvern skal samtalen(e) du velger å screenshotte ha et **innhold av dagligdags karakter**, og **IKKE inneholde sensitiv og personlig informasjon**:
 - a. *Sensitiv eller personlig informasjon kan feks være temaer som politikk, seksualitet, religion, helseopplysninger eller lignende.*
6. Før du laster opp de tre skjermbildene dine i nettskjemaet, må du gå over hvert skjermbilde og anonymisere de. Dette gjøres ved å tegne over identifiserende informasjon som navn eller telefonnummer (bruk en bilderedigeringsapp på mobilen - se eksempel over).
7. Last til slutt opp skjermbildene dine i nettskjemaet via denne linken: <https://nettskjema.no/a/223499>

Vedlegg 5: Lærermal for gjennomføring av undersøkelse

Lærermal for gjennomføring av undersøkelse

Hei! :) TAKK for at du har sagt deg villig til å la klassen din delta i denne undersøkelsen til min masteroppgave! Dette vil by på verdifulle data som vil bety mye for studien min. Vedlagt i eposten du får fra meg ligger et PDF-dokument med navn "Guide for deltakelse i masterprosjekt". Denne guiden inneholder en enkel, trinnvis forklaring på hvordan man deltar i prosjektet, samt linker til skjemaene som elevene skal innom. Undersøkelsen består av tre digitale skjemaer eleven skal innom: Skjema A) er et nødvendig samtykkeskjema, skjema B) er en spørreundersøkelse om emojibruk, og skjema C) er et skjema for innsending av 3 skjermbilder fra chatter med emojier i. Alle skjemaene åpnes og besvares via mobiltelefon.

Forslag til rammer for praktisk gjennomføring:

For en effektiv gjennomføring av undersøkelsen foreslår jeg følgende to fremgangsmåter:

1. Om du får til å sende PDF'en "Guide for deltakelse i masterprosjekt" til hver enkelt elev, eller for eksempel har muligheten til å dele den på en felles plattform som elevene kan laste den ned fra, kan elevene få guiden rett opp på mobilen, og trykke på/kopiere linkene til skjemaene fortløpende.
2. I tillegg, eller eventuelt som et annet alternativ, foreslår jeg at PDF'en "Guide for deltakelse i masterprosjekt" blåses opp på veggen i klasserommet via prosjektor, slik at elevene kan se dit for fremgangsmåte om de ikke får PDF'en opp på egen skjerm.

Felles forberedelse før start

Hvis det er mulig, hadde det vært en fordel om dere sammen hadde sett raskt over den vedlagte Guiden, og spesielt gått gjennom punktene i "Del C) Innsending av skjermbilder" før elevene starter, ettersom denne delen av undersøkelsen trenger mest forklaring for å bli vellykket. Samtykkeskjemaet (A) og spørreundersøkelsen (B) er stort sett selvforklarende.

Her er også noen poeng du gjerne kan dele med elevene før de setter i gang:

- Målet for spørreundersøkelsen er ikke at man skal svare "riktig" eller det man tror alle andre svarer - men at man skal svare så ærlig man kan, og tenke gjennom sine egne vaner. Det er DINE vaner og DINE tanker som er interessante.
- "Jeg vet ikke"-alternativer er for situasjoner der du faktisk ikke vet - prøv ellers å tenke gjennom spørsmålet og gi mest mulig treffende svar.
- Prøv også å velge relevante chatter å ta skjermbilder av, som feks en chat der du eller samtalepartner har brukt minst en eller flere emojier i samtalen.

I møte med praktiske utfordringer og uforutsette situasjoner:

Det oppfordres til å følge Guiden og spørreundersøkelsen mest mulig ordrett, men om det oppstår praktiske utfordringer eller uforutsette komplikasjoner, står man fritt til å finne praktiske og alternative løsninger på dette. Slike løsninger eller endringer kan gjerne noteres ned og rapporteres til meg i etterkant. Et eksempel på en mulig komplikasjon er eksempelvis om en elev aldri chatter i Messenger, og dermed ikke føler seg egnet til å svare på undersøkelsen (del B) eller sende inn skjermbilder (del C). I slike tilfeller kan eleven da gjennomføre undersøkelsen med utgangspunkt i appen denne bruker mest til å chatte med, istedenfor Messenger. Om dette er tilfellet er det fint om eleven presiserer dette i spørsmål 4 i spørreundersøkelsen, hvor det spørres om Messenger-bruk. Elever står ellers også fritt til å velge å ikke delta i undersøkelsen, eller til å trekke seg i etterkant.

Masse lykke til!

Vedlegg 6: Søknad til NSD

Meldeskjema

Referansenummer

206888

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidifikator
- Lydopptak av personer

Prosjektinformasjon

Prosjekttittel

Emojiens språklige funksjon i de unges digitale kommunikasjon

Prosjektbeskrivelse

I denne studien ønsker jeg å samle inn data for å forske på hvordan unge i dag bruker emoji i sin digitale kommunikasjon på nett. Formålet med prosjektet er å få en innsikt i hvordan elever på videregående faktisk bruker emoji i en autentiske kommunikasjon på nett, samt å få en forståelse for deres mer generelle tanker rundt emojiens potensiale og egen bruk. Hovedproblemstillingen i studien lyder foreløpig som følger: Hvilken språklig funksjon har emoji egentlig i norske ungdommers kommunikasjon på nett, og hva tenker de unge selv om emojiens semiotiske potensiale i en meningsutveksling? Disse spørsmålene vil bli forsøkt belyst ved å analysere ungdommers autentiske meldingsutvekslinger og emoji i egne samtaler med venner som også er med i studien, ved hjelp av skjermbilder fra disse samtalene, samt gjennom en mer generell spørreundersøkelse. Ved behov for utdypende tanker fra respondentene åpnes det for å gjennomføre intervju med 3-5 respondenter i etterkant av studien.

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

Under innsamlingen av disse dataene har jeg ikke nødvendigvis bruk for veldig mange personopplysninger, ettersom fokuset i studien ligger et annet sted. Jeg vil likevel ha bruk for muligheten til å knytte det innsendte datamaterialet og svaret på spørreundersøkelsen til den enkelte respondent, i tilfelle en eller flere av respondentene velger å trekke seg og hans eller hennes innsendte skjema/datamateriale dermed må identifiseres og slettes. Jeg ønsker derfor å inkludere et obligatorisk felt for å fylle ut navnet på respondenten i mine digitale innsendingsskjemaer i Nettskjema (UiO).

I tillegg til behovet for å kunne finne frem til og slette respondenters svar i etterkant, ønsker jeg å holde muligheten åpen for at de som ønsker det kan krysse av for om de er åpne for å bli kontaktet i etterkant av undersøkelsen for å delta i et mindre intervju. I den sammenheng vil det være en fordel å ha epostadressen til disse respondentene, slik at kommunikasjon ved behov kan opprettes i etterkant. Jeg vil derfor i tillegg til å be om navnet til respondentene, også be om epostadressen til de respondentene som kan tenke seg å muligens delta i et intervju i etterkant av spørreundersøkelsen. Dette vil likevel være et frivillig felt å fylle ut.

Videre kan det også være relevant å vite respondentens kjønn og alder, ettersom man da får to ekstra kategorier å analysere funnene i datamaterialet ut ifra, som også muligens vil gjøre de potensielle funnene enda mer interessante. Jeg har derfor et ønske om å, i tillegg til å be om respondentens navn, også be om at de oppgir kjønn og alder i spørreskjemaet.

Det vil også gjøres tydelig for respondentene at innholdet i dialogene/meldingene som samles inn gjennom screenshots kun skal være av hverdagslig karakter, og ikke inneholde temaer knyttet til politikk/ seksualitet/ religion eller andre sensitive temaer, som ville kreve en mer omfattende søknad og godkjenning.

Etter datainnsamlingen av spørreskjema og skjermbilder vil jeg ta en vurdering på om jeg også ønsker å gjennomføre noen intervju. Hvis dette blir aktuelt, vil det utføres med et lite utvalg elever (3-5) som har samtykket til dette, og jeg vil da måtte ta opp samtalen på en lydopptaker fra NTNU. Grunnlaget for det eventuelle behovet for å gjennomføre et intervju vil da være at det ønskes mer utfyllende informasjon rundt enkeltrespondenters tanker om egen emoji bruk, der intervjuformen vil være tjenlig for å innhente denne informasjonen.

Ekstern finansiering

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Arne Bjarne Lid, arnebjartelid@gmail.com, tlf: 41614263

Behandlingsansvar

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for lærerutdanning

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Heidi Brøseth, heidi.broseth@ntnu.no, tlf: 93087797

Skal behandlingsansvaret deles med andre institusjoner (felles behandlingsansvarlige)?

Nei

Utvalg 1

Beskriv utvalget

Første av to grupper elever på videregående skole, 20-25 elever i alderen 15-19 år

Rekruttering eller trekking av utvalget

Utvalget rekrutteres gjennom at initiativtaker bruker sitt eget lærernettverk til å komme i kontakte med ledelsen på to videregående skoler. Ved godkjenning fra ledelsen vil det opprettes kontakt med to kontaktlærere, som hver rekrutterer elever fra sin klasse til å delta i undersøkelsen. Elevene som stiller seg positive til deltakelse og gir sin godkjenning vil da få muligheten til å delta i prosjektet.

Alder

15 - 19

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 1

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidifikator

Hvordan samler du inn data fra utvalg 1?**Elektronisk spørreskjema****Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger**

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Hvem samtykker for barn under 16 år?

Barn

Begrunn hvorfor foreldre ikke samtykker

Alle respondentene i denne studien vil være 15 år eller eldre, og på grunn av at dataen som samles inn ikke er av en veldig sensitiv karakter, vil 15-åringer kunne gi samtykke på egen hånd.

Hvem samtykker for ungdom 16 og 17 år?

Ungdom

Elektronisk spørreskjema**Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger**

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Hvem samtykker for barn under 16 år?

Barn

Begrunn hvorfor foreldre ikke samtykker

Alle respondentene i denne studien vil være 15 år eller eldre, og på grunn av at dataen som samles inn ikke er av en veldig sensitiv karakter, vil 15-åringer kunne gi samtykke på egen hånd.

Hvem samtykker for ungdom 16 og 17 år?

Ungdom

Informasjon for utvalg 1

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Utvalg 2

Beskriv utvalget

Den andre av to grupper elever på videregående skole, 20-25 stk i alderen 15-19 år

Rekruttering eller trekking av utvalget

Utvalget rekrutteres gjennom at initiativtaker bruker sitt eget lærernettverk til å komme i kontakte med ledelsen på to videregående skoler. Ved godkjenning fra ledelsen vil det opprettes kontakt med to kontaktlærere, som hver rekrutterer elever fra sin klasse til å delta i undersøkelsen. Elevene som stiller seg positive til deltakelse og gir sin godkjenning vil da få muligheten til å delta i prosjektet.

Alder

15 - 19

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 2

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator

Hvordan samler du inn data fra utvalg 2?

Elektronisk spørreskjema

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Hvem samtykker for barn under 16 år?

Barn

Begrunn hvorfor foreldre ikke samtykker

Alle respondentene i denne studien vil være 15 år eller eldre, og på grunn av at dataen som samles inn ikke er av en veldig sensitiv karakter, vil 15-åringene kunne gi samtykke på egen hånd.

Hvem samtykker for ungdom 16 og 17 år?

Ungdom

Elektronisk spørreskjema

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Hvem samtykker for barn under 16 år?

Barn

Begrunn hvorfor foreldre ikke samtykker

Alle respondentene i denne studien vil være 15 år eller eldre, og på grunn av at dataen som samles inn ikke er av en veldig sensitiv karakter, vil 15-åringene kunne gi samtykke på egen hånd.

Hvem samtykker for ungdom 16 og 17 år?

Ungdom

Informasjon for utvalg 2

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Utvalg 3

Beskriv utvalget

Et lite utvalg elever (3-5 stk) fra utvalg 1 og 2, i alderen 15-19 år

Rekruttering eller trekking av utvalget

Dette utvalget blir det aktuelt å velge ut om det etter datainnsamling viser seg relevant å gjennomføre noen intervjuer med enkeltrespondenter for å samle inn flere erfaringer enn det som fremkommer i svarmaterialet. Utvalget vil da velges fra de to utvalgene som allerede har deltatt i studien, blant de av respondentene som har krysset av for at de er åpne for å også delta i intervju. Valget av dette utvalget vil da mest sannsynlig basere seg på svarene og datamaterialet den enkelte respondent har levert tidligere, og relevansen respondentens tanker kan se ut til å ha for prosjektets del.

Alder

15 - 19

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 3

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Lydopptak av personer

Hvordan samler du inn data fra utvalg 3?

Personlig intervju

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Hvem samtykker for barn under 16 år?

Barn

Begrunn hvorfor foreldre ikke samtykker

Alle respondentene i denne studien vil være 15 år eller eldre, og på grunn av at dataen som samles inn ikke er av en veldig sensitiv karakter, vil 15-åringer sannsynligvis kunne gi samtykke på egen hånd.

Hvem samtykker for ungdom 16 og 17 år?

Ungdom

Informasjon for utvalg 3

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Tredjepersoner

Skal du behandle personopplysninger om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Elektronisk (e-post, e-skjema, digital signatur)

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Samtykket til å delta i undersøkelsen kan enkelt trekkes tilbake ved å sende en epost til masterstudenten bak prosjektet, eller til prosjektansvarlig veileder. En tilbaketrekking av samtykket kan trolig også gå gjennom læreren som gjennomfører undersøkelsen i klasserommet.

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet opplysninger om seg selv?

Ved ønske om innsyn i egne opplysninger kan respondenten ta kontakt direkte med masterstudenten som utfører studien, via epostadresse som respondentene blir informerte om. Ved at alle spørreskjemaer har en epostadresse eller navn knyttet til seg, kan prosjektleder da finne de riktige skjemaene, og gi respondenten innsikt i disse. Om respondenten ikke er fornøyd med eget svar, kan denne da få muligheten til enten å trekke seg fra studien og få skjemaene sine slettet, eller å svare på undersøkelsen på nytt, om muligheten for dette fortsatt er aktuell.

Samme fremgangsmåte kan benyttes om det skulle bli aktuelt med intervju, og evt sletting av intervju.

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Skal du innhente følgende godkjenninger eller tillatelser for prosjektet?

Behandling

Hvor behandles opplysningene?

- Ekstern tjeneste eller nettverk (databehandler)
- Mobile enheter tilhørende behandlingsansvarlig institusjon

Hvem behandler/har tilgang til opplysningene?

- Student (studentprosjekt)
- Prosjektansvarlig
- Databehandler

Hvilken databehandler har tilgang til opplysningene?

De elektroniske dataene vil bli samlet inn gjennom Nettskjema-tjenesten til Universitetet i Oslo, som byr på trygg lagring på nett. I tillegg vil en OneDrive-konto tilknyttet egen NTNU-bruker benyttes ved behov for lagring og bearbeiding av data utenfor Nettskjema-tjenesten, gitt at dette bekreftes av NTNU som trygt nok.

Tilgjengeliggjøres opplysningene utenfor EU/EØS til en tredjestat eller internasjonal organisasjon?

Nei

Sikkerhet

Oppbevares personopplysningene atskilt fra øvrige data (koblingsnøkkel)?

Nei

Begrunn hvorfor personopplysningene oppbevares sammen med de øvrige opplysningene

Info om epostadresse, navn og kjønn er en naturlig del av de innsendte spørreskjemaene, og ettersom de innsendte spørreskjemaene allerede vil lagres trygt og forskriftsmessig, og informasjonen i disse ikke er videre sensitiv utover personopplysningene om epostadresse, navn og kjønn, anses det som trygt nok å la denne informasjonen forbli i spørreskjemaene.

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Adgangsbegrensning
- Flerfaktorautentisering
- Endringslogg
- Andre sikkerhetstiltak

Hvilke

Ved innsending av skjermbilder vil alle skjermbilder på forhånd være ferdig sladdet av respondentene, slik at ingen personopplysninger som navn eller

nummer vil kunne vises i datamaterialet.

Varighet

Prosjektperiode

01.11.2021 - 01.06.2022

Skal data med personopplysninger oppbevares utover prosjektperioden?

Nei, alle data slettes innen prosjektslutt

Vil de registrerte kunne identifiseres (direkte eller indirekte) i oppgave/avhandling/øvrige publikasjoner fra prosjektet?

Nei

Tilleggsopplysninger

Vedlegg 7: Godkjent vurdering av prosjekt

[Meldeskjema](#) / [Emojiers språklige funksjon i de unges digitale kommunikasjon](#) / Vurdering

Vurdering

Referansenummer

206888

Prosjekttittel

Emojiers språklige funksjon i de unges digitale kommunikasjon

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for lærerutdanning

Prosjektansvarlig

Heidi Brøseth

Student

Arne Bjarte Lid

Prosjektperiode

01.11.2021 - 01.06.2022

[Meldeskjema](#)

Dato	Type
24.11.2021	Standard

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 24.11.2021. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.06.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Nettskjema og Microsoft OneDrive er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Markus Celiussen
Lykke til med prosjektet!

